

Specializirana revija za trajnostni razvoj

ESG

okolje družba upravljanje

206

FEBRUAR 2026

Popravila so lahko
**motor krožnega
gospodarstva**

- E** Katere bodo prednostne teme okoljske politike v 2026?
- E** Viri financiranja zelenega prehoda v Sloveniji
- S** Izzivi na področju zaposlovanja invalidov
- S** Mag. Anita Hrast o nagradi za družbeno odgovornost
- G** Urška Butolen, Gorenje: Ko trajnost postane temelj strategije
- G** Tadej Gosak, Marles: Dobra hiša je rezultat dobrega procesa

Zelena
Slovenija

ISSN 2820-5502

Poština plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Ko zakonodaja beži pred realnostjo

V zadnjih letih na ravni Evropske unije spremljamo pospešeno sprejemanje zakonodaje s področja trajnostnega razvoja in t. i. zelenega prehoda. Količina novih pravil, uredb in direktiv je brez primere, še bolj pa izstopa način njihovega nastajanja in uvajanja. Zakonodajni signali iz Bruslja so pogosto nekonsistentni, časovno nestabilni in vsebinsko slabo usklajeni, predvsem pa odmaknjeni od realnosti tistih, ki jih morajo izvajati.

Vnaprejšnje preverjanje dejanske izvedljivosti zakonodaje, stroškov, kadrovske in organizacijske posledice je prej izjema kot pravilo. Poskusni poligon za takšne pristope pogosto postane kar celotna ekonomija. Ko se izkaže, da sprejete rešitve ne delujejo ali povzročajo resne stranske učinke, je popravljanje smeri zapleteno, drago in dolgotrajno.

Področje poročanja o trajnostnosti je šolski primer takšnega pristopa. Podjetja so morala poročati po standardih ESRS v času, ko revizijska stroka še ni imela sprejetih niti minimalnih standardov revidiranja teh poročil. Nejasna navodila, nasprotujoče si razlage in nenehne dopolnitve so ustvarile veliko zmede in obremenitev v podjetjih po vsej Evropski uniji. Izkušnje iz različnih držav kažejo presenetljivo podobno sliko. Nekatere so se zavestno odločile za neprenos direktive, da bi se izognile izpostavitvi gospodarstva standardom, ki niso bili dovolj preizkušeni. Tudi Evropska komisija danes priznava težave in odpira postopke poenostavitve – vendar z zamikom.

Sistem EUTS se uvaja fazno, vendar brez stabilne in predvidljive dolgoročne zasnove. Zavezanci se soočajo s spreminjajočimi se pravili, nejasnimi metodologijami in rastočimi stroški, še preden so vzpostavljeni učinkoviti podporni in administrativni mehanizmi, kar povečuje negotovost in operativna tveganja. Podobno logiko spremljamo pri elektrifikaciji vozni

parkov, uredbi EUDR, trajnostnem označevanju ... in zdaj pri Uredbi o embalaži in odpadni embalaži (PPWR). V Sloveniji je ta uredba še v fazi predloga pristopa na pristojnem ministrstvu (MOPE). Njihov izhodiščni koncept je bil predstavljen šele konec januarja, torej do javne razprave še niti nismo prišli. Kljub temu bo treba uredbo implementirati že avgusta letos. Ocenjuje se, da bo gospodarstvo to stalo več kot 30 milijonov evrov, ob tem pa bodo morale v zelo kratkem času svoje naloge opraviti tudi občine in komunalna podjetja. Kakšna je konkretna časovnica, pristojni niso odgovorili.

Marca letos bi morali biti v slovenski pravni red prenesena tudi Direktiva (EU) 2024/825 o krepitvi vloge potrošnikov za zeleni prehod. Pristojno ministrstvo že zdaj javno priznava, da časovnice ne bo uspelo ujeti, zato se prenos prelaga v čas po volitvah. Naj naštevam še druge zamude?

Slika je zgovorna: EU in državni organi si lahko privoščijo raztegljive in neoprijemljive roke, gospodarstvo pa mora zakonodajo izvajati brez odlogov. V nasprotnem primeru sledijo sankcije.

Takšen način vodenja zakonodajnih procesov ne ustvarja zaupanja. Namesto jasnosti prinaša zmedo, namesto predvidljivosti utrujenost in namesto sodelovanja apatijo. Ni časa za poglobljen premislek, ni prostora za resno razpravo in ni posluha za prilagoditve, ki bi upoštevale posebnosti posameznih držav in gospodarstev. Ostane zgolj hitenje in formalno izpolnjevanje obveznosti.

Slabo zasnovane regulativne rešitve nato še leta drago in pogosto neuspešno popravljamo. Vprašanje, ki ostaja odprto, ni ideološko ali politično, temveč zelo praktično: kdo bo v tem procesu prevzel vlogo glasu razuma, strokovne avtoritete in odgovornosti?

mag. Vanesa Čanji,
glavna urednica

IMPRESUM

ESG (Environmental, Social, Governance)

– Okolje, družba, upravljanje,
specializirana revija za trajnostni razvoj

Izdala in založila: Fit media d.o.o., Celje

Glavna urednica: mag. Vanesa Čanji

Odgovorna urednica: mag. Marjetka
Raušl Lesjak

**Oblikovanje, prelom in
grafična priprava:** Fit media d.o.o.

Tisk: Tiskarna Florjančič

Oglasno trženje: Fit media d.o.o.,
Kidričeva ulica 25, 3000 Celje,
tel.: 03/42 66 700,
e-naslov: info@fitmedia.si

Uredniški odbor: dr. Slavko Ažman
(Porsche Slovenija), doc. dr. Gašper
Gantar (Fakulteta za varstvo okolja),
Robert Čajić (Saubermacher Slovenija
d.o.o.), dr. Darja Piciga, Petra Prebil
Bašin (Združenje papirne in papirno
predelovalne industrije), mag. Irena
Prijović (Združenje nadzornikov
Slovenije), Matjaž Ribaš (Slovenski
regionalno razvojni sklad), dr. Marta
Svoljšak Jerman (Petrol), mag. Emil Šehić
(Zeos), mag. Ana Vučina Vršnak (EVS), dr.
Radmila Wollrab (Helios TBLUS d.o.o.),
Katja Sreš (Ekologi brez meja)

Celje, februar 2026

Naklada 2.200 izvodov

Revija je brezplačna.

® Zelenaslovenija

Kontakt za informacije:

T: 03/ 42 66 700

E: info@zelenaslovenija.si

W: www.zelenaslovenija.si

Partnerja

pri izdajanju revije ESG:

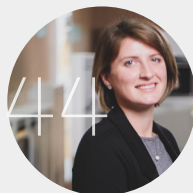
- Fakulteta za logistiko
- Surovina d.o.o.

Fakulteta za logistiko

surovina

VSEBINA

- 5 Novice članov Zelenega omrežja
- 14 Prednostne teme okoljske politike letos
- 17 Brez umeščanja v prostor ne bo krožnega gospodarstva
- 20 Popravila so lahko motor krožnega gospodarstva
- 24 Ključni vir financiranja zelenega prehoda v Sloveniji
- 27 Od analiz do računovodskega okvira SEEA EEA
- 30 Spodbude s kvotnim sistemom, invalidskimi podjetji in zaposlitvenimi centri
- 36 Kako destinacije gradijo zaupanje s pristnim trajnostnim pristopom
- 39 Z vrhunsko higieno podpiramo Slovensko hišo Milano Cortina 2026
- 40 ESG ni le poročanje, temveč red v poslovanju
- 43 Preglednost plač: nova realnost enakega plačila v Sloveniji
- 44 Ko trajnost postane temelj strategije
- 47 Kdo je kdo na področju ESG?
- 48 »Naš cilj je biti zanesljiv partner pri trajnostni preobrazbi gospodarstva«
- 52 »Dobra hiša je rezultat dobrega procesa«
- 54 Ko ESG postane vprašanje ljudi, skladnosti in konkurenčnosti
- 56 Vplivi elektroenergetskega sektorja na druge kritične infrastrukture in pomen kibernetске varnosti

Novice članov Zelenega omrežja

[www.zelenaslovenija.si/
zeleno-omrezje](http://www.zelenaslovenija.si/zeleno-omrezje)

Skupina ABENA: Z novimi cilji krepimo podnebne zaveze

Z ESG poročilom za poslovno leto 2024/2025 v skupini ABENA, katere del je tudi slovensko hčerinsko podjetje Abena-Helpi d. o. o., nadomeščamo prejšnje podnebne cilje in razširjamo obseg poročanja z več kategorijami. Po temeljitnem pregledu vrednostne verige ukinjamo podnebne cilje iz leta 2019. Novi cilji, potrjeni s strani Pobude za znanstveno utemeljene cilje (Science Based Targets Initiative – SBTi), dajejo večji poudarek zmanjšanju emisij obsega 3 – posrednih emisij, ki predstavljajo največji del. »Dvigujemo letvico, da bi se odzvali na nujnost podnebnega izziva. Z razširitvijo obsega in določitvijo novih znanstveno utemeljenih ciljev bomo dosegli merljivo zmanjšanje emisij v naši vrednostni verigi in prevzeli odgovornost za izpolnjevanje mednarodnih podnebnih standardov,« je z besedami pospremil ESG poročilo Jens-Peter Poulsen, glavni izvršni direktor skupine ABENA. Z ESG poročilom 2024/2025 je bila določena tudi nova izhodiščna točka, na podlagi katere se bo meril prihodnji napredek skupine.

ABENA-HELPI d.o.o.
www.abena-helpi.si

Podeljenih 28 certifikatov Družbeno odgovoren delodajalec

V Ekvilib Inštitutu smo v ponedeljek, 1. 12. 2025, na Gospodarski zbornici Slovenije na slavnostnem dogodku podelil certifikate Družbeno odgovoren delodajalec. Tokrat smo certifikate podelili 28 podjetjem in organizacijam, ki strateško razvijajo različna področja družbene odgovornosti. Vodja certificiranja DOD na Ekvilib Inštitutu Gašper Zakrajšek je ob tem poudaril, da »današnji dan ni praznik certifikata, ampak praznik vaše kulture, vaših vrednot, vaše zaveze, da boste gradili delovna okolja in prostor, v katerem so vaši deležniki videni, slišani, vključeni in spoštovani. In danes smo tukaj, da vam povemo: vidimo vas.« Maja Skorupan, članica revizorskega sveta certifikata Družbeno odgovoren delodajalec, je dodala: »Trajnost in družbena odgovornost nista več vprašanje, ali ju potrebujemo. Sta vprašanje, kako ju živimo. Kako jih vgradimo v svoje delovanje tako, da jih čutijo ljudje, okolje in skupnost. In prav to danes slavimo, organizacije, ki razumejo, da je prihodnost nekaj, kar ustvarjamo vsak dan s svojimi odločitvami, odnosi in praksami.«

Ekvilib Inštitut
www.ekvilib.org

Že četrta izdaja knjige Les v sodobni koroški arhitekturi

Z velikim veseljem vam v podjetju EUTRIP predstavljamo sveže natisnjeno knjigo, že četrto v zbirki Les v sodobni koroški arhitekturi! Gre za izbrane primere javnih lesenih objektov na Koroškem in širše, zgrajenih med leti 2020 in 2025. Ponosni smo, da že vrsto let sodelujemo na številnih projektih, kjer se pri gradnji stavb uporablja les. S tem se promovira uporaba naravnih material kot gradbenega materiala, kar prispeva k ozaveščanju pomena trajnostne in dovršene gradnje. Posebnost najnoveše knjige so poleg koroških objektov tudi stavbe drugod po Sloveniji. Vrtci, osnovne in srednje šole, domovi za starejše, večnamenske dvorane, kulturni domovi, muzeji ... Prekrasna arhitektura je sad sodelovanja številnih mojstrov in strokovnjakov! Prva izdaja knjige je sicer izšla leta 2011, zatem pa sta sledili izdaji še v letih 2015 in 2019. V kolikor želite imeti svoj izvod najnoveše knjige, nas lahko kontaktirate!

EUTRIP, d.o.o.
www.eutrip.si

Nova McDonald'sova restavracija v Novem mestu

V McDonald'su smo sredi decembra odprli najnovejšo restavracijo, ki se nahaja ob nakupovalnem središču Supernova. Kot prva v Sloveniji je opremljena z najsodobnejšim sistemom za celovito upravljanje z energijo in zmanjševanjem okoljskega odtisa. Gre za sistem, ki omogoča natančno spremljanje porabe energije v realnem času, analizo podatkov in optimizacijo delovanja naprav, kar vodi v večjo energetske učinkovitost in manjši vpliv na okolje. Nova restavracija ponuja več kot sto sedišč v notranjosti in dodatnih 88 na terasi. Posebej smo poskrbeli tudi za družine: najmlajše bo navdušil otroški kotiček z igrali, v restavraciji pa se nahajata tudi dve namenski »family fun« mizi. V sklopu restavracije s široko ponudbo burgerjev, legendarnega krompirčka in drugih jedi bo deloval tudi McCafé s kavnimi napitki ter izbranimi sladicami. Ena izmed posebnosti nove restavracije je sodobno zasnovan McDrive z dvema točkama za naročanje za čim bolj tekočo postrežbo. Restavracija omogoča tudi boljše pokritost območja z dostavo, saj se iz nje izvaja tudi dostava McDelivery s sodelovanjem z Woltom.

Alpe-Panon d.o.o.
www.mcdonalds.si

Napredne rešitve z mislijo na trajnost

V AMT Projekt d.o.o. že več kot desetletje razvijamo in proizvajamo napredne kompozitne (GRP) rešitve za komunalno in industrijsko infrastrukturo, pri čemer trajnost in okoljska odgovornost predstavljata jedro poslovnega modela. Naši izdelki - od čistilnih naprav, črpalšč in lovilcev olj so zasnovani za dolgo življenjsko dobo, visoko odpornost in minimalne vplive na okolje. Delujemo skladno s standardoma ISO9001 in ISO14001, kar zagotavlja sistematično

obvladovanje kakovosti ter okoljskih vidikov. V proizvodnji uporabljamo napredne tehnologije, kot sta vakuumsko infuzija in Light RTM, ki omogočata manjšo porabo materialov, nižje emisije hlapnih organskih spojin ter manj odpadkov. Z optimizacijo procesov, recikliranjem tehnoloških ostankov in uporabo trajnejših materialov prispevamo k prehodu v krožno gospodarstvo. Pomemben del naše strategije predstavlja tudi socialna komponenta - varno in vključujoče delovno okolje, stalno izobraževanje zaposlenih ter sodelovanje z lokalnimi in evropskimi partnerji pri razvoju okolju prijaznih rešitev.

AMT Projekt d.o.o.
www.amtprojekt.si

Aplast ECOdip kot odgovor na izzive odpadnega tekstila

ECOdip globinski zbiralniki izdelani v slovenskem podjetju Aplast so na voljo v treh različnih velikostih 1.300 l, 3000 l in 5.000 l.

Ste vedeli, da je v Sloveniji že dobro leto v veljavi obvezno ločeno zbiranje odpadnega tekstila? Uvedeno je bilo 1. januarja lani na podlagi evropske zakonodaje. Odsluženi tekstilni izdelki namreč po novem ne sodijo več med mešane komunalne odpadke, temveč jih je treba oddati v posebne zbirne centre, ki jih morajo zagotoviti vse občine. Komunalna podjetja po Sloveniji zagotavljajo ločeno zbiranje tekstilnih odpadkov v zbirnih centrih ali na posebej določenih lokacijah. Zbrani tekstil se nato obdeluje, razvršča

na uporabna oblačila in odpadni tekstil ter usmerja v ponovno uporabo ali reciklažo. To ločevanje je pomembno z vidika varovanja okolja, spodbujanja trajnostnega razvoja in učinkovitega upravljanja virov. Učinkovito podporo izvajanju teh zahtev predstavljajo globinski zbiralniki odpadkov ECOdip, ki jih v Sloveniji razvijamo in proizvajamo v podjetju Aplast. Zaradi večine prostornine, nameščene pod zemljo, omogočajo do petkrat večjo kapaciteto kot klasični zabojniki, hkrati pa zmanjšujejo pogostost praznjenja, stroške odvoza in vpliv na urejenost prostora. Aplast ECOdip globinski zbiralniki so dolgoročno, zanesljiva in trajnostna rešitev za vse, ki želijo zahteve zakonodaje izpolnjevati učinkovito in okolju prijazno. Naj bo več prostora za naravo in manj za odpadke. Več o produktih si lahko ogledate na spletni strani www.ecodip.si ali pišete naši strokovni ekipi na info@aplast.si.

Aplast d.o.o.
www.aplast.si

HOFER z Nasmeshkotki zbral 24 tisočakov za dijake Botrstva

Kar 24.063 evrov za dijake iz manj spodbudnih okolij smo zbrali pri HOFERju s prodajo Nasmeshkotkov, vstopnic za lutkovno predstavo Pravljica o nasmejanem piškotku in digitalno aktivacijo. Pri tej je vsaka poslana personalizirana voščilnica, ustvarjena s pomočjo umetne inteligence, povišala donacijo za en evro, do maksimalno 2.500 evrov. Sredstva je HOFER namenil Dijaškemu skladu Botrstva v Sloveniji za kritje oskrbnin v dijaških domovih. S tem mladim iz manj spodbudnih okolij pomaga do izobrazbe. »Izobrazba je ena najpomembnejših naložb za prihodnost in za nekatere tudi edina priložnost, da se iztrgajo iz kroga večgeneracijske revščine in zase ustvarijo boljšo prihodnost. Žal so nekaterim mladim te priložnosti že na začetku odvzete,« je opomnila Tina Lamovšek, vodja projektov Botrstva v Sloveniji, ki se zahvaljuje HOFERju za

uspešno akcijo. »Srčna zahvala gre predvsem kupcem, ki z nakupi Nasmeškotkov prispevajo, da je prihodnost lepša tudi za mlade, ki se soočajo s težjimi življenjskimi razmerami,« je dodal Bor Trček, vodja za trajnost in zagotavljanje kakovosti izdelkov pri podjetju HOFER. V HOFERju smo od leta 2017 samo z Nasmeškotki zbrali in Botrstvu v Sloveniji namenili že več kot 165.000 evrov, od leta 2014 pa z različnimi projekti skupno prek milijon evrov.

HOFER trgovina d.o.o.
www.hofer.si

Vedno večji pomen certifikatov družbene odgovornosti

V času, ko se trajnostne zaveze vse pogostejše odražajo tudi v nabavnih procesih, se ponudniki trajnostno naravnanih promocijskih izdelkov in poslovnih daril soočamo z izzivom, kako med številnimi dobavitelji prepoznati tiste, ki zares izvajajo odgovorne prakse. Certifikati družbene odgovornosti in trajnostnega razvoja nam pri tem predstavljajo pomembno orientacijsko točko, saj omogočajo večjo preglednost in primerljivost v dobavnih verigah. FSC ali PEFC za odgovorno gospodarjenje z gozdovi, OEKO-TEX® za varnost in sledljivost tekstilnih izdelkov, Fairtrade za družbeno odgovornost in pravične pogoje dela ter drugi pomagajo preverjati izvor materialov, pogoje proizvodnje in vplive na okolje. Njihova vrednost ni v oznakah samih, temveč v preverljivih standardih, ki stojijo za njimi. Ob tem pa se moramo zavedati, da certifikat ni univerzalen odgovor, temveč orodje, ki ga je smiselno uporabljati glede na vrsto izdelka in njegov namen. Mi se nanje pogosto naslanjamo, saj nam pri izbiri nabora izdelkov pogosto olajšajo odločanje, ker predstavljajo pomembna zagotovila.

Zapisal: Borut Haclar

IN d.o.o.
www.ekoman.si

Energetika Ljubljana pospešuje zeleni prehod z večjo uporabo biomase

V Energetiki Ljubljana smo po občutnem zmanjšanju uporabe premoga z novo plinsko-parno enoto zagnali še en trajnostni projekt - BIOMASA, s katerim bomo še dodatno zmanjšali uporabo premoga v enoti TE-TOL. Enota TE-TOL sicer že od leta 2009 uporablja lesno biomaso - iz tega OVE proizvedejo okoli 15 % vse toplote in elektrike. Z novim projektom pa bomo za še večjo uporabo lesnih sekancev v celoti predelali premogovni blok 1, kar bo še dodatno prispevalo k nižjim izpustom in povečalo zanesljivo oskrbo z energijo. Projekt predstavlja pomemben korak v zelenem prehodu, saj biomasa kot lokalni obnovljivi vir zmanjšuje odvisnost od uvoženih fosilnih goriv. Zanj imamo že pridobljeno gradbeno dovoljenje, trenutno pa potekajo postopki javnega naročanja za izbor izvajalca del. Uspešni smo bili tudi na Javnem razpisu Ministrstva za okolje, podnebje in energijo ter si zagotovili 30 milijonov evrov nepovratnih sredstev, namenjenih prestrukturiranju daljinskih sistemov ogrevanja v obdobju 2025–2029.

Energetika Ljubljana, d.o.o.
www.energetika.si

Raziskave prisotnosti mikroplastike v podzemni vodi

Mikroplastika je novodobno onesnaževalo, ki ni prisotno le v rekah, jezerih in morjih, temveč tudi v podzemni vodi – našemu

ključnemu viru pitne vode. V podzemno vodo vstopa prek različnih poti kot posledica vpliva človekovih dejavnosti. Gre za v vodi netopne trdne polimerne delce, manjše od 5 mm, različne kemijske sestave, barv in oblik. Najpogostejši tipi so PP, PE, PVC, PET, PUR in PS, pojavljajo pa se kot vlakna, fragmenti, filmi, pene, peleti in granule. Razumevanje poti in virov mikroplastike v podzemni vodi je nujno za razvoj učinkovitih ukrepov za zaščito vodnih virov in posledično zdravja ljudi. Ključni izziv pri spremljanju teh delcev v podzemni vodi je pomanjkanje standardiziranih metod vzorčenja in analiz. Skupina raziskovalcev in raziskovalcev z Geološkega zavoda Slovenije je v okviru raziskovalnega projekta GWMicroPlast – Izboljšane metode za ugotavljanje transportnih procesov mikroplastike v virih podzemne vode razvila protokol za vzorčenje in identifikacijo mikroplastike v podzemni vodi. Protokol temelji na za ta namen razvitem filtracijskem sistemu iz nerjavečega jekla, vključuje mikroskopsko analizo in analizo snovi s pomočjo infrardeče svetlobe ter določa stroge ukrepe za preprečevanje kontaminacije iz zraka, s strani vzorčevalca ali drugih potencialnih virov.

Geološki zavod Slovenije
www.geo-zs.si

Reciklabilno, varno, zanesljivo

Reciklabilna sterilizacijska vrečka iz mono materialov

Na področju fleksibilne embalaže se vse bolj uveljavljajo rešitve, ki poleg visoke funkcionalnosti zagotavljajo tudi boljšo okoljsko sprejemljivost. Eden izmed pomembnejših premikov v tej smeri je razvoj reciklabilnih sterilizacijskih vrečk iz mono materialov. V primerjavi s klasičnimi sterilizacijskimi vrečkami, ki so pogosto izdelane iz kombinacije različnih materialov in zato težko reciklabilne, mono-materialne strukture omogočajo učinkovitejšo vključitev v obstoječe reciklažne tokove. Reciklabilna sterilizacijska vrečka, izdelana iz večslojne

PP strukture, ki smo jo izdelali v družbi CETIS FLEX, združuje mehanske in barijerne lastnosti, potrebne za sterilizacijske postopke, hkrati pa izpolnjuje sodobne zahteve po trajnostni zasnovi embalaže. Takšna rešitev predstavlja odgovor na naraščajoče zahteve trga, zakonodaje in končnih uporabnikov po zmanjševanju okoljskega odtisa ter podpira prehod v krožno gospodarstvo. Z uvajanjem mono-materialnih sterilizacijskih vrečk se odpirajo nove priložnosti za odgovorno in tehnološko napredno embalažo, ki ohranja varnost izdelkov in hkrati prispeva k bolj trajnostni prihodnosti.

CETIS FLEX d.o.o.

www.cetisflex.com

V Lidlu povežemo zaposlene s trajnostno pobudo Lidl YOU

V Lidlu z mednarodno trajnostno pobudo YOU povežemo več kot 370.000 zaposlenih v 31 državah, kjer deluje, tudi v Sloveniji. Namen pobude je še intenzivneje povezati zaposlene s trajnostno strategijo podjetja ter jih motivirati, usposobiti in opolnomočiti za trajnostno delovanje na delovnem mestu in doma. S tem smo interno okrepili temelje za nadaljnjo trajnostno preobrazbo, ki sloni na zavedanju, da se spremembe vedno pričnejo pri ljudeh, uspešnost trajnostnih strategij podjetij pa je odvisna od odnosa zaposlenih do trajnosti. Pobuda je zasnovana v treh korakih: informiranju, usposabljanju skozi celoten življenjski cikel zaposlenega in sodelovanju v trajnostni skupnosti YOU, kar bo zaposlenim nudilo prostor za izmenjavo idej in dobrih praks. V Lidlu Slovenija zaposlene razumemo kot ključne nosilce sprememb, zato je prehod od informiranja do aktivnega soustvarjanja ključ do tega, da trajnost ne ostane le na ravni strategij, temveč postane del organizacijske strukture in vsakodnevnih odločitev.

Lidl Slovenija d.o.o. k.d.

www.lidl.si

Kontronove rešitve, utemeljene na domačem znanju in evropski proizvodnji

V današnjem obrambnem okolju, kjer varnost zajema tako kibernetško zaščito kot tudi sposobnost hitrega odzivanja v kriznih razmerah, so zanesljive komunikacijske rešitve ključnega pomena. V podjetju Kontron, d. o. o., ki je del skupine Kontron AG, imamo dolgoletne izkušnje na področju kritične infrastrukture ter razvijamo napredne tehnološke rešitve, utemeljene na domačem znanju in evropski proizvodnji. Razvijamo tudi lastne odprtokodne virtualizacijske platforme (ICP) ter sodelujemo v evropskih projektih, namenjenih razvoju geo-razpršene in varne digitalne infrastrukture za kritične storitve. Takšen pristop omogoča večjo digitalno suverenost, manjšo odvisnost od globalnih ponudnikov ter enostavnejše usklajevanje z nacionalnimi varnostnimi zahtevami. S svojo tehnologijo aktivno prispevamo k oblikovanju varnejše prihodnosti. Združevanje domačega znanja, močne industrijske tradicije in sposobnosti delovanja v najzahtevnejših okoljih podjetje postavlja v vlogo zanesljivega in verodostojnega partnerja obrambnemu sektorju na poti v digitalno bolj odporno in varno prihodnost.

Kontron, d.o.o.

www.kontron.si

KIMI z Ecolabel certifikati k čistejšemu okolju

KIMI tudi v letu 2026 ostaja med pomembnimi pridobitelji znaka Ecolabel po številu registriranih izdelkov v Sloveniji. S certificiranimi izdelki, ki zahtevajo strogo postavitev in vzdrževanje standardov ohranjamo minimalen vpliv na okolje in omogočamo trajnostno higieno na slovenskem trgu in

tudi v tujini. V letu 2026 se pričakuje zaostritev kriterijev za pridobitev in podaljšanje Ecolabel certifikatov, kar nas spodbuja k še bolj okolju prijaznim trajnostnim izdelkom in prinaša nove razvojne izzive in znanja. Registracija izdelkov z Ecolabel znakom ni enkratno dejanje, na katerega bi lahko po pridobitvi pozabili. Zahteve na tem področju se namreč spreminjajo in naša odgovornost je, da vsem spremembam dosledno sledimo ter s temi izdelki živimo in jih nadgrajujemo. Naši Ecolabel izdelki so predvsem namenjeni profesionalnim uporabnikom, tako v kuhinjah, pralnicah kot v objektni higieni, kar potrjuje njihovo učinkovitost. Gre za zelo dobra, vrhunsko formulirana čistila, ki so prijazna do okolja in hkrati izjemno učinkovita, zato je za njihov razvoj potrebno veliko izkušenj in znanja, ki se v podjetju KIMI kopiči že 55 let.

KIMI d.o.o.

www.kimi.si

V Odvetniški pisarni Jadek & Pensa trajnost in ESG ostajata v središču

Čeprav t. i. direktiva Stop the clock prinaša časovni zamik nekaterih obveznosti podjetij na področju poročanja ESG, v Odvetniški pisarni Jadek&Pensa to ne pomeni upočasnitve ali umika. Nasprotno, obdobje dodatnega časa razumemo kot priložnost za kakovostno pripravo, prilagoditve in premišljeno vzpostavljane trajnostnih praks, ki bodo dolgoročno vzdržne in skladne z veljavnim in prihajajočim regulativnim okvirom. Na področju vzpostavitve skladnih trajnostnih politik in ukrepov ter podpore poročanju ESG zato delamo naprej. Ne ker bi ESG razumeli kot kratkoročni trend ali ločeno specializacijo, temveč ker v praksi zaznavamo vse večjo pomembnost teh vprašanj pri naših strankah, tako z vidika skladnosti kot tudi upravljanja tveganj, korporativnega upravljanja in ugleda. Povečano zanimanje odpira prostor, da naši strokovnjaki pokažejo svoje

znanje, interdisciplinarne izkušnje in razumevanje povezav med pravnimi, okoljskimi, delovnopravnimi in upravljavskimi vidiki trajnostnega poslovanja. ESG za nas pomeni nadaljevanje razvoja v smeri kakovostnega, odgovornega in v prihodnost usmerjenega svetovanja.

Jadek & Pensa d.o.o. - o.p.

www.jadek-pensa.si

Od analitike do digitalnega potnega lista izdelka

Delovna skupina ZELEKTRO v februarju organizira strokovno delavnico, namenjeno poglobljeni obravnavi digitalnih potnih listov izdelkov (DPP) v elektroindustriji. Dogodek bo osredotočen na celosten in sistematičen pristop k upravljanju podatkov, ki so ključni za izpolnjevanje prihajajočih zakonodajnih zahtev zelenega prehoda ter za večjo preglednost izdelkov vzdolž celotne dobavne verige. Udeleženci se bodo seznanili z aktualnimi zakonodajnimi novostmi na področju okoljsko primerne zasnovе izdelkov ter z medsebojnimi povezavami med uredbo ESPR, digitalnimi potnimi listi izdelkov in drugimi povezanimi predpisi. Poseben poudarek bo namenjen prehodu od razpršenih trajnostnih podatkov k uporabni analitiki, zagotavljanju kakovosti in sledljivosti podatkov ter učinkoviti in pregledni izmenjavi informacij z dobavitelji in kupci. V okviru vodenih razprav bodo predstavljeni tudi praktični primeri implementacije digitalnih potnih listov ter njihov končni izgled in vsebina v praksi. Delavnica bo zasnovana interaktivno, zato k sodelovanju še posebej vabimo strokovnjake s področij razvoja, trajnosti in informacijskih tehnologij, katerih znanje je ključno za uspešno digitalno podporo DPP. Udeležba je namenjena članom GZS – Zbornice elektroindustrije in je mogoča ob predhodni prijavi.

Linking map d.o.o.

linking-map.com

Lumar z nagrado HORUS

V podjetju Lumar smo že tretjič prejeli prestižno nagrado HORUS za strateško družbeno odgovornost, ki jo podeljuje Inštitut za razvoj družbene odgovornosti (IRDO). »V Lumarju nagrade razumemo kot potrditev našega delovanja in prizadevanj. HORUS potrjuje, da ne ustvarjamo le kakovostnih montažnih lesenih objektov, ampak aktivno prispevamo k bolj pravični in trajnostni družbi. Družbena odgovornost je v jedru naše organizacijske kulture in predstavlja temelj naših strateških odločitev,« je ob prejemu nagrade povedal Marko Lukić, lastnik in direktor podjetja Lumar. Nagrada HORUS, eno najuglednejših priznanj na področju družbene odgovornosti v Sloveniji, prepoznava organizacije, posameznike in projekte, ki z inovativnimi in celovitimi pristopi pomembno prispevajo k trajnostnemu razvoju in odgovornemu ravnanju v družbi. Nagrada potrjuje Lumarjevo strateško usmeritev v trajnost, odgovornost in kakovostno sobivanje z družbo in okoljem. V podjetju ostajamo zavezani temu, da tudi v prihodnje z inovativnimi rešitvami, odgovornim ravnanjem in sodelovanjem prispevamo k ustvarjanju boljše družbe.

Lumar IG d.o.o.

www.lumar.si

Prestižno okoljsko priznanje za Ljubljano

Globalna okoljska neprofitna organizacija CDP (Carbon Disclosure Project) je Ljubljani podelila prestižno oceno A, ki dokazuje visoko raven razkrivanja okoljskih podatkov in napredne pristope k okoljskemu upravljanju. To priznanje je prejelo zgolj 16 % mest. Za dosego ocene A, ki mesto uvrsti tudi na letni CDP A-seznam na področju okoljske preglednosti in ukrepanja, morajo mesta javno poročati podatke prek platforme CDP-ICLEI Track, imeti celovit inventar emisij, verodostojen podnebni akcijski načrt, opravljeno

oceno podnebnih tveganj in ranljivosti ter jasno opredeljen cilj prilagajanja na podnebne spremembe. V Ljubljani zavezo za ambiciozen, odporen in nizkoogljičen razvoj potrjujemo s številnimi projekti in ukrepi, ki jih izvajamo v okviru Misije 100 podnebno nevtralnih in pametnih mest. Ocena A torej pomeni, da mesto ne skriva podatkov in poroča transparentno, da zmanjšuje onesnaževanje, da ima načrt, da ukrepa in da ima dokaze, da ukrepi delujejo. Tako so v letu 2018 emisije v Ljubljani znašale 8 ton CO₂ ekvivalent na prebivalca, v letu 2024 pa znašajo 6,5 tone CO₂ ekvivalent na prebivalca. Visoko priznanje potrjuje, da na Mestni občini Ljubljana nismo zgolj sledilci podnebnih politik, temveč jih aktivno soustvarjamo z jasno vizijo, dolgoročnim strateškim načrtovanjem, podatkovno podprtimi odločitvami in medsektorskim sodelovanjem.

Staro mestno jedro Ljubljane, foto: Arhiv MOL

Mestna občina Ljubljana

www.ljubljana.si

Trajnostna mobilnost zaposlenih kot del širšega trajnostnega učinka

Trajnostna mobilnost zaposlenih postaja pomemben del okoljskih in družbenih vidikov ESG strategij podjetij. S spodbujanjem trajnostne mobilnosti med zaposlenimi in z vključevanjem v sistem Nomago Bikes podjetja zmanjšujejo odvisnost od osebnih vozil, hkrati pa prispevajo k boljšemu počutju zaposlenih ter k širšim trajnostnim ciljem v urbanem okolju. Podjetja se za uporabo sistema Nomago Bikes vse pogostejše odločajo zato, ker jim rešitev omogoča postavitev lastnih kolesarskih postaj za zaposlene, po želji tudi z individualnim brandingom, ter zagotavlja natančne podatke o uporabi in okoljskih učinkih. Ti podatki podjetjem omogočajo spremljanje prihrankov CO₂, doseženih s kolesarjenjem, ter njihovo neposredno vključevanje v trajnostna in ESG poročila. Takšen pristop so prepoznala

številna slovenska podjetja, ki trajnostno mobilnost zaposlenih obravnavajo kot dolgoročno naložbo v ljudi, okolje in odgovorno poslovanje. Okoljski vpliv sistema potrjujejo tudi skupni podatki: v letu 2025 je bilo v vseh sistemih Nomago Bikes zabeleženih 274.597 najemov, uporabniki pa so skupaj prevozili več kot 1,13 milijona kilometrov ter s tem v primerjavi z avtomobilskim prevozom prihranili 114.480 kg CO₂.

Nomago d.o.o.

<http://www.nomago.si>

Slovenski oskar za embalažo bo odslej Slovensko priznanje za embalažo!

Gospodarska zbornica Slovenije je po več kot štirih desetletjih uspešne tradicije natečaja Slovenski oskar za embalažo kot pokroviteljica tega ocenjevanja s strani Academy of Motion Picture Arts and Sciences prejela opozorilo glede problematike uporabe izraza »oskar« v Sloveniji. V izogib morebitnim težavam za organizatorje in udeležence sta se zato Gospodarska zbornica Slovenije in Pomurski sejem, ki natečaj pod njenim pokroviteljstvom organizira vse od leta 1982, odločila za spremembo naziva. Razpis natečaja, ki je bil objavljen pod starim imenom, razveljavljamo in ga nadomeščamo z razpisom odprtega natečaja Slovensko priznanje za embalažo. Pravila ocenjevanja ostajajo nespremenjena, spremeni pa se naziv nagrad. Neodvisna strokovna žirija bo med prijavljenimi izdelki nagradila izvirnost,

skrb za zaščito vsebine, potrošnika in narave, tehnično dovršenost ter odličnost vizualne identitete embalaže ter podelila zlata, srebrna in bronasta Slovenska priznanja za embalažo.

Pomurski sejem d.o.o.

www.ocenjevanja.pomurski-sejem.si

.....

Pivovarna Laško Union prejela dve priznanji

V Pivovarni Laško Union smo v letu 2025 utrdili svoj položaj med vodilnimi slovenskimi podjetji na področju trajnostnega razvoja. Prejeli smo naziv ESG prvak Slovenije 2025, ki ga podeljuje Časnik Finance in svetovalna družba Kearney, in certifikat Green Star z najvišjo oceno petih zvezdic, ki ga podeljuje CER – Partnerstvo za trajnostno gospodarstvo. Priznanji odražata skladnost z načeli ESG, sistematično upravljanje trajnostnih procesov in dosežene merljive rezultate. Med ključnimi dosežki podjetja izstopajo popoln prehod na obnovljivo električno energijo, več kot 55 odstotno zmanjšanje emisij CO₂ med letoma 2022 in 2024, inovacije na področju embalaže ter projekti, ki povezujejo trajnost, skupnost in odgovorno potrošnjo. Pivovarna Laško Union tako ostaja med vodilnimi akterji zelene preobrazbe, dosežki pa potrjujejo, da sta okoljska in družbena odgovornost čedalje pomembnejši del konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

Pivovarna Laško Union d.o.o.

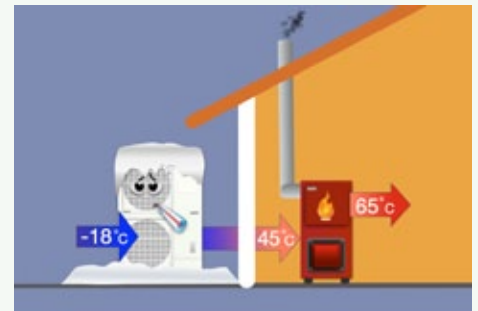
pivovarnalaskounion.com

.....

Hibridni ogrevalni sistemi

Za nami so prazniki in čas, ki ga povečini preživimo v toplem zavetju doma. Brezskrben za tiste, ki so dobro poskrbeli za vire ogrevanja in stresen za tiste, ki niso. Narava nam je letos podarila obilico snega, pa tudi megle in temperatur krepko izpod -10 °C. Takšne razmere so zelo neugodne za toplotne

črpalke (zrak/voda), saj hitro zaledenijo in njihov izkoristek močno pade. Če imate hibridni sistem ogrevanja, kjer lahko poleg toplotne črpalke uporabite za ogrevanje še kotel (olje, plin, biomasa), je stvar enostavna. Potrebujete samo ustrezen krmilnik, ki bo upoštevač vaše želje ocenil, kdaj in koliko naj obremeni glavni vir (toplotno črpalko), oziroma pri katerih pogojih naj pomaga ogrevati z dodatnim virom. Za tiste, ki imate tudi svoje elektrarne, se lahko jakost delovanja toplotne črpalke prilagaja proizvodnji le-te. Prednost hibridnih sistemov ogrevanja je tudi v tem, da si lahko uporabnik glede na ceno in razpoložljivost energenta sam določi, kateri vir naj bo glaven in kateri dodaten. Možnosti torej so, a brez ustreznih krmilnikov, ki vsak hip kontrolirajo in usmerjajo pretok energije, ne gre. Zato v podjetju PROF.EL intenzivno razvijamo prav take krmilnike.

PROF.EL, d.o.o.

www.profel.si

.....

Pomen evrokodov za ESG

Evrokodi in njihovi nacionalni dodatki predstavljajo pomemben, a pogosto spregledan del ESG. Evrokodi (od EN 1990 do EN 1999) so evropski standardi za projektiranje gradbenih konstrukcij in zagotavljajo enoten tehnični okvir za varnost, zanesljivost in trajnost grajenega okolja. Druga generacija uvaža posodobitve, povezane z vplivi podnebnih sprememb, uporabo novih materialov, digitalnim projektiranjem ter poudarek na odpornosti konstrukcij in življenjskem ciklu objektov, kar je neposredno povezano z

dejavniki ESG. Nacionalni dodatki omogočajo prilagoditev evrokodov specifičnim lokalnim razmeram, kot so potresna nevarnost, sneg ali veter, kar vpliva na varnost, skladnost in primerljivost projektov. Evrokodi tako prispevajo k varnosti in odpornosti infrastrukture (E in S), zmanjševanju okoljskih tveganj (E) ter jasnim pravilom odgovornosti (G). Zato so posodobljeni evrokodi in usklajeni slovenski nacionalni dodatki ključni za trajnostne gradnje in dolgoročne vrednosti naložb v Sloveniji.

Slovenski inštitut za standardizacijo
www.sist.si

SPAR Slovenija z dvema novima zbiralnikoma

Zbiralnik odpadnega jedilnega olja v Intersparu Kranj

Trajnostno delovanje in odgovornost do okolja sodita med strateške usmeritve in prioritete podjetja Spar Slovenija. Naš glavni cilj je, da svojim kupcem v trgovinah omogočamo nakupovati in živeti bolj trajnostno. V ta namen smo v Intersparu Kranj in v Sparu Kranj Planina pred vhodom v trgovino na vidno mesto postavili dva nova zbiralnika odpadnega jedilnega olja. Kupci lahko sedaj odpadno jedilno olje oddajo na preprost in priročen način, v zameno pa prejmejo kupon kot zahvalo za odgovorno ravnanje. Postopek odlaganja odpadnega jedilnega olja v zbiralnik SPAR je preprost in uporabnik za njegovo dejanje celo nagradi. Uporabnik prinese v trgovino s seboj odpadno jedilno olje, ki ga je zbral doma – vse od olja iz fritez in pečic do olja in maščobe iz različnih živil. Olje nato zlije v Sparov zbiralnik, pri čemer sledi korakom, ki so navedeni na elektronskem zaslonu zbiralnika. Po zaključenem postopku prejme kupon, ki ga lahko koristi v tisti trgovini, kjer je svoje olje oddal. Na ta

način lahko vsak uporabnik prispeva k varovanju okolja in je obenem za svoje trajnostno ravnanje tudi nagrajen. Zbrano odpadno jedilno olje se bo uporabilo za proizvodnjo biodizel goriva. Trenutno so zbiralniki na voljo že v dvajsetih trgovinah, mrežo pa ves čas širimo.

SPAR Slovenija d.o.o.
www.spar.si

Telekom Slovenije krepí krožno gospodarstvo

V Telekomu Slovenije trajnostnost ni zgolj načelo, temveč konkretna zaveza, ki jo v podjetju uresničujemo skozi premišljene procese ravnanja z elektronsko opremo. NEO komunikatorji, modemi in daljinci Ruwido po končani uporabi ne končajo med odpadki, temveč dobijo novo življenje. Pomemben del tega procesa predstavlja sodelovanje s proizvajalcem daljincev Ruwido, saj se v Telekomu Slovenije vključujemo v njihov uradni program obnove in ponovne uporabe. Vrnjeni daljinci se zberejo ter pošljejo posredno proizvajalcu, kjer se po strogih standardih kakovosti obnovijo in ponovno pripravijo za uporabo. Posebno vlogo pri pripravi opreme za ponovno uporabo ima hčerinsko invalidsko podjetje TSinpo, ki za nas opravlja tehnične preglede, čiščenje in celovito pripravo naprav. Zaposleni v TSinpu s strokovnostjo in z natančnostjo poskrbijo, da je oprema brezhibna ter pripravljena za nove uporabnike, s čimer pa se pomembno zmanjšuje količina elektronskih odpadkov in krepí vključujoče zaposlovanje. Naprave so nato ponovno zapakirane v okolju prijazno, reciklirano embalažo, označeno s simboli ponovne uporabe, kar uporabnike spodbuja k odgovornemu ravnanju z viri. Tako pomembno zmanjšujemo potrebo po novi proizvodnji, krepimo krožno gospodarstvo ter uporabnikom zagotavljamo zanesljivo delovanje opreme in vrhunsko uporabniško izkušnjo.

Telekom Slovenije, d.d.
www.telekom.si

SŽ krepíjo trajnostno mobilnost z nakupi novih vozni sredstev

Dvonadstropna potniška garnitura Stadler KISS (foto: arhiv Slovenskih železnic)

V Slovenskih železnica tudi letos nadaljujemo obsežno modernizacijo voznega parka v potniškem prometu. Konec preteklega leta smo naročili še štiri nove interoperabilne električne lokomotive in dvajset sodobnih potniških vagonov. Prizadevanja za posodabljanje voznega parka so namreč tesno povezana s trajnostnimi cilji skupine SŽ. S posodobljenim voznim parkom bomo lahko še izboljšali energetske učinkovitost, zmanjšali emisije ter povečevali kakovost javnega potniškega prometa. Poleg tega letos končujemo tudi eno največjih investicij SŽ – Potniškega promet v zadnjih letih, in sicer bomo kmalu prevzeli še zadnje od skupaj 72 novih sodobnih potniških garnitur Stadler. V Sloveniji električni vlaki vozijo na energijo, ki je 100 % iz obnovljivih virov, kar pomembno podpira prizadevanja Slovenije za doseganje trajnostnih ciljev. Na slovenskih tirih že danes vozi več kot 70 novih sodobnih vlakov, Slovenske železnice pa smo z nakupom avtobusnega prevoznika Nomago še dodatno razširile svojo dejavnost v javnem potniškem prometu in okrepile prizadevanja za integrirani multimodalni javni prevoz.

Slovenske železnice, d.o.o.
www.slo-zeleznice.si

Termo Shop kot praktičen model sodobnega upravljanja energije

Podjetje Termo Shop z novo poslovno stavbo predstavlja konkreten primer celostne rabe sodobnih energetskih tehnologij v praksi. Objekt je zasnovan kot skoraj ničenergijska stavba, v kateri so toplotna črpalka, sončna elektrarna in baterijski hranilnik povezani

v enoten energetski sistem, ki ga podjetje upravlja z lastno razvito rešitvijo za upravljanje energije. Ključna razlika ni v posameznih napravah, temveč v načinu njihovega povezovanja in upravljanja. Lastni sistem za upravljanje energije omogoča usklajeno delovanje pri ogrevanju, hlajenju in pokrivanju konic porabe ter stalen nadzor nad porabo skozi vse leto. Delovanje sistema temelji na spremljanju dejanskih obratovalnih podatkov, ki jih podjetje uporablja tudi pri razvoju in nadgradnji rešitev za svoje poslovne in fizične stranke. Primer poslovne stavbe kaže, kako se lahko cilji okoljskega in upravljaljskega vidika ESG uresničujejo v praksi, pri čemer je v ospredju sistemski pristop k energiji in ne zgolj uporaba posameznih tehnologij. Objekt bo predstavljen ob uradni otvoritvi poslovnih prostorov v četrtek, 5. marca 2026. Dogodek je namenjen poslovni javnosti.

Termo Shop d.o.o.
www.termoshop.si

Trajnostno zasnovane tiskane PE folije

Razvijamo in proizvajamo PE folije, posebej prilagojene za oblikovanje, polnjenje in varjenje folij v vreče za pelete, zemljo, pesek in druge razsute materiale. Folije ekstrudiramo v lastnem procesu, kar zagotavlja popoln nadzor nad mehanskimi lastnostmi, debelinsko stabilnostjo ter zanesljivo delovanje na visoko hitrostnih pakirnih linijah. Posebna pozornost je namenjena formulaciji folije za izjemno kakovosten in stabilen var, ki zagotavlja visoko tesnost in mehansko

trdnost tudi pri zahtevnih polnilih. Folije tiskamo do 10 barv in jih dobavljamo kot končni, tiskani material v roli, pripravljen za takojšnjo uporabo. Na voljo imamo rešitve z vsebnostjo PCR materialov, brez kompromisov pri varilnih lastnostih. Različne barvne kombinacije omogočajo jasno produktno prepoznavnost, vremensko odpornost folij (UV, vlaga, temperaturna nihanja) in varno uporabo pri zunanjem skladiščenju ter distribuciji. Folije združujejo robustnost, trajnost in industrijsko zanesljivost.

Termoplasti-Plama d.o.o., Podgrad
www.ter-plama.si

Utrjevanje bregov vodotokov z rastlinami

Zlasti v naseljih je velikokrat potrebno pred erozijo varovati bregove večjih in tudi manjših vodotokov. Doslej je bilo to največkrat doseženo z gradbenimi posegi, ki so povzročili oblikovanje nenaravnih, togih in neestetskih kamnitih ali celo betonskih kanalov. Šele v zadnjem času zlasti počasi tekoča voda in obvodno rastlinje spet postaja tudi ekološki in estetski element urejenega bivalnega okolja. Posebno, če je naravna tekoča voda sestavni del parkovne ureditve. Za utrjevanje vodnih bregov in njihovo varovanje pred erozijo uporabljamo seveda predvsem zeljate trajnice, saj drevesa in grmovnice zahtevajo preveč prostora. Za te namene so primerne le tiste, ki se hitro in bogato razraščajo in vežejo tla z gostim prepletom korenin ter so seveda absolutno prilagojene vodnemu ambientu in naši klimi. Veliko takšnih vrst raste tudi v naši naravi, veliko pa je tudi vrtnarsko vzgojenih sort, ki so zadržale vso potrebno trpežnost in raščavost, imajo pa morda še dodatno potencirane estetske lastnosti in barvitost. V vrtnariji Trajnice Golob-Klančič gojimo poleg velikega sortimenta najrazličnejših okrasnih trajnic za različne namene, tudi veliko divjih (slovenskih avtohtonih), tako travniških cvetočih, medovitih, zdravilnih in užitnih, kot tudi obvodnih in močvirskih. Pri vzgoji sadik uporabljamo naravno

tehnologijo z uporabo navadne vrtnice prsti in ne šotnice, brez rastlinskih hormonov in kemičnih zaščitnih sredstev. Sadike v lončkih so vedno na prostem in ne v rastlinjaki. Zato so trpežne in utrjene in ob sajenju na prosto v naravno prst ne doživijo saditvenega šoka. Poleg tega jih je možno saditi vse letne čase, razen ko so tla zmrznjena.

Vrtnarija Trajnice Golob-Klančič
www.trajnice.com

Dovolj govorjenja o trajnosti. Čas je za »SWITCH«

Skupni projekt Convente in Planet Positive Eventa kot uvod v Conventa Meet 2026. V torek, 10. februarja, bo v Ljubljani potekal SWITCH, izobraževalni in vsebinski uvod v Conventa Meet, namenjen praktičnemu delu na področju trajnostne organizacije dogodkov. Dogodek je pripravila ekipa Planet Positive Event, uradni trajnostni partner Convente. SWITCH je zasnovan kot praktični laboratorij, ki udeležencem omogoča, da trajnostne pristope ne le spoznajo, temveč jih tudi preizkusijo in izmerijo v praksi. Po besedah organizatorjev bo dogodek dodatno utrdil vodilni položaj Convente na področju trajnostne organizacije dogodkov v regiji. V okviru dogodka bo prvič predstavljen tudi ljubljanski manifest o trajnostni organizaciji dogodkov prihodnosti. Dogodek se bo začel s predstavitvijo koncepta Planet Positive Event. Petrisa Čanji Vouri bo osvetlila pogled mladih na prihodnje ESG izzive, sledila bo mednarodna perspektiva Rogerja Lehnerja (IMEX). Osrednji strokovni del bosta soustvarila dr. Norhan Magdy Bayomi in prof. John E. Fernández (MIT Climate Machine). V popoldanskem delu bosta nastopila Tomas Svoboda (Sustainova) in Katre Kahre (Jolos). Program se bo zaključil s podnebnim razmislekom dr. Lučke Kajfež Bogataj, ves čas dogodka pa bo potekal tudi spremljevalni SWITCH Lab.

Toleranca marketing d.o.o.
www.toleranca.eu

Uspešno poskusno premeščanje morskega sedimenta

Minulo leto so v Luki Koper izpeljali poskusno premeščanje morskga sedimenta v slovenskem morju. Gre za pomemben korak k iskanju dolgoročno vzdržnih rešitev za ravnanje z izkopanim materialom, ki so ga do zdaj odlagali zgolj na kopno in tako skozi desetletja pridobivali nove površine za pristaniško dejavnost. Pri nas nova, v tujini pa stalna praksa, je zahtevala obsežne priprave, vključno s pravno podlago (Pomorski

prostorski plan iz leta 2021), strokovnimi izhodišči, dialogom z deležniki in natančnim programom premeščanja, ki je opredelil postopek izvedbe, omilitvene ukrepe in določil obseg monitoringa vplivov na morsko okolje pred, med in po posegu. Testno premeščanje je potekalo izven kopalne sezone. Na sidrišču Koprškega zaliva je bilo na globini 20 m kontrolirano odloženih 5.000 m³ sedimenta z uporabo grabljenja in odpiranja loput na dnu ladje, ob stalnem okoljskem nadzoru. Povečana motnost vode je bila zaznana le pri eni tehniki in je izzvenela v nekaj urah, onesnaževal in negativnih vplivov na morske organizme ali podvodne travnike pa nismo ugotovili. Monitoring nevretenčarjev in

travnikov še poteka; ob ugodnih rezultatih bo test premeščanja ocenjen kot uspešen in podlaga za začetek postopkov rednega premeščanja sedimenta v morju.

Luka Koper d.d.
www.luka-kp.si

Evropski projekti

Aktualni projekti ZEOSA za lažji korak v krožno gospodarstvo

V ZEOSu kot družbi v okviru proizvajalčeve razširjene odgovornosti tudi v letu 2026 aktivno sodelujemo pri projektih, ki spodbujajo krožno ravnanje z e-odpadki. V projektu ECirc4all gradimo medregionalno partnerstvo za več popravil in ponovno uporabo elektronskih naprav, kar zmanjšuje količino odpadkov in podaljšuje življenjsko dobo izdelkov. United Circles prenaša koncepte industrijske urbane simbioze na vrednostno verigo elektronike prek zagonskega stičišča v SAŠA regiji, s čimer povezuje podjetja in ustvarja krožne tokove materialov. V projektu PERMANET pa razvijamo pristope za pridobivanje kritičnih surovin iz magnetov, izločenih iz e-odpadkov, ter njihovo ponovno uporabo. S temi projekti v ZEOSu krepimo znanja in kompetence za stroškovno učinkovito ter okoljsko sprejemljivo ravnanje z odpadno električno in elektronsko opremo – ključen korak k bolj krožnemu gospodarstvu.

ZEOS, d.o.o.
www.zeos.si

Circular WEEEP kot orodje za krožno upravljanje OEEO

Projekt Circular WEEEP, sofinanciran iz programa Interreg Central Europe, celostno naslavlja ključne pomanjkljivosti linearnega ravnanja z odpadno električno in elektronsko opremo (OEEO) ter podpira prehod v krožno gospodarstvo. S povezovanjem javnih institucij, raziskovalnih organizacij in izvajalcev ponovne uporabe projekt vzpostavlja nadnacionalni okvir, ki daje prednost preprečevanju nastajanja odpadkov, podaljševanju življenjske dobe izdelkov in ponovni uporabi skladno s hierarhijo ravnanja z odpadki EU. Center ponovne uporabe (CPU) in Občina Rogaška Slatina kot projektna partnerja prispevata preverjene prakse in pilotne rešitve, ki omogočajo testiranje prenosljivih modelov krožnega upravljanja OEEO na lokalni ravni. Poseben poudarek je namenjen povezovanju ekodizajna, popravil, ponovne uporabe in socialno vključujočih poslovnih modelov. Ključni rezultati projekta vključujejo razvoj skupne nadnacionalne strategije s šestimi akcijskimi načrti, pilotne aktivnosti ter digitalna orodja za spremljanje učinkov, kar pomembno prispeva k operativni implementaciji krožnega gospodarstva.

CPU, d.o.o., so.p.
https://www.cpu-reuse.com/

CURIOSOIL - znanje o tleh za vse generacije

Skoraj dve tretjini evropskih tal sta v slabem stanju, kar jasno kaže na nujnost krepitve znanja o tleh za doseganje ciljev trajnosti in podnebne odpornosti. Izsledki raziskav sicer potrjujejo naraščajoče zanimanje za tematiko, povezane s tlemi, a hkrati razkrivajo izrazit razkorak med političnimi usmeritvami in dejanskimi izobraževalnimi praksami. Ozaveščanje o tleh se v zgodnjem izobraževanju pogosto razvija prek šolskih vrtov in učenja na prostem, a se ta zagon na višjih ravneh zaradi preobremenjenih učnih načrtov in časovnih omejitev pogosto izgubi. Projekt CURIOSOIL, ki poteka v okviru programa Obzorje Evropa, sistematično naslavlja ta izziv z vključevanjem vsebin o tleh v izobraževalne programe na vseh ravneh, od osnovnošolskega do vseživljenjskega izobraževanja. Poudarja potrebo po posodobitvi učnih načrtov, izboljšanju usposabljanja učiteljev ter spodbujanju izkustvenega učenja. V prihodnjih mesecih bo projekt organiziral nacionalne delavnice in konference, tudi v Sloveniji, namenjene izmenjavi dobrih praks in oblikovanju priporočil za odločevalce.

Zapisa: asist. Katja Črnc, mag. ekol. biod.

Fakulteta za varstvo okolja
https://fvo.si

MAG. TANJA BOLTE GENERALNA DIREKTORICA DIREKTORATA ZA OKOLJE

Prednostne teme okoljske politike letos

Upravljanje okolja v Sloveniji vstopa v obdobje zahtevnih zakonodajnih, infrastrukturnih in upravljaljskih odločitev. Spremembe evropske zakonodaje, podnebni pritiski ter dolgo odprta vprašanja ravnanja z odpadki, sanacije okoljskih bremen in zagotavljanja zanesljivih, javno dostopnih okoljskih podatkov zahtevajo sistemske rešitve in jasno razmejene odgovornosti med državo, lokalnimi skupnostmi in gospodarstvom. V tem okviru Direktorat za okolje na Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo oblikuje ključne zakonodajne in upravljaljske odzive – od priprave novega Zakona o varstvu okolja (ZVO-3) do razvoja infrastrukture za obdelavo odpadkov, krepitev okoljskega monitoringa ter izboljševanja dostopnosti podatkov o kakovosti zraka. Stališča in usmeritve teh procesov v intervjuju predstavlja mag. Tanja Bolte, generalna direktorica Direktorata za okolje.

MAG. VANESA ČANJČI

● Kaj so strateške prioritete Direktorata za okolje v letu 2026? Katere zakonodajne in vsebinske poudarke izpostavljate?

Strateške prioritete Direktorata za okolje v letu 2026 so tesno povezane s sprejetjem in začetkom izvajanja novega Zakona o varstvu okolja, ob tem pa tudi z aktivnim sodelovanjem pri oblikovanju evropske okoljske zakonodaje. Na zakonodajni ravni intenzivno potekajo aktivnosti na področju priprave Uredbe o svetlobnem onesnaževanju, na področju hrupa pa je naš cilj, da v letu 2026 pripravimo predlog Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju.

Pripravljamo tudi nadgradnjo Zakona o dimnikarskih storitvah, kjer se je v praksi pokazala potreba po posodobitvi in dopolnitvi obstoječih rešitev. Ključen poudarek vseh teh aktivnosti je v izboljšanju kakovosti okolja, večji predvidljivosti za zavezanca in v jasnejših, bolj preglednih pravilih za vse deležnike.

● Posebej se dotakniva Zakona o varstvu okolja (ZVO-3). Kdaj pričakujete njegov sprejem in katere so njegove bistvene novosti?

Osnutek Zakona o varstvu okolja (ZVO-3) predstavlja pomemben premik k bolj celovitemu, preglednemu in predvidljivemu upravljanju okoljskih obveznosti v Sloveniji. Njegov osnovni cilj je poenostaviti postopke, okrepiti varstvo okolja ter zagotoviti učinkovit in pravočasen prenos evropske zakonodaje.

Ena ključnih novosti je prva sistemska ureditev sanacije starih okoljskih bremen – torej v preteklosti onesnaženih območjih, kot so opuščena industrijska območja in stara odlagališča. Zakon jasno določa odgovornosti, način ugotavljanja onesnaženosti, preprečuje nekontrolirane posege v kontaminirana območja ter uvaja zaznambe v zemljiški knjigi in omejitve posegov, dokler sanacija ni izvedena. Predvideno je tudi

državno sofinanciranje sanacij, kar pomeni večjo varnost za okolje, manjša tveganja za zdravje ljudi in bolj pregledno upravljanje degradiranih območij.

● Osnovni cilj Zakona o varstvu okolja (ZVO-3) je poenostaviti postopke, okrepiti varstvo okolja ter zagotoviti učinkovit in pravočasen prenos evropske zakonodaje.

Posebno pomembna je okrepitev vloge občin, ki so ključni deležniki pri sanacijah. ZVO-3 jim prinaša več pravne varnosti, jasnejša pravila ter možnost državnega sofinanciranja, hkrati pa preprečuje, da bi lokalne skupnosti nosile breme zgodovinskih onesnaženj, za katera niso odgovorne. To bistveno izboljšuje pogoje za prostorsko načrtovanje in zmanjšuje finančna tveganja tako za občine kot za investitorje.

Pomembna novost je tudi dosledna uveljavitev načela »onesnaževalec plača« v postopkih insolventnosti. Okoljske terjatve po novem ne zastarajo in se ne morejo odpisati, podjetja pa morajo okoljske obveznosti vključiti v postopke prestrukturiranja. Prodaja premoženja je mogoča le s prenosom okoljskih obveznosti na kupca. Gre za pomemben premik v smeri zaščite javnih sredstev in preprečevanja prenašanja okoljskih stroškov na državo ali občine.

Zakon posodablja tudi strateško okoljsko presojo, ki ni več upravni postopek, kar prispeva k krajšim postopkom in jasnejši ureditvi sodelovanja javnosti. Na področju presoje vplivov na okolje in okoljevarstvenih dovoljenj se uvajajo digitalne rešitve, kot sta

Mag. Tanja Bolte, generalna direktorica Direktorata za okolje

e-presoje in e-monitoring, ter elektronske vloge in bolj pregledna pravila za spremembe dovoljenj.

Poseben poudarek je na večji dostopnosti okoljskih podatkov. Register varstva okolja postaja javna knjiga, podatki pa bodo brezplačno dostopni prek spleta, kar bistveno povečuje transparentnost in zanesljivost okoljskih informacij. Uvaja se tudi bolj neodvisen sistem monitoringa, saj meritve prehajajo na pooblašcene izvajalce, rezultati pa se neposredno in sproti posredujejo ministrstvu.

● **Kje v javni razpravi z gospodarstvom in lokalnimi skupnostmi ni bilo mogoče doseči soglasja?**

V javni razpravi smo s ključnimi deležniki odprli številna vprašanja in na večini področij dosegli uskladitev, kljub temu pa so se razhajanja pokazala tam, kjer se srečajo nove obveznosti, stroški in pristojnosti.

Pri lokalnih skupnostih so bila največja razhajanja povezana z dodatnimi obveznostmi, zlasti na področju ravnanja z odpadki, lokalnih načrtov za izboljšanje kakovosti zraka, nadzora nad hrupom ter sodelovanja v postopkih presoj. Občine so opozarjale na pomanjkanje finančnih in kadrovskih virov, čeprav zakon predvideva sofinanciranje sancijskih bremen. Prav tako ni bilo soglasja glede nadzornih pristojnosti pri dovoljenjih

za začasno čezmerno obremenitev s hrupom, saj zakon ohranja načelo, da nadzor izvaja tisti organ, ki dovoljenje izda.

Z gospodarstvom so bila odprta predvsem vprašanja okoljskih obveznosti v postopkih insolventnosti, administrativne zahtevnosti novega sistema monitoringa in digitalnega poročanja ter predlog uvedbe integralnega dovoljenja. Kljub pomislekom gospodarstva zakon ohranja strožji okvir, saj je temeljni cilj varstvo okolja in preprečevanje prenašanja stroškov na javni sektor.

● **Področje ravnanja z odpadki je v Sloveniji že dolgo med zahtevnejšimi. Kako ocenjujete trenutno stanje in ključne izzive?**

Slovenija je na nekaterih področjih, zlasti pri ločenem zbiranju komunalnih odpadkov, nad povprečjem Evropske unije in dosega večino zastavljenih okoljskih ciljev. Kljub temu pa ostajajo pomembni strukturni izzivi, povezani z omejenimi domačimi zmogljivostmi za obdelavo določenih tokov odpadkov in posledično z izvozom odpadkov v tujino.

Največje izzive predstavljajo doseganje višjih stopenj recikliranja, zmanjševanje odlaganja ter pomanjkanje zmogljivosti za termično obdelavo nerekiclabilnih ostankov. Slovenija razpolaga z ustrezno infrastrukturo zbiranja in predobdelave komunalnih odpadkov, nima pa zadostnih kapacitet za njihovo končno obdelavo. Zaradi tega se pomemben

● *Največje izzive predstavljajo doseganje višjih stopenj recikliranja, zmanjševanje odlaganja ter pomanjkanje zmogljivosti za termično obdelavo nerekiclabilnih ostankov.*

del gorljivih odpadkov izvozi, kar predstavlja tako okoljsko kot ekonomsko tveganje.

Posebni izzivi ostajajo tudi na področju zbiranja odpadne električne in elektronske opreme ter odpadnih prenosnih baterij, kjer ciljev EU še ne dosegamo, kljub vidnemu napredku v zadnjih letih.

● **Kakšno vlogo imajo pri tem sežigalnice in kaj njihovo obratovanje pomeni za okolje in zdravje ljudi?**

Kljub zelo dobremu ločenemu zbiranju odpadkov v Sloveniji ostaja delež nerekiclabilnih gorljivih odpadkov, ki jih je treba ustrezno obdelati. Trenutno več kot 200.000 ton takšnih odpadkov letno izvozimo v tujino, kar pomeni več tisoč tovornih voženj in dodatne izpuste.

V Sloveniji trenutno deluje le ena naprava za termično obdelavo komunalnih odpadkov, ki

pokrije manj kot 15 % potreb. Ministrstvo zato načrtuje razvoj lastnih zmogljivosti z dvema novima objektoma, ki bosta delovala v okviru državne gospodarske javne službe. Skupna letna kapaciteta bo omejena, obratovanje pa bo potekalo pod strogim okoljskim nadzorom v skladu z evropsko zakonodajo in najboljšimi razpoložljivimi tehnikami.

Sodobne sežigalnice so tehnološko napredni energetske objekti, kjer se emisije spremljajo neprekinjeno, podatki pa so javno dostopni. Ob ustreznem nadzoru njihovo obratovanje ne predstavlja nesprejemljivega tveganja za okolje ali zdravje ljudi.

● **Javnost skrbi kakovost zraka zaradi sežigalnice. Kako zagotavljate dostopnost podatkov o kakovosti zraka in zaščito ranljivih skupin?**

Podatki iz državne merilne mreže so sproti dostopni prek ARSO, teleteksta in spletnih

portalov. Prenovljen indeks kakovosti zraka javnosti na pregleden način prikazuje stanje in priporočila za ravnanje, posebej za ranljive skupine. Pomemben del sistema so tudi modelske napovedi ter zdravstvena priporočila NIJZ, ki prebivalcem omogočajo prilagajanje vsakodnevnih aktivnosti ob epizodah onesnaženosti.

Nova evropska direktiva dodatno krepi zahteve po pravočasnem, preglednem in primerljivem obveščanju javnosti, kar bo še izboljšalo dostopnost in uporabnost podatkov.

● **Poleti letos pričakujemo Akt o krožnem gospodarstvu na ravni EU. Kaj bo prinesel? Akt o krožnem gospodarstvu bo osrednji horizontalni zakonodajni okvir EU za nadaljnjo krepitev učinkovite rabe virov in preprečevanje nastajanja odpadkov. Gre za vsebinsko širok dosje, ki bo posegal na**

področja odpadkov, proizvodov, notranjega trga in industrijske politike.

● ***Posebni izzivi ostajajo na področju zbiranja odpadne električne in elektronske opreme ter odpadnih prenosnih baterij, kjer ciljev EU še ne dosegamo.***

Za Slovenijo bo ključno, da se v zakonodajni proces aktivno vključi, pravočasno oceni učinke in išče uravnotežen pristop med okoljskimi cilji in praktično izvedljivostjo, ob upoštevanju nacionalnih posebnosti.

Sistemska sprememba proizvajalčeve razširjene odgovornosti – predlog full cost modela

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (MOPE) je konec januarja na Gospodarski zbornici Slovenije predstavilo predlog novega t. i. full cost modela ravnanja z odpadno embalažo. Gre za pomembno spremembo sistema proizvajalčeve razširjene odgovornosti (PRO), ki spreminja dosedanje delitev stroškov med proizvajalce, občine, komunalna podjetja in gospodinjstva. Predlog je bil predstavljen tudi na platformi Krožnega gospodarstva skupaj z gradivi in posnetkom dogodka.

Obstoječi sistem temelji na deljeni odgovornosti: proizvajalci oziroma PRO-sistemi krijejo stroške prevzema, obdelave in recikliranja odpadne embalaže, stroški zbiranja iz gospodinjstev pa so vključeni v ceno obveznih občinskih javnih služb, ki jih neposredno plačujejo gospodinjstva. Proizvajalci letno za ravnanje z odpadno embalažo plačajo okoli 25 mio evrov, medtem ko strošek zbiranja, ki ga nosijo gospodinjstva, znaša med 43 in 48 mio evrov letno.

Takšna ureditev po mnenju zakonodajalca ne uresničuje v celoti načela »one-snaževalec plača«. Predlagani full cost model razširja finančno odgovornost proizvajalcev na celoten stroškovni krog

ravnanja z odpadno embalažo, vključno z zbiranjem in ločevanjem iz gospodinjstev. Proizvajalci oziroma njihovi PRO-sistemi bi prevzeli 80 % stroškov zbiranja, kar pomeni finančni prenos v višini približno 36 mio evrov letno in bistveno spremembo strukture financiranja sistema.

Za proizvajalce in uvoznike to pomeni višje obveznosti, del stroškov pa se bo verjetno prenesel v cene izdelkov, s čimer bo strošek za potrošnike bolj pregleden in skladnejši z okoljskimi načeli. Model naj bi hkrati spodbudil okoljsko boljše oblikovanje embalaže, saj bi diferencirani prispevki upoštevali reciklabilnost, količino in sestavo embalaže.

Za občine in komunalna podjetja sprememba odpira vprašanja metodologije obračuna stroškov in stabilnega financiranja javnih služb. V razpravah so bili izraženi pomisleki glede finančne vzdržnosti sistema, zato bo ključna natančna zakonska in podzakonska ureditev.

MOPE napoveduje spremembe več predpisov s področja varstva okolja in gospodarskih javnih služb. Novi model naj bi se začel uvajati v drugi polovici leta 2026, predvidena pa je postopna prilagoditev. Ureditev sledi evropskemu okviru, ki omogoča sisteme, v katerih proizvajalci krijejo celotne ali pretežne stroške ravnanja z odpadki, ob pogoju preglednosti, sorazmernosti in učinkovitosti.

JURE FIŠER DIREKTOR PODJETJA SUROVINA

Brez umeščanja v prostor **ne bo krožnega gospodarstva**

Jure Fišer, direktor podjetja Surovina

Slovenski sistem ravnanja z odpadki in sekundarnimi surovinami vstopa v obdobje pomembnih sprememb. Uvajanje polne (full cost) metodologije financiranja, zaostrovanje evropskih okoljskih ciljev, nova zakonodaja s področja varstva okolja ter naraščajoča tržna nestanovitnost postavljajo pred industrijo, kolektivne sheme in zakonodajalce zahtevna vprašanja o učinkovitosti, odgovornosti in dolgoročni vzdržnosti sistema.

MAG. VANESA ČANJII

O tem, ali je Slovenija na te spremembe pripravljena, kje so največje sistemske vrzeli ter zakaj brez jasnega nadzora, predvidljivega poslovnega okolja in pravočasnega umeščanja objektov v prostor ne bo mogoče dosegati okoljskih ciljev, smo se pogovarjali z Juretom Fišerjem, direktorjem podjetja Surovina, enega ključnih akterjev na področju zbiranja, predelave in trženja sekundarnih surovin v Sloveniji. V pogovoru odpira tudi vprašanje realnih omejitev krožnega gospodarstva, konkurenčnosti evropskih sekundarnih surovin ter nujnosti strateške obravnave tega

sektorja kot dela širše surovinske politike Evropske unije.

● **Slovenija je v procesu uvajanja polne (full cost) metodologije plačevanja ravnanja z odpadki. Kakšno metodologijo zaračunavanja v okviru tega sistema zagovarjate oziroma predlagate in kakšen bo vpliv na cene za gospodinjstva in podjetja?**

Skladno z evropsko uredbo je polno stroškovno metodologijo treba uvesti do 12. avgusta 2026. Za obstoječi sistem podaljšane proizvajalčeve odgovornosti (PRO) to

pomeni, da bodo proizvajalci z uvedbo tega sistema dolžni plačevati tudi stroške zbiranja komunalne odpadne embalaže iz gospodinjstev, kar je danes še strošek slednjih. To pomeni, da gospodinjstva tega stroška po uvedbi sistema ne bodo več plačevala, ocenjeni strošek v višini približno 43 milijonov evrov pa bodo morali prevzeti proizvajalci, ki dajejo embalažo na trg.

● **Katere so po vašem mnenju največje praktične ovire pri implementaciji full cost sistema, predvsem z vidika cenovne**

transparentnosti in upravljanja upravičenih stroškov?

Ključna ovira bo nadzor nad stroški, ki nastajajo pri posameznih izvajalcih javne službe, ter s tem povezano oblikovanje cen. Brez jasnega in učinkovitega nadzora je zelo težko zagotoviti transparentnost in pravičnost sistema.

● Ali bo uvedba full cost pristopa po vašem mnenju prispevala k večji finančni vzdržnosti kolektivnih shem in učinkovitejšemu doseganju okoljskih ciljev?

Menim, da sam full cost pri predelavi odpadkov – ki je neposredno povezana z izpolnjevanjem okoljskih ciljev – ne bo imel neposrednega vpliva. Kolektivne sheme še vedno nimajo vpliva na kakovost zbrane komunalne odpadne embalaže, kar je eden ključnih dejavnikov, ki vplivajo na nadaljnje ravnanje, tako s finančnega kot okoljskega vidika.

● Evropska direktiva o odpadkih in pakiranju postavlja višje cilje recikliranja in priprave na ponovno uporabo do let 2030 in 2035. Ali je slovenski sistem na to pripravljen?

Menim, da je v Sloveniji še vedno premalo poudarka na zahtevah glede ravnanja s posameznimi vrstami odpadne embalaže.

Potrebovali bi minimalne standarde za sortiranje mešane odpadne embalaže, prav tako pa nimamo metodologije, ki bi sortirnicam postavljala jasen okvir za doseganje višjih deležev izsortiranih frakcij in s tem tudi okoljskih ciljev.

● Kje vidite največje razlike med trenutnimi rezultati in cilji EU, zlasti glede kakovosti sekundarnih surovin?

Slovenija v primerjavi z drugimi državami članicami dosega zelo visoko stopnjo ločenega zbiranja in recikliranja. Dolgoročno pa vidim težave predvsem na dveh področjih. Prvo je izjemno dolgotrajno umeščanje objektov v prostor in pridobivanje okoljevarstvenih dovoljenj, ki so nujni za doseganje boljših ciljev. Drugo pa je odsotnost vsebinskega nadzora nad družbami za ravnanje z odpadno embalažo (DROE). V Sloveniji imamo DROE, ki že desetletje ne dosegajo okoljskih ciljev, pa se jim nikoli nič ne zgodi, kar je v posmeh tistim, ki vlagamo ogromne napore, da cilje dosegamo.

● Kje bi bilo po vaši strokovni oceni treba narediti največje sistemske spremembe?

Kot že več let opozarjamo, Slovenija nujno potrebuje skrbnika sistema na področjih

podaljšane proizvajalčeve odgovornosti. To seveda ne pomeni, da potrebujemo monopol ene same organizacije – kar so mokre sanje določenih lobijev, ki bi potem na plečih potrošnikov ustvarjali dodatne dobičke.

● *Evropske sekundarne surovine težko konkurirajo globalnim cenam.*

● Nova verzija Zakona o varstvu okolja (ZVO-3) prinaša pomembne spremembe. Katere novosti ocenjujete kot ključne?

Za zdaj še čakamo na končni predlog zakona. Vsekakor bo najpomembnejši del ureditev sistema PRO, pri čemer čakamo tudi na odločitev Ustavnega sodišča.

● Ali predlagane spremembe po vašem mnenju jasneje določajo odgovornosti in pristojnosti upravljavcev odpadkov ter kolektivnih shem?

Upali smo, da bodo.

● **Kateri so največji pravni ali izvajalski izzivi pri implementaciji ZVO-3, zlasti za podjetja, kot je Surovina?**

Z zadnjo verzijo ZVO-3 pravzaprav še nismo seznanjeni, saj je bil dokument po javni obravnavi deležen dodatnih sprememb. Prav tako nimamo informacije, da bi bil zakon že obravnavan na vladi, zato menim, da je njegov sprejem vprašljiv. Žal pa lahko rečem, da predpis ne prinaša novosti, ki bi hkrati zagotavljale varstvo okolja ter učinkovite, razumljive in poenostavljene postopke. Brez predvidljivega poslovnega okolja ni investicij, te pa so ključne za dolgoročno varstvo okolja.

● **Cene sekundarnih surovin so globalno zelo nestanovitne. Kaj pričakujete v letu 2026?**

Napovedovanje cen materialov in sekundarnih surovin je v kontekstu svetovnih dogodkov postalo podobno gledanju v stekleno kroglo. Logika pogosto ne obstaja več, veliko je špekulacij. To močno vpliva na celotno verigo vrednosti, žal predvsem negativno. Zaradi nepredvidljivosti se trgajo oskrbne verige, zmanjšujejo se zaloge, ob nenadnih dvigih povpraševanja pa prihaja do sunkovitih dvigov cen – in obratno. V letu 2026 upamo, da se bodo razmere vendarle začele izboljševati.

● *Brez jasnega in učinkovitega nadzora je zelo težko zagotoviti transparentnost in pravičnost sistema.*

● **Ali se soočate s povečanimi stroški zbiranja, transporta in predelave odpadkov?**

Prav z vsemi. V Sloveniji se nekontrolirano zvišujejo stroški dela, kar se nato preliva skozi celotno verigo in povzroča vihanje cen storitev. Višji so tudi stroški transporta. Sežig odpadkov je dražji zaradi presežnega povpraševanja po teh storitvah in hkrati zaradi višjih stroškov zagotavljanja okoljske skladnosti.

● **Kako se podjetja in kolektivne sheme prilagajajo tem tržnim pritiskom?**

Tržni pritisk je načeloma dobra stvar, saj ob jasnem zakonodajno-pravnem okviru zmagujejo tisti, ki so bolj učinkoviti, vlagajo v razvoj in so okoljsko skladni. Pri nas pa pogosto zmagujejo tisti, ki iščejo stranpoti in kršijo okoljsko zakonodajo, država pa nima učinkovitih mehanizmov nadzora. To je skregano z logiko in močno demotivira podjetja, ki v sektor vlagajo. Surovina je v

zadnjih šestih letih investirala vsaj 50 milijonov evrov, kar je v zasebnem delu panoge redkost.

● **EU uvaja strožje predpise glede izvoza odpadkov v tretje države. Kako to vpliva na slovenski trg in vaše poslovanje?**

Na naše poslovanje to nima večjega vpliva, saj tudi doslej nismo bili odvisni od tretjih držav. Je pa res, da se ob zmanjšanju števila možnosti za prevzem odpadkov pogosto znižujejo cene reciklatov ali pa se zvišujejo stroški njihove predelave.

● **Ali takšni predpisi omejujejo tržne poti ali odpirajo priložnosti za razvoj lokalnih zmogljivosti?**

Občutki so mešani. Po eni strani bi bilo logično, da se Evropa surovinsko osamosvoji, vendar za to realno ni dovolj kapacitet, saj je povpraševanje preveliko. Ob omejevanju trgovinskih poti pa se hitro pojavi vprašanje učinkovitosti in konkurenčnosti, saj evropske sekundarne surovine težko konkurirajo globalnim cenam.

● **Kako se industrija pripravlja na zahteve glede sledljivosti in nadzora kakovosti?**

Surovina je že pred leti v okviru enega izmed evropskih projektov razvila t. i. digitalni potni list za proizvode in odpadke. To pomeni, da sledimo proizvodom in odpadkom skozi celoten življenjski cikel ter tudi kasneje reciklatom. A treba je biti realen – za učinkovit nadzor je potreben zelo visok nivo strokovnega znanja, ki si ga ne more privoščiti vsak sistem.

● **Kako vidite vlogo sekundarnih surovin v prihodnjih treh do petih letih?**

Vloga sekundarnih surovin bo ključna. Do leta 2027 bodo v EU praktično vse železarne prešle z visokih peči na elektroobločne peči, kar pomeni, da bodo večinoma pretaljevale jekleni odpad. V Evropi ni dovolj odpadnega

● *V Sloveniji je še vedno premalo poudarka na zahtevah glede ravnanja s posameznimi vrstami odpadne embalaže.*

železa za takšno povpraševanje, zato pričakujem omejitve izvoza odpada izven EU, podobno tudi pri aluminiju, bakru in drugih strateških surovinah.

● **Ali bi moral imeti trg sekundarnih surovin posebno strateško podporo?**

Verjetno da – v vseh oblikah, od kvot do zelenih javnih naročil in certifikatov, če želimo ohraniti evropsko proizvodnjo železa, aluminija, plastike in drugih materialov.

● **Kako lahko politika dodatno podpre povečano rabo sekundarnih surovin?**

Najpomembnejše je zavedanje, da morajo biti sekundarne surovine ekonomsko zanimive in konkurenčne. Kjer to ni mogoče, pa bi morala veljati enaka pravila za proizvode iz tretjih držav, na primer z uvedbo dodatnega ESG davka ali takse.

● **Kateri so po vašem mnenju največji izzivi sektorja v prihodnjih treh letih?**

Umeščanje v prostor, umeščanje v prostor in umeščanje v prostor ... (smeh). Seveda je izzivov še veliko – od učinkovitega nadzora, davčne ureditve drobnega odkupa do doslednega izvrševanja okoljskih ciljev. Izzivov je res ogromno.

● **Katere strateške ukrepe bi bilo treba sprejeti za učinkovito naslavljanje teh izzivov?**

Spremembo davčne zakonodaje na področju drobnega odkupa, učinkovit nadzor nad odpadkovnimi tokovi, digitalizacijo in zmanjšanje administrativnih ovir, hitrejša umeščanje objektov v prostor ter zunanje izvajanje postopkov za pridobivanje okoljevarstvenih dovoljenj.

● **Katero poslovno ali regulativno inovacijo bi osebno izpostavili kot najbolj obetavno za razvoj krožnega gospodarstva v Sloveniji?**

Pospešeno pridobivanje okoljevarstvenih dovoljenj za ključne inovativne proizvodnje.

PRAVICA DO POPRAVILA

Popravila so lahko motor krožnega gospodarstva

Popravila in servisiranje izdelkov pogosto ostajajo v ozadju razprav o krožnem gospodarstvu, čeprav imajo ključni vpliv na zmanjševanje odpadkov, emisij in rabe virov. Projekt REPper, ki ga vodi e-Zavod, si prizadeva prav to spremeniti – zgraditi ekosistem popravil, ki povezuje serviserje, izobraževalne institucije, socialna podjetja in lokalne skupnosti. V pogovoru s Sašo Milošič, vodjo projektov v e-Zavodu, smo raziskali, zakaj so popravila pomembna za trajnost, kakšne priložnosti ustvarjajo v Sloveniji in kako lahko digitalni potni list izdelkov preoblikuje sektor popravil.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

● V okviru krožnega gospodarstva pogosto govorimo o recikliranju, ponovni uporabi ali zmanjševanju porabe, popravila pa ostajajo nekoliko v ozadju. Zakaj menite, da so popravila tako pomembna, a še vedno podcenjena steber krožnosti?

Popravila so za krožno gospodarstvo tisto, kar je preventiva za zdravje: najhitrejši in najcenejši način, da ohranjamo vrednost, ki je že vložena v izdelek. Za ključno strategijo krožnosti veljajo tudi zato, ker neposredno zmanjšujejo količino odpadkov, emisij, rabo naravnih virov ter materialov. Ko govorimo o popraviljanju oziroma servisiranju imamo najpogosteje v mislih tehnološki proces in ročne spretnosti, a so popravila tudi družbena in kulturna praksa, ki potrebuje oživitvev. Živimo na planetu z omejenimi viri, vendar naši gospodarski sistemi že več generacij delujejo, kot da to ne drži. Morda nas zavaja logika bank, ki nam omogočajo minus stanje na osebnih računih. Denar lahko nepremišljeno črpamo, četudi ga ne vlagamo in ko porabimo vsa realna sredstva, lahko porabljammo še izposojena in na videz se ne zgodi nič. Banki smo torej lahko dolžni. Narava takih ugodnosti ne omogoča. Ko bo zmanjkalo, je konec in primorani se bomo hitro naučiti preživeti in optimizirati procese na novo.

Gospodarstva v glavnem v želji po čim večjem zaslužku ignorirajo dolgoročne negativne posledice, ki so znane in načrtno pozabljajo na prihodnje generacije, katerih preživetje ni jasno. Sledijo linearnim modelom »vzemi-ustvari-uporabi-zavrzi«. Popravila ta tok upočasnijo in ga zaokrožijo. Dejavnost popravil ima velik potencial za ohranjanje vrednosti, saj imajo popravljene proizvodi višjo vrednost kot materiali, ki se iz njih pridobivajo z recikliranjem.

Dodatno popravila krepijo odpornost in pravičnost, saj zmanjšajo odvisnost od nestanovitnih dobavnih verig in gospodinjstvom

na dolgi rok znižajo stroške. Zakaj so torej podcenjena? Ker sistem več ne nagraduje vzdržljivosti: izdelki so skorajda ne-popravljivi, rezervni deli in informacije niso dostopni, programski zaklepi otežujejo servis, cenovni signali pa so izkrivljeni. Nova stvar je prepogosto veliko cenejša od ure kakovostnega popravila.

● Lahko na kratko predstavite projekt REPper in kako se v njem prepletata koncept popravil ter krožnega gospodarstva?

EU program Interreg Euro-MED je podprl izvajanje projekta REPper (Repair Perspective), v katerem želimo opisano stanje obrniti. Z javnimi institucijami, tudi izobraževalnimi, serviserji, (socialnimi) podjetji in skupnostmi gradimo ekosistem popravil kot ključen vzvod krožnega gospodarstva. Osredotočamo se na dostopnost storitev popravil in lokalne učinke na zaposlovanje ter stroške gospodinjstev. V praksi to pomeni razvoj politik in testiranje pristopov in spodbud, ki popraviljanje naredijo enostavnejše, cenejše in bolj privzeto. Spodbujamo okoljsko primerno zasnovo izdelkov, ki omogoča popravila, vrednotimo učinkovitost zelenega javnega naročanja (ZeJN), zbiramo predloge za pravičnejše cenovne spodbude (npr. znižan DDV in boni oziroma vavčerji za popravila), podpiramo serviserje in širimo skupnostne točke, kot so kavarniške popravljavnice (t.i. Repair café-ji) ipd. Verjamemo, da lahko tehnologija, ekonomija in kultura skupaj vračajo vrednost v skupnosti in odgo-varjajo na vprašanja trajnosti.

● Evropska komisija in OECD poudarjata, da imajo prav popravila in ponovna uporaba največji potencial za ustvarjanje lokalnih zelenih delovnih mest. Kako se ta potencial odraža v slovenskem prostoru – imamo že primere, kjer popravila ustvarjajo nova delovna mesta ali poslovne modele?

Ta potencial so posamezniki prepoznali še pred zadnjimi Evropskimi priporočili.

Saša Milošič

Izpostavila bi hibridne oziroma skupnostne modele: popravilnice, knjižnice reči in partnerstva z zbirnimi centri. Ti modeli morda ne odprejo takoj polnega delovnega mesta, ustvarjajo pa zelo pomemben vstopni korak, in sicer učenje popravil, preskus poslovne ideje, prehod iz prostovoljstva v samostojen servis in mikro podjetje. Centri ponovne uporabe (CPU) delujejo že vrsto let po več krajih v Sloveniji kot socialno podjetje. Zaposleni izdelke pripravijo (tudi popravijo) za ponovno uporabo, izvajajo učne delavnice in delovno rehabilitacijo ter s tem neposredno odpirajo in ohranjajo lokalna delovna mesta, pogosto tudi za ranljive skupine.

V segmentu električne in elektronske opreme gre omeniti drugega člana Zelenega omrežja Slovenije, to je ZEOS, ki poleg zbiranja in spodbujanja ponovne uporabe ter

popravl redno odpirajo tehnična in druga delovna mesta na projektih, kar kaže, da so tovrstni poslovni krožni modeli tudi zaposlitveni motor, čeprav začasni. Kot primere dobre prakse pogosto navajamo, in s podjetji v okviru projekta tudi sodelujemo, podjetji RECOSI in KNOF. RECOSI je irska franšiza za ponovno uporabo in strokovno obnovo IKT-opreme. Gre torej za dober primer prenosa koncepta, ki je tudi pri nas ustvarilo več deset delovnih mest. Slovenska enota v Slovenski Bistrici dela po istem profesionalnem standardu (PAS 141), prodaja obnovljene računalnike z licencami in najmanj 12-mesečno garancijo ter zaposluje tudi ranljive skupine. Čeprav ni enostavno, ima svojevrsten poslovni model, ki prav tako deluje že mnogo let socialno podjetje KNOF iz Krškega. KNOF je iz majhne pobude zrasel v 3.000 m² velik krožni inkubator

● *Banki smo lahko dolžni. Narava takih ugodnosti ne omogoča.*

z delavnicami za les, tekstil in plastiko, z verigo butikov in z obnovo ter predelavo pohištva. Pri njih se popravila, predelava in ponovna uporaba neposredno prevajajo v delovna mesta. Danes KNOF zaposluje več kot deset oseb, v proces pa vključujejo še prostovoljce in brezposelne. Omeniti velja, da vsako povečanje povpraševanja po obnovljenem pohištvu in (IKT) opremi v javnem sektorju neposredno pomeni več dela v takih podjetjih.

● **Katere ključne ovire danes po vašem mnenju ovirajo razvoj dejavnosti popravil v Sloveniji, tako pri podjetjih kot pri potrošnikih?**

Drži, da se srečujemo kar s celim nizom ovir, vse od oblikovanja izdelkov do regulative in povpraševanja. Težave pri izvoru so nepopravljivost izdelkov, otežen dostop do rezervnih

Stališče MOPE

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (MOPE) ocenjuje, da so popravila eden ključnih elementov krožnega gospodarstva in pomemben del zelenega prehoda. S podaljševanjem življenjske dobe izdelkov prispevajo k zmanjšanju količin odpadkov in rabe virov, hkrati pa krepijo lokalno gospodarstvo in ustvarjajo nova delovna mesta. Največje priložnosti so v razvoju lokalnih popravilnic, digitalizaciji storitev, ponovni uporabi materialov ter spodbujanju potrošnikov k trajnostni izbiri. Glavni izzivi ostajajo dostopnost rezervnih delov, zakonodajne omejitve, pomanjkanje usposobljenih serviserjev in nizka ozaveščenost javnosti.

Na zakonodajnem področju je ključen prenos Direktive o spodbujanju popravil (Right to Repair), ki bo v slovenski pravni red prenesena do poletja 2026 in bo zagotovila obveznost popravil tudi po izteku garancije, boljši dostop do delov ter vzpostavitev nacionalnega portala ponudnikov popravil. Dopolnjuje jo uredba ESPR, ki prinaša digitalne potne liste izdelkov in prepoved uničevanja neprodanih proizvodov, ter spremembe Zakona

o varstvu potrošnikov, ki bodo dodatno uredile popravila po garanciji.

Med največjimi priložnostmi v prihodnjem obdobju so razvoj popravil električne in bele tehnike, tekstila in gradbenih proizvodov, širitev centrov ponovne uporabe ter vključevanje popravil v javna naročila. MOPE vidi potencial tudi v davčnih spodbudah, kot je razširitev znižane stopnje DDV na dodatne vrste popravil.

Aktualen ukrep ministrstva je bil javni razpis za spodbujanje ponovne uporabe in preprečevanja nastajanja odpadkov, objavljen 24. oktobra 2025. Namen razpisa je sofinancirati projekte, ki izboljšujejo sodelovanje med izvajalci javnih služb in pripravljavci odpadkov za ponovno uporabo. Podprte bodo naložbe v objekte, opremo in dejavnosti za pripravo odpadkov na ponovno uporabo, zlasti za tekstil, oblačila in kosovne odpadke. Skupna vrednost razpisa znaša 400.000 evrov, posamezen prijavitelj lahko prejme do 50.000 evrov, naložbe pa morajo biti izvedene do 31. marca 2026. Rok za oddajo vlog je bil 24. november 2025.

delov in servisnih informacij ter programski zaklepi. Regulativno smo v prehodu; direktiva EU o pravici do popravila npr. velja že od lani, države pa jo morajo prenesti in začeti uporabljati najpozneje do 31. julija 2026. V Sloveniji je bil prenos v nacionalno zakonodajo v javni obravnavi v začetku 2025 in je še vedno v medresorskem usklajevanju. To pomeni, da jasni tržni signali (obveznosti ponudbe popravila, preglednost cen, podaljšanje garancij po popravilu) še niso polno zaživel, posledično ni videti večjega odziva povpraševanj in ponudb. Velik je tudi finančni razkorak; vsak potrošnik, tudi vi, boste primerjali ceno popravila z akcijsko ceno novega izdelka. Pri nas sistemskih spodbud za odločitve za dražje popravilo še ni. Za porast zelenih delovnih mest v krožnem gospodarstvu je ključen potrpežljiv kapital. Pogosto je finančna podpora odvisna od vlagateljev, ki podpirajo socialni vidik, kar popravila neposredno izpolnjujejo.

Na strani ponudbe je težava še kadrovska in operativna. Ustrezno usposobljen kader se stara, sistemskih programov za ohranjanje in prenos veščin je premalo, mreže serviserjev so razdrobljene, manjši obrtniki pa pogosto niso dovolj vidni, zato jih potrošniki težko najdejo. V projektu REPper poudarjamo, da so potrebne hitre finančne spodbude za ohranitev znanj, enotna baza serviserjev in nacionalna digitalna orodja. Sicer pa je navade potrošnikov težko spremeniti – zamenjave staro za novo in izpostavljanje rizika ostajata zakoreninjena v miselnosti posameznikov. Potrošniki želimo hitre in jasne informacije o ceni, času, kakovosti in okoljski bilanci popravila ter zanesljivo pot do serviserja in delujočega aparata oziroma

kakovostno popravljenega tekstila ali dela pohištva. Ker tega pogosto ne dobimo, se redno odločamo za nakup novega.

● **Ena od aktivnosti projekta REPper je povezovanje deležnikov in priprava priporočil za politike. Katera področja bi po vašem mnenju morala slovenska politika vključiti v novo strategijo pametne specializacije, da bi popravila dobila ustrezno mesto?**

V novi nacionalni Strategiji naj ima ekosistem popravil jasno mesto: podpora okoljsko primerni zasnovi izdelkov in standardom kot orodju za širitev in konkurenčnost, zahteva za dostop do rezervnih delov; nadgradnja ZeJN z merljivimi kriteriji, morda objavami prihodnjih razpisov, da ponudniki dobijo priložnost vključitve popravila ali širšega krožnega koncepta že pred zapisanimi specifikacijami, fiskalne spodbude, nacionalni imenik serviserjev, razvoj kompetenc in razširjena ponudba usposabljanj, opredelitev ciljne stopnje nacionalne rasti pri nastajanju krožnih poslovnih modelov, profesionalizacija skupnostnih modelov in evalvacija z dodatnimi KPI-ji (dodana leta življenjske dobe, preprečene emisije CO₂(e), zmanjšanje porabe materiala (kg), cena popravila ipd.), da se sredstva usmerijo tja, kjer je učinek največji.

● **Kakšne priložnosti prepoznate v digitalnem potnem listu izdelkov?**

Digitalni potni list izdelkov (DPP) je priložnost, da popravila postanejo praksa in privzeta možnost, tako za potrošnike in javne naročnike, kot serviserje in proizvajalce. Predstavlja osnovo za transparentne KPI-je. Za servisno mrežo pomeni hiter vpogled v točne specifikacije, razstavljalnost, seznam

● *Ustrezno usposobljen kader se stara, sistemskih programov za ohranjanje in prenos veščin je premalo, mreže serviserjev so razdrobljene, manjši obrtniki pa pogosto niso dovolj vidni, zato jih potrošniki težko najdejo.*

delov in dostop do navodil; to skrajša diagnostiko, zmanjša stroške in omogoči standardno ponudbo storitev. DPP bo predvidoma olajšal tudi pripravo izdelkov za ponovno rabo in omogočil prilagoditev prispevkov v shemah proizvajalčeve razširjene odgovornosti (PRO), saj prinaša serijsko sledljivost komponent ter zgodovino popravil. Podjetjem odpira modele prihodkov (npr. product-as-a-service) in niža regulatorno tveganje.

● *Digitalni potni list izdelkov je priložnost, da popravila postanejo praksa in privzeta možnost, tako za potrošnike in javne naročnike, kot serviserje in proizvajalce.*

● **Kako pomembno je sodelovanje za resničen preboj v kulturi popravil?**

Brez sodelovanja se kultura popravil težko preoblikuje iz posameznih dobrih zgodb v novo normalo. Krožnost, katere del so tudi popravila, predstavlja kompleksen ekosistem. Za dobro sodelovanje mora prispevati vsaka stran; proizvajalci morajo transparentno podeliti podatke, dobavljati rezervne dele in prevajati navodila; serviserji potrebujejo mrežo ponudnikov in strank, standarde kakovosti in redno dobavljalnost rezervnih delov; potrebujemo razsodne in odgovorne direktorje podjetij in politične voditelje; javni naročniki lahko z ZeJN in finančnimi spodbudami ustvarijo stabilno povpraševanje; izobraževalne institucije

- *Na začetku bodo potrebne finančne spodbude za gospodinjstva, saj se povprečnemu potrošniku popravila trenutno ne izplačajo.*

morajo zagotavljati kompetence in praktične programe; skupnosti pa lahko s svojimi aktivnostmi oblikujejo navade, odpravljajo zadržke in gradijo zaupanje. Sodelovanje je v resnici edini način, da uskladimo primerno zasnovo proizvodov, cene in navade.

- **Kaj lahko podjetja pridobijo, če vključijo popravljivost izdelkov ali storitev v svoj poslovni model? Je to lahko konkurenčna prednost ali le dodatni strošek?**

Trenutno vidimo popravljivost kot naložbo v konkurenčno prednost. Strošek prilagoditve se povrne v nižjih življenjskih stroških izdelka in večji zvestobi. Podjetja s popravili odklenejo dostop do novih virov prihodkov, si omogočijo lažji vstop v ZeJN, zmanjšajo garancijska tveganja in število vračil ter stroške podpore, dosežejo prepoznavno prednost pri kupcih in se pravočasno pripravijo na prihajajoče zahteve Evropske Unije, ki jih bo vedno več. Uredba (EU) 2024/1781, ki govori o okoljsko primerni zasnovi za trajnostne izdelke že zdaj neposredno postavlja popravljivost in informacijsko preglednost kot tržni standard (tudi preko DPP), kar pomeni nižje regulatorno tveganje za podjetja, ki to upoštevajo pri svojem poslovnem modelu. S kakovostno pripravljenimi shemami, kot je PRO bi se naj popravila in druge R-strategije, ki preprečujejo nastanek odpadkov tudi nagrajevale.

- **Kakšna bi morala biti vloga države in javnega sektorja pri spodbujanju popravil?** Država in javni sektor bi morala biti motor, ki popravilom odpira trg in odstranjuje sistemske ovire. S hitrim in jasnim prenosom zakonodajnih podlag EU v nacionalno pravo mora država zagotavljati regulativni nadzor

nad izvajanjem obveznosti. Vloga ustvarjalca povpraševanja preko ZeJN lahko v razpise sistematično vgrajuje popravljivost, razpoložljivost delov, servisne odzivne roke ipd. Seveda se ne sme pozabiti na gospodinjstva; za potrošnike naj država zagotovi, vsaj za poskusno obdobje, vavčerje za popravila po vzoru drugih evropskih držav, kjer so takšne spodbude dokazano povečale število popravil. Vodilni aparati morajo zagotoviti tudi primerno tehnično in podatkovno infrastrukturo, ki naj bo prosto dostopna in brez katere sektor popravil ne more uspevati. PRO shema naj zajame vidike popravljivosti ter podpre centre ponovne uporabe, mreže serviserjev in strokovna usposabljanja, kar bo generiralo porast lokalnih zelenih delovnih mest. Sicer pa bi morala biti vsaka (javna) ustanova zgled in z internimi pravili uveljaviti pravico do popravila, od ravnanja zaposlenih do nabavnih praks.

- **Kultura popravil je v nekaterih državah že močno zakoreninjena (npr. repair caféji, serviserji, lokalne delavnice). Kje smo Slovenci na tej poti in kako bi lahko popravila približali širši javnosti?**

Kultura popravil v Sloveniji obstaja in se širi. V lokalnih Centrih ponovne uporabe (CPU) imamo redne kavarniške popravilnice, ki jih vodijo mojstri ponovne uporabe, zaposleni v tem socialnem podjetju. Podobni dogodki se pripravljajo v več mestih, po večini v prestolnici, pogosto pa izvajalci nacionalnih in evropskih projektov (takšen je tudi Interreg Euro-MED REPPER) pripeljejo tako vsebino tudi v ruralno okolje. Že vrsto let delujejo po več krajih knjižnice reči, ki zmanjšujejo potrošnjo in spodbujajo popravila v lastni izvedbi (ang. DIY). KNOF,

socialno podjetje iz Krškega vodi krožni laboratorij in ponuja delavnice, prenovo pohištva. Da bi posamezne akcije in storitve, ki so lahko tudi dobra izbira za ekipno povezovanje v podjetjih, približali širši javnosti, bi morale že izobraževalne institucije vključiti popravila v praktični del izobraževanja in izbirne vsebine. Država in občine bi morale finančno podpreti izvajalce kavarniških popravilnic, ki bi se tako lahko izvajale redno in kontinuirano. Sicer pa je zanimiv pristop, ki ga je vredno ponoviti, ubral ZEOS, ki je v večletnem projektu pripravil 100 »Itak, da se da« videoposnetkov o popravilu in vzdrževanju aparatov in izvajal terensko kampanjo s karizmatičnim serviserjem Mašinotekom. Zelo pogosto imajo potrošniki strah pred popraviljem in gojijo nezaupanje v profesionalne serviserje. Serviser se na delavnicah, brezplačnih in odprtih za javnost, znajde v vlogi mentorja – biti mora tehnično podkovan, obenem pa obvladati pedagoški pristop učenja potrošnikov večšin popraviljanja. Ustvariti mora varen prostor, v katerem potrošniki upajo naslavljeni vprašanja in se aktivno vključiti v proces popraviljanja. Neposreden stik s serviserjem odpravlja zadržke, ki jih imamo do popravil in vrača zaupanje v kakovost serviserjev. Javno dostopni, poenoteni in vidni pa morajo biti tudi sezname drugih registriranih serviserjev. Poznate spletni portal Ekologov brez meja »Manj je več«? V drugih evropskih držav prepoznavajo, da smo v časih, ko se mladi povezujejo in delajo za skupnost, ne samo za dobrobit sebe in karijerne uspehe. Ta val je potrebno ujeti tudi pri nas. Seveda pa bodo na začetku poti potrebne finančne spodbude za gospodinjstva, saj se povprečnemu potrošniku popravila trenutno ne izplačajo.

PODNEBNI SKLAD

Ključni vir financiranja zelenega prehoda v Sloveniji

Sklad za podnebne spremembe, pogosto imenovan tudi podnebni sklad, je osrednji finančni instrument države za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje. Vanj se steka izkupiček od prodaje emisijskih kuponov. Namenski proračunski sklad upravlja Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (MOPE). Posebni operativni program določa upravičene namene, za katere je mogoče porabiti denar iz sklada, s čimer naj bi bila zagotovljena ciljno usmerjena in pregledna poraba javnih sredstev.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

Normativni okvir

Vlada je oktobra lani sprejela Odlok o Programu porabe sredstev Podnebnega sklada za obdobje 2025–2028. Program nadaljuje ključne ukrepe iz prejšnjega programskega obdobja in jim dodaja sredstva za leti 2027 in 2028. Skupna višina sredstev je določena glede na predvidene prihodke od dražb emisijskih kuponov, kar pomeni, da je obseg razpoložljivih sredstev neposredno odvisen od gibanja količin prodanih kuponov na ravni EU in njihove cene.

V novem programskem obdobju je predvidenih 830 milijonov evrov izplačil, ki bodo namenjena ukrepom, ki podpirajo zeleni prehod in povečujejo odpornost Slovenije na podnebne spremembe. Sredstva so razporejena po vsebinskih področjih, ki naslavljajo glavne podnebne izzive – tako na strani blaženja (zmanjševanja emisij) kot prilagajanja.

Ukrepi se izvajajo prek več ministrstev in institucij. Za vsak posamezen ukrep je jasno določeno, kdo je izvajalec, upravičenec, ter na kakšen način in za kakšen namen se sredstva uporabljajo.

Takšna ureditev naj bi zagotavljala transparentnost porabe in usklajen, skupen napor države pri doseganju podnebnih ciljev.

Prioritetna področja porabe

Največji delež sredstev je namenjen naslednjim področjem:

Trajnostna mobilnost – 375 milijonov evrov (skoraj polovica vseh sredstev)

To je najboljšežnejši sveženj ukrepov, namenjen posodobitvi in razogljičenju prometa, ki je eden največjih virov emisij toplogrednih plinov. Predvideni so: naložbe v posodobitev javnega potniškega prometa: nakup novih vlakov in avtobusov, prenova vozovničnih in informacijskih sistemov; sofinanciranje brezemisijevih vozil in polnilne infrastrukture; spodbujanje kolesarjenja in hoje kot trajnostnih oblik mobilnosti; prenos tovornega prometa s cest na železnice, kar je ključno za zmanjšanje emisij in onesnaženosti zraka.

Razogljičenje gospodarstva – 121 milijonov evrov

Namen tega sklopa je preobrazba gospodarskih dejavnosti v smeri nizkoogljičnosti in večje učinkovitosti: sofinanciranje uspešnih projektov v okviru EU, podpora uvajanju krožnega gospodarstva in trajnostnemu poročanju malih in srednjih podjetij (MSP), naložbe v razogljičenje industrije, zlasti v učinkovitejšo rabo energije in prehod na obnovljive vire energije (OVE).

Stavbe – 111 milijonov evrov

Stavbni sektor je energetske intenziven in ima velik potencial za zmanjšanje emisij ter hkrati vpliv na kakovost bivanja: energetska prenova javnih in stanovanjskih stavb, ukrepi za zmanjšanje energetske revščine, gradnja skoraj ničenergijskih stavb (nZEB).

Obnovljivi viri energije – 95 milijonov evrov

Sredstva bodo usmerjena predvsem v: zamenjavo zastarelih kurilnih naprav v gospodinjstvih s sodobnimi kurilnimi napravami in toplotnimi črpalkami, hranilnike energije, geotermijo, ukrepe za večjo energetska avtonomijo stavb.

Dodatni ukrepi prilagajanja na podnebne spremembe – 49 milijonov evrov

Ta sredstva so namenjena: zmanjševanju poplavne ogroženosti, ohranjanju biotske raznovrstnosti, prilagoditvam v gozdarstvu in kmetijstvu, krepitvi odpornosti lokalnih skupnosti.

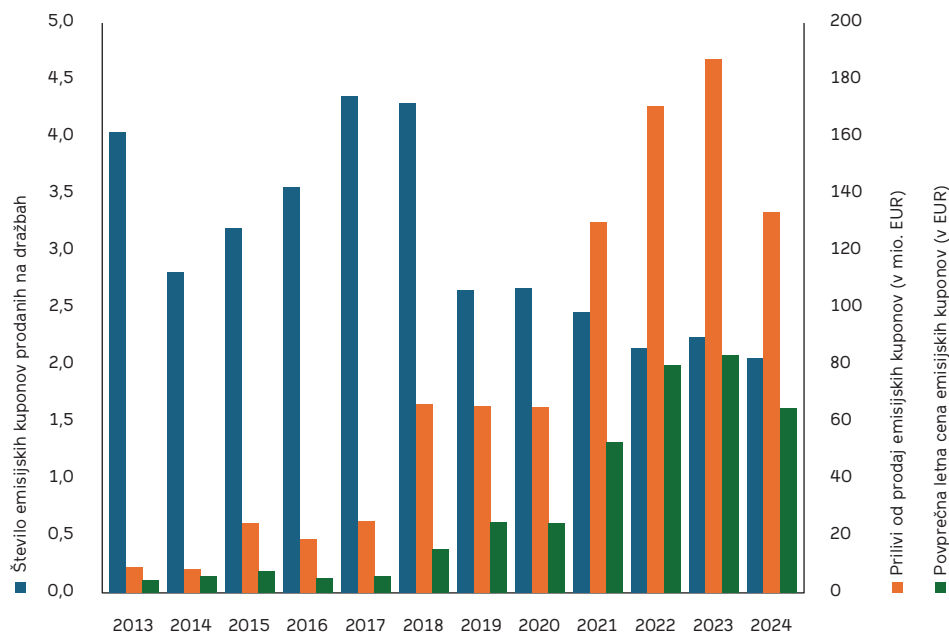
Poleg tega je predvideno: 12 milijonov evrov za mednarodno podnebno financiranje, 26 milijonov evrov za ozaveščanje in izobraževanje, dodatna sredstva za digitalno podporo, tehnično pomoč in kritje stroškov poslovanja Eko sklada, ki je ključen izvajalski mehanizem za številne subvencijske ukrepe.

Kdo plača emisijske kupone?

Na vprašanje, koga v Sloveniji emisijski kuponi stanejo največ, MOPE pojasnjuje, da so na spletni strani ministrstva v poglavju »Poročila o izpolnitvi obveznosti naprav, letalstva in pomorstva« objavljena letna poročila. V njih so podatki o vseh slovenskih zavezancih v sistemu ETS ter o količinah brezplačno dodeljenih kuponov in predanih kuponov.

Razlika med brezplačno podeljenimi in predanimi emisijskimi kuponi v posameznem letu predstavlja količino kuponov, ki jih je moral posamezen ETS zavezanec dodatno kupiti. MOPE poudarja, da podatka o konkretni ceni, po kateri so zavezanci kupovali emisijske kupone, nima. Na voljo so le podatki o povprečni ceni kupona.

Ključno pa je opozorilo ministrstva, da prihodki podnebnega sklada niso povezani s količino ali ceno emisijskih kuponov, ki so jih morali kupiti slovenski zavezanci v ETS. Razlog je v načinu delovanja evropskega sistema trgovanja. Vsaka država članica ima v okviru zakonodaje EU določen fiksni delež prihodkov, ki ji pripada od prodaje emisijskih kuponov na vsaki dražbi, ki poteka na ravni celotne EU. Za Slovenijo ta delež znaša približno 0,5 % vrednosti vseh ustvarjenih

Prilivi in izplačila Podnebnega sklada v obdobju 2013–2024 (v mio. EUR). Vir: MOPE

prihodkov na ravni EU od posamezne dražbe.

To pomeni, da so prilivi v podnebni sklad odvisni predvsem od celotne količine prodanih emisijskih kuponov na ravni EU in cene emisijskega kupona, ne pa neposredno od tega, koliko kuponov dejansko kupijo slovenski zavezanci.

Za ilustracijo MOPE navaja skrajni, teoretičen primer: tudi če slovenski zavezanci v določenem letu ne bi kupili niti enega emisijskega kupona, to ne bi vplivalo na prihodke Podnebnega sklada.

Finančni tokovi podnebnega sklada od ustanovitve

Od ustanovitve podnebnega sklada se je v obdobju 2013–2024 v sklad skupno nabralo:

- 903.541.980,00 evra iz naslova prodaj emisijskih kuponov ter
- 13.787.296,28 evra iz naslova obresti, vračil subvencij ter drugih vračil.

V istem obdobju je bilo iz sklada izplačanih 715.390.250,22 evra. Posebej izstopa dejstvo, da je bila skoraj polovica vseh izplačil v obdobju 2013–2024 realizirana samo v letih 2023 in 2024. To pomeni, da se je dinamika porabe v zadnjih letih izrazito okrepila.

MOPE poudarja, da je ministrstvo v aktualnem mandatu bistveno okrepilo upravljanje s sredstvi Podnebnega sklada z namenom ustrezne podpore deležnikom pri prehodu v podnebno nevtralnost. To se odraža v povečanih razpisih, pospešenih izplačilih

in širšem naboru ukrepov, ki ciljajo na razogljčenje, odpornost in socialno pravičnost.

Največji ukrepi in poraba v zadnjih letih

Med največjimi posamičnimi izplačili iz podnebnega sklada v zadnjih letih so:

Največje enkratno izplačilo je bil energetski dodatek v času prejšnje vlade, v višini slabih 93 milijonov evrov. Gre za ukrep, ki je bil namenjen omilitvi posledic visokih cen energentov za gospodinjstva, in ni klasična investicija v zmanjšanje emisij, temveč socialno-kompensacijski ukrep v kontekstu energetske krize.

Med ukrepi, ki dejansko prispevajo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, izstopa ukrep zamenjave starih kurilnih naprav fizičnih oseb z novimi kotli na biomaso ali toplotnimi črpalkami. Za ta ukrep je bilo v letu 2023 izplačanih 32,5 milijona evrov, v letu 2024 pa 31,6 milijona evrov. Gre za ključen segment, saj prispeva k zmanjšanju porabe fosilnih goriv v gospodinjstvih, izboljšanju kakovosti zraka in zmanjšanju emisij CO₂.

Drugi največji ukrep v letih 2023 in 2024 je bila podpora največjim industrijskim podjetjem za naložbe v učinkovito rabo energije, obnovljive vire energije, zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Industriji je bilo za ta ukrep izplačanih slabih 26 milijonov evrov v letu 2023 in enak znesek v letu 2024.

Po višini izplačil v letih 2023 in 2024 sledijo podpora samooskrbnim sončnim

elektrarnam, naložbe v železnico (gradnja železniške infrastrukture na odseku Maribor–Šentilj in nakup novih vlakov). Gre za kombinacijo ukrepov, ki hkrati zmanjšujejo emisije v energetiki in prometu ter povečujejo energetske neodvisnost in kakovost javne infrastrukture.

V istem obdobju je bilo samo na ministrstvu za mestni potniški promet za nakup električnih ali vodikovih avtobusov razpisanih 40 milijonov evrov, ki so bila v celoti že dodeljena občinam na podlagi razpisa, vendar zaradi daljših dobavnih rokov novih avtobusov do izplačil še ni prišlo. Izplačila za ta ukrep se pričakujejo v večji meri v prihodnjem letu, ko bodo novi avtobusi na električni ali vodikov pogon dobavljeni in predani v uporabo občinam. To kaže, da se pomemben del sredstev podnebnega sklada usmerja v prestrukturiranje javnega prometa in zmanjšanje emisij v sektorju, ki ima velik vpliv na kakovost zraka in podnebje, hkrati pa močan vpliv na vsakdanje življenje prebivalcev.

- *Med ukrepi, ki dejansko prispevajo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, izstopa ukrep zamenjave starih kurilnih naprav fizičnih oseb z novimi kotli na biomaso ali toplotnimi črpalkami.*

Učinki porabe

V letu 2024 je bila realizacija ukrepov, za katere je določena metodologija izračuna prihrankov energije in zmanjšanja emisij CO₂, v višini 86,3 milijona evrov. S porabo teh sredstev so bile podprte naložbe, ki so prispevale k zmanjšanju porabe energije za 547.898 MWh ter k znižanju emisij CO₂ za 224.998 ton. Ti podatki kažejo, da se del sredstev prevede v merljive učinke na področju energetske učinkovitosti in zmanjševanja emisij.

Podatki, da je bila skoraj polovica vseh izplačil v obdobju 2013–2024 realizirana v letih 2023 in 2024, kažejo na pospešen zagon porabe v zadnjem obdobju.

S tem pa se odpirajo tudi vprašanja, ali so projekti dovolj strateško izbrani in usklajeni z dolgoročnimi podnebnimi cilji, ali je zagotovljeno dovoljšno spremljanje učinkov in evalvacija, ter kako se zagotavlja, da ukrepi

ETS-2 v Sloveniji: predstavitev obveznosti in prihodnji izzivi

Novembra 2025 je na ravni Evropske unije sklenjen politični dogovor o predstavitvi obveznosti za ETS-2, sistem trgovanja s pravicami do emisije toplogrednih plinov za sektorje, ki doslej niso bili pokriti z ETS1. ETS-2 zajema dobavitelje goriv za stavbe, cestni promet in malo industrijo, ki ni vključena v ETS1. Cilj dogovora je podjetjem zagotoviti dovolj časa, da vzpostavijo ustrezne evidence emisij in pridobijo potrebna dovoljenja, hkrati pa ohraniti evropski cilj zmanjševanja emisij TGP.

Zavezanci ETS-2 niso določeni glede na velikost podjetja, temveč na podlagi dejavnosti, porabe energije in povzročanja emisij toplogrednih plinov. Gre predvsem za dobavitelje goriv, ki sproščajo gorivo v stavbah, cestnem prometu in majhni industriji, medtem ko ostala podjetja iz teh sektorjev zaenkrat še niso vključena. V letu 2026 bo ETS-2 že v teku, a emisijski kuponi še ne bodo na prodaj; prva prodaja je predvidena leta 2027, pri čemer so prodajni kuponi vezani na emisije, ki nastanejo v letu 2028, predaja kuponov pa se začne leta 2029 za emisije leta 2028.

Podjetja, ki so vključena v ETS-2, morajo že zdaj pridobiti dovoljenja za izpuščanje emisij toplogrednih plinov in vsako leto poročati o svojih emisijah za preteklo leto.

Poročila, ki zajemajo neposredne emisije CO₂ (obseg 1) pri zgorevanju goriv, morajo biti preverjena s strani neodvisnega akreditiranega preveritelja. Podatki ne zajemajo emisij obsega 2 ali obsega 3, vendar so ključni za pripravo podjetij na prihodnje obveznosti, ko bodo kuponi za emisije dejansko predani.

V Sloveniji so zavezanci ETS-2 javno objavljeni na uradnih spletnih straneh, kar omogoča preglednost in lažjo identifikacijo obveznikov. Poročanje bo potekalo v bazi ERT Tool, medtem ko ladjarske družbe uporabljajo bazo Thetis MRV. Ministrstvo za okolje, energijo in podnebje (MOPE) zavezancem nudi tehnično pomoč, izobraževanja in brezplačne delavnice, da podjetja lahko pravilno izpolnijo svoje obveznosti in se pripravijo na prihodnje zahteve sistema ETS-2.

Za leto 2026 ETS-2 še ne bo neposredno vplival na stroške podjetij, saj emisijski kuponi še niso na prodaj, trenutna CO₂ dajatev pa ostaja v veljavi. To podjetjem omogoča, da se postopoma pripravijo na obdobje, ko bo nakup kuponov obveznost in bo finančno vplival na poslovanje. Kljub temu je leto 2026 že leto polnega izvrševanja določb ETS-2, kar pomeni, da podjetja morajo spoštovati poročevalske obveznosti, sicer so predvidene globe in sankcije.

ne ostanejo pretežno socialno-kompenzacijski, temveč sistemsko zmanjšujejo emisije in krepijo odpornost. Za oceno porabe sredstev iz Podnebnega sklada smo za mnenje vprašali tudi nekaj izbranih podjetij.

Po oceni Termoelektrarne Šoštanj »je namen porabe sredstev iz podnebnega sklada zasnovan strateško in usklajen z dolgoročnimi podnebnimi cilji EU in Slovenije.« Podatkov o konkretni porabi sredstev za konkretne projekte pa v TEŠ niso želeli komentirati.

V podjetju Alpacem Cement pričakujejo, da se sredstva iz avkcij emisijskih kuponov v okviru sistema ETS »v največji meri namenijo ukrepom v sektorjih, ki so ETS zavezanci. Sektorjem, ki niso vključeni v ETS, pa bi lahko država namenila sredstva, zbrana s CO₂ takso. Ta pa predstavljajo manjši delež vseh zbranih sredstev v Podnebnem skladu.«

V Talumu so prejemnik sredstev mehanizma za kritje stroškov posrednih emisij toplogrednih plinov. »Ocenjujemo, da so projekti, financirani iz naslova kritja stroškov posrednih emisij, zasnovani v skladu s strateškimi cilji in zagotavljajo zmanjševanje emisij, izboljševanje energetske učinkovitosti in krepitev prehoda v nizkoogljične tehnologije. Ob tem želimo poudariti, da morajo biti ukrepi usklajeni in uravnoteženi tako, da poleg doseganja strateških ciljev ohranjajo konkurenčnost energetske intenzivnih panog in gospodarstva kot takega. Za industrijo je ohranjanje predvidljivega in dolgoročnega okvira financiranja izrednega pomena, saj le na tak način lahko podjetja stabilno načrtujejo investicije in tehnološke spremembe, ki so potrebne za zmanjševanje emisij in s tem doseganje nacionalnih in evropskih podnebnih ciljev.«

Od analiz do računovodskega okvira SEEA EEA

Članek obravnava, kako lahko občinsko prostorsko načrtovanje izkoristi koncept ekosistemskih storitev kot podlago za načrtovanje zelene infrastrukture v mestnem okolju. Namesto ponavljanja obstoječih razprav se usmerja v preseganje razdrobljenih projektnih pristopov ter v pojasnitev razlogov, zakaj je vzpostavitev podlag za dolgoročno spremljanje obsega in stanja v prostoru smiselna. Analiza za Mestno občino Kranj pokaže, katere prostorske ukrepe je smiselno načrtovati na podlagi prostorsko eksplicitne ocene filtracije PM_{10} , hkrati pa razkrije omejitve tovrstnih študij in razloge za njihovo nadgradnjo v smeri ekosistemskih računov.

MAG. MATJAŽ HRIBAR, PROF. DR. ŽIGA TURK
UNIVERZA V LJUBLJANI, FAKULTETA ZA
GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO

Koncept ekosistemskih storitev (ES) omogoča razumevanje in vrednotenje koristi, ki jih ljudje pridobivamo iz narave (ekosistemov) – od oskrbovalnih storitev (npr. hrana, pitna voda) do uravnalnih, med katere sodi filtracija zraka (depozicija delcev PM_{10}), ter kulturnih storitev, kot so rekreacijske in estetske vrednosti zelenih površin. Za prostorsko načrtovanje je ključno, da ocenjevanje in vrednotenje ES zagotavlja informacije o tem, kje in v kakšnem obsegu se posamezne koristi pojavljajo, saj to omogoča bolj premišljeno načrtovanje in razvoj zelene infrastrukture ter učinkovitejše varstvo in izboljševanje kakovosti prostora.

Uporabna vrednost koncepta ES e bistveno poveča, ko ga umestimo v statistični standard SEEA EEA (ang. System of Environmental-Economic Accounting – Ecosystem Accounting), ki je bil sprejet 2021 kot mednarodni statistični standard s strani Združenih narodov. V tem okviru ES predstavljajo le enega od treh ključnih sklopov – tok ekosistemskih storitev – ki meri učinke naravnih procesov. Če letno odstranjeno maso delcev PM_{10} obravnavamo zgolj kot ES, dobimo le podatek o odstranjeni količini delcev. Standard SEEA EEA pa predstavlja celovit sistemski okvir, ki poleg toka vključuje tudi sistemsko merjenje obsega ekosistemov (extent) in njihovega stanja (condition). S tem omogoča spremljanje sprememb, kot so npr. zmanjševanje gostote drevesnih krošenj zaradi pozidave, kar neposredno vpliva na sposobnost ekosistema pri odstranjevanju delcev PM_{10} . Poslabšanje stanja lahko tako napoveduje zmanjšanje toka in s tem tudi padec ekonomske vrednosti naravnega kapitala. SEEA EEA zato fizične meritve toka delcev PM_{10} umesti v širši okvir vzrokov, trendov in posledic ter vzpostavlja temelje za dolgoročno, podatkovno podprto upravljanje ekosistemov. Poleg tega zagotavlja metodološka pravila za pretvorbo fizikalnih meritev v denarne vrednosti, kar omogoča statistično

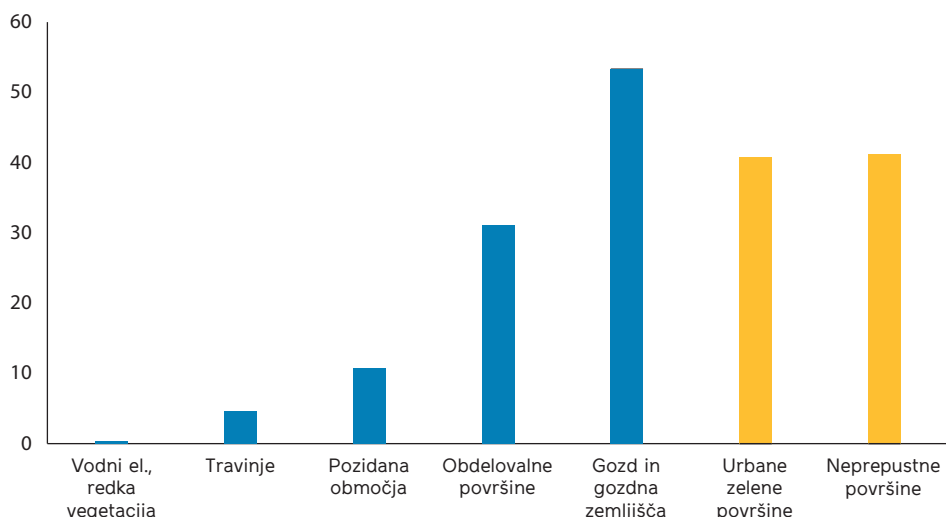
primerljivost s Sistemom nacionalnih računov (SNA).

Pregled stanja v RS

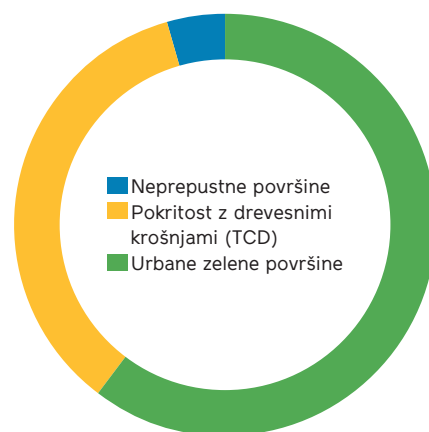
Pregled trenutnega stanja kaže, da je pri ocenjevanju ES na lokalnem nivoju prisoten razdrobljen pristop, v katerem prevladujejo sektorsko usmerjene študije. Posledično na lokalni ravni manjka sistematičnih in celostnih strokovnih podlag za vključevanje informacij o ES v prostorske akte (OPN) ali strateške dokumente, kot je Načrt prilagajanja na podnebne spremembe. Standard SEEA EEA se trenutno razvija predvsem na državni ravni, medtem ko bo vključevanje v prostorske podatkovne zbirke, dostopne občinam, zahtevalo zahtevno usklajevanje o zbiranju podatkov, odgovornostih za izračune ES in zagotavljanju prostorskih informacij ter bo potekalo postopno.

Ocena ekosistemske storitve odstranjevanja delcev PM_{10} v Mestni občini Kranj

V okviru projekta CROSS-REIS je bila za Mestno občino Kranj izvedena analiza uravnavne ekosistemske storitve (ES) depozicije delcev PM_{10} , ki je v klasifikaciji CICES v5.1 opredeljena kot »odstranjevanje trdnih delcev (npr. PM_{10}) z vegetacijo«. Pri tem je pomembno razlikovati med tremi povezanimi procesi: filtracija/prestrezanje pomeni začetno prestrezanje delcev na površinah vegetacije (listi, iglice); depozicija označuje usedanje delcev iz zraka na katerokoli površino in se izraža kot masa na enoto površine (g/m^2); odstranjevanje pa zajema neto zmanjšanje koncentracij PM_{10} v ozračju, ki nastane zaradi depozicije in vključuje trajno vezavo delcev v vegetaciji ali tleh, z odšteto

Slika 1: Deleži rabe tal in zelenih površin v Mestni občini Kranj.

Slika 2: Deleži zelenih, drevesnih in neprepustnih površin v Mestni občini Kranj.

morebitno ponovno emisijo (resuspenzijo). Izvedena analiza temelji na konceptu ES in predstavlja fizikalni izračun uravnavne storitve, ki prikazuje, koliko delcev PM_{10} javne zelene površine prestrežejo in zadržijo na letni ravni. Gre za prostorsko eksplicitno oceno depozicijskega potenciala vegetacije, ki na podlagi integrirane analize povezuje značilnosti ekosistemov z njihovo regulacijsko funkcijo filtriranja zraka, kar omogoča:

- kvantifikacijo ekološke funkcije vegetacije v urbanem prostoru,
- primerjavo filtracijskega potenciala med različnimi tipi rabe tal,
- identifikacijo območij z največjim in najmanjšim filtracijskim potencialom,
- podporo prostorskemu načrtovanju pri odločanju o lokacijah zasaditev, ozelenitvi prometnih koridorjev, povečanju drevesne pokritosti in usmerjanju zasaditev vrst z

visoko sposobnostjo depozicije delcev PM_{10} .

Analiza je bila izvedena na podlagi kombinacije prostorskih in ekosistemskih kazalnikov, vključno z rabo tal, drevesno pokritostjo (ang. TCD; Tree Canopy Density), deležem urbanih zelenih površin, stopnje neprepustnosti tal ter podatkov o koncentraciji in depoziciji delcev PM_{10} .

Struktura rabe tal in zelenih površin

Kranj ima razmeroma uravnoteženo pokrajinsko sestavo: več kot 53 % površine predstavljajo gozdovi, 31 % kmetijske površine, medtem ko urbana območja zajemajo 10,7 %. Ta prostorska zgradba pojasnjuje, zakaj so povprečne koncentracije PM_{10} v primerjavi z

večjimi mesti (Ljubljana, Celje) nižje. Znotraj urbanih območij znaša delež urbanih zelenih površin 40,7 %, kar pomeni, da skoraj polovico grajenega območja sestavljajo zelene površine (drevesa, parki, vrtovi). Kljub temu pa je drevesna pokritost (TCD) bistveno nižja – le 5,8 %. To kaže, da so zelene površine v veliki meri travnate ali nizke vegetacije in imajo pri zadrževanju prasnih delcev precej manjši učinek kot listavci in iglavci.

Rezultati analize ES (depozicije delcev PM_{10}) v Mestni občini Kranj

Uporabljeni so bili podatki o prostorski porazdelitvi ekosistemskih tipov na podlagi rabe tal (naselja, kmetijske površine, travniki, gozdovi), pridobljeni od Mestne občine Kranj, ter podatki o deležu urbanih zelenih površin, drevesni pokritosti (TCD) in stopnji neprepustnosti tal. Ti podatki so bili dopolnjeni z informacijami o koncentraciji in depoziciji delcev PM_{10} , kar je omogočilo izračun povprečne letne koncentracije PM_{10} ($16,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$) ter oceno depozicije delcev na vegetacijo, ki znaša $1,09 \text{ g}/\text{m}^2$ v povprečju in $0,64 \text{ g}/\text{m}^2$ znotraj urbanih površin. Vse navedene vrednosti se nanašajo izključno na območje Mestne občine Kranj. Razmerje med zelenimi površinami in zmanjšanjem koncentracij PM_{10} je bilo analizirano primerjalno glede na različne tipe rabe tal, kar je omogočilo prepoznavanje razlik v filtracijskem potencialu posameznih ekosistemskih tipov. Rezultati potrjujejo neposredno povezavo med intenzivnostjo vegetacijskega pokrova in nižjimi koncentracijami PM_{10} . Tam, kjer se povečuje gostota drevesnih krošenj, se povečuje tudi depozicija delcev. Povprečna

Bobovek

depozicija PM_{10} v Kranju ($1,09 \text{ g/m}^2$) predstavlja dober pokazatelj aktivnega čiščenja zraka. V urbanem jedru, kjer prevladujejo neprepustne površine (41,2 %), se vrednost depozicije zmanjša na $0,64 \text{ g/m}^2$, kar potrjuje zmanjšano sposobnost vegetacije za prestrazanje delcev.

Kaj prostorsko načrtovanje pridobi z raziskavo ES

- Nizka drevesna pokritost (TCD = 5,8 %) bistveno zmanjšuje učinkovitost zelenih površin pri odstranjevanju PM_{10} .

Analiza jasno pokaže, da zgolj visok delež zelenih površin ni zadosten – ključno vlogo imajo drevesne vrste. Varovanje obstoječih krošenj in sistematično povečevanje TCD v mestnem jedru bi moralo biti ena ključnih prioritet pri prostorskih posegih. Območja z višjo gostoto krošenj dosegajo največji depozicijski potencial, kar potrjuje pomembnost povečevanja deleža drevesne pokritosti (TCD).

- Urbanizirano jedro Kranja ima najnižjo depozicijo PM_{10} ($0,64 \text{ g/m}^2$) tudi zaradi neprepustnih površin (41,2 %).

To potrjuje potrebo po dodatni drevnini, vzpostavljanju drevoredov, ozelenjevanju ulic in parkirišč ter splošnem zmanjševanju zatesnjenih površin. Neprepustne površine namreč ne le zmanjšujejo odstranjevanje delcev, temveč povečujejo resuspenzijo, saj gladke podlage (asfalt, beton) omogočajo ponovni dvig PM_{10} v zrak ob vsakem vetru ali prometu, kar dodatno slabša kakovost zraka.

- Analiza omogoča posredno identifikacijo prioritetnih območij za sajenje drevnine.

Najprimernejša so območja, kjer se prekrivajo visoka prometna obremenitev, nizka drevesna pokritost (TCD) in velika neprepustnost tal. Ta lokacijska kombinacija označuje najbolj kritične točke, kjer lahko zasaditev drevnine prinese največji filtracijski učinek.

- Rezultati omogočajo oblikovanje merljivih in preverljivih ciljev za OPN in OPPN.

Na primer: povečanje deleža drevesne pokritosti (TCD) v urbanih območjih, zmanjšanje deleža neprepustnih površin, dvig letnega depozicijskega potenciala vegetacije ter določitev minimalnih deležev krošenj v novih soseskah. Ti kazalniki omogočajo prehod od splošnih smernic k operativnemu prostorskemu načrtovanju.

Kanjon reke Kokre

Kaj bi prostorsko načrtovanje pridobilo z nadgradnjo analize ES v okvir SEEA EA

- Možnost spremljanja dolgoročnih trendov obsega in stanja ekosistemov.

Namesto enkratnega posnetka stanja bi pridobili podatke skozi čas, ki razkrivajo, ali se drevesna pokritost, vitalnost vegetacije in z njo povezani filtracijski potencial sčasoma izboljšujejo ali slabšajo. Takšen vpogled je ključen za pravočasno prepoznavanje degradacijskih trendov in ciljno usmerjene ukrepe v prostoru.

- Scenarijsko modeliranje ekosistemskih sprememb.

Model razumevanja ekosistemskih storitev (obseg → stanje → tok) vzpostavlja jasne vzročno-posledične povezave med strukturo ekosistemov in njihovimi storitvami ter omogoča modeliranje prostorskih scenarijev. Tako lahko napovedujemo učinke ukrepov in odgovarjamo na vprašanja, kot so: kaj pridobimo z zasaditvijo 50 dreves na določeni lokaciji, kako se izboljša stanje ekosistemov ob 10-odstotnem zmanjšanju neprepustnosti ter kateri posegi prinašajo največji učinek.

- SEEA EA omogoča denarno vrednotenje ekosistemskih storitev.

Fizične meritve je mogoče pretvoriti v denarne račune, kar občini omogoča izračun

dejanskih ekonomskih koristi filtracije zraka (npr. zmanjšanje zdravstvenih stroškov zaradi manj PM_{10}).

- SEEA EA prinaša medobčinsko primerljivost rezultatov.

Ker temelji na enotni metodologiji, lahko občine svoje rezultate primerjajo med seboj, prepoznajo dobre prakse in vzpostavijo merilne standarde, kar je posebej pomembno za regijske ali nacionalne prostorske politike.

Zaključek

Študija potrjuje, da načrtovanje zelene infrastrukture največ pridobi, ko so fizični kazalniki ekosistemov povezani z njihovo regulacijsko funkcijo in dolgoročnimi trendi. Standard SEEA EA ponuja okvir, ki takšno povezovanje sistematično uredi. Vzpostavitev rednega spremljanja obsega, stanja in tokov ekosistemskih storitev omogoča oblikovanje merljivih ciljev v OPN, ekonomsko vrednotenje koristi ter pravočasno prepoznavanje degradacij. Tako postane upravljanje naravnega kapitala manj odvisno od posamičnih študij in bolj naslonjeno na stabilen, metodološko utemeljen sistem odločanja o rabi prostora.

Avtorja se zahvalujeta Univerzi Politecnico di Milano za izvedbo izračuna ekosistemske storitve depozicije delcev PM_{10} .

Spodbude s kvotnim sistemom, invalidskimi podjetji in zaposlitvenimi centri

Temeljno pravno podlago ureditve zaposlovanja invalidov v Sloveniji ureja Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI), ki med drugim opredeljuje kvotni sistem ter invalidska podjetja in zaposlitvene centre kot posebni obliki zaposlovanja invalidov. Brezposelnost invalidov spremljajo na Zavodu za zaposlovanje, kjer poudarjajo predvsem pomen kvotnega sistema na stabilnost zaposlovanja invalidov. Tomaž Čučnik, poslovodni sekretar Zavoda invalidskih podjetij Slovenije (ZIPS) za ESG razloži in komentira trenutno ureditev, ki jo primerja tudi z drugimi državami Evropske unije. O izkušnjah pa so spregovorili tudi predstavniki invalidskih podjetij CETIS-GRAF in Arcont IP.

V Sloveniji trenutno vlada splošno pomanjkanje kadrov. V ESG smo že pisali o zaposlovanju tujcev, ki predstavljajo vse večji delež med zaposlenimi. Vsakega od nas pa lahko prizadene invalidnost, ki pomembno vpliva tudi na delovno zmožnost ter vključevanje na trg dela. Število invalidov v evidenci brezposelnih oseb v Sloveniji se že vrsto let znižuje, konec leta 2020 jih je bilo 12.989, stanje ob koncu maja letos pa je znašalo 6.384 oz. 14,7 odstotka vseh brezposelnih. Število zaposlenih invalidov se ne spreminja bistveno, njihovo število se je iz 34.939, kolikor jih je bilo konec leta 2020, do konca leta 2024 rahlo povzpelo na 35.450.

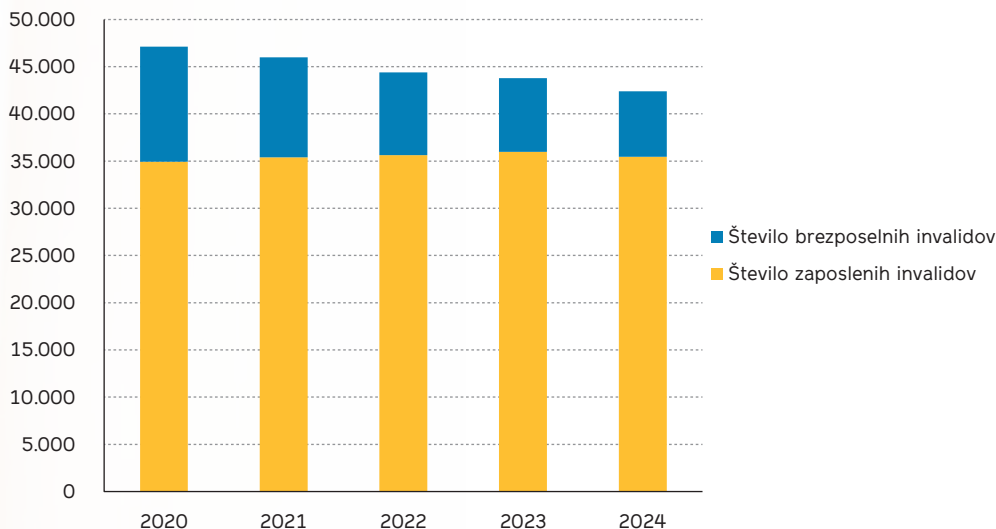
Med koncem leta 2020 in koncem leta 2024 je delež invalidov med brezposelnimi rahlo narasel, in sicer iz 13,96 odstotka na 14,77 odstotka. Veliko nižji pa je delež invalidov med zaposlenimi, ki je v omenjenem obdobju nekoliko upadel iz 4,12 odstotka na 3,77 odstotka.

Na interes za zaposlitev invalidov vpliva več dejavnikov

Lea Kovač z Zavoda RS za zaposlovanje za ESG pojasnjuje, da na stabilnost zaposlovanja invalidov vpliva predvsem kvotni sistem, saj povečan interes delodajalcev za zaposlitev oseb s statusom invalida beležijo že od uvedbe le-tega. »Povečan interes v praksi praviloma pomeni nekoliko večjo pripravljenost delodajalcev za opcijo 'delovnega preizkusa' za invalide, na samo realizacijo zaposlitve pa vpliva tudi vrsta drugih dejavnikov, kot so znanja, veščine, motivacija, delovni pogoji, možnost izvedbe organizacijskih in tehničnih prilagoditev ...« pojasnjuje sogovornica.

Po izkušnjah ZRSZ bolj kot panožne specifične na zaposlovanje invalidov vpliva organizacijska kultura delodajalca. »Delodajalci so izjemno heterogena skupina, skupni imenovalci v zadevi zaposlovanja invalidov sicer lahko izhajajo iz določenih značilnosti posameznih panog, veliko bolj pa iz organizacijske kulture delodajalca, pripravljenosti na spremembe in prilagoditve delovnih nalog in delovnih mest, stabilnosti in predvidljivosti poslovanja, jasno opredeljenih logističnih in organizacijskih poti, načina komunikacije v delovnem okolju, načinov prevzemanja odgovornosti in pristojnosti za izvedbo posameznih faz dela, zagotavljanje mentorske sheme ipd.«

Po besedah Kovačeve so težave, s katerimi se invalidi soočajo pri zaposlovanju, odvisne od lastnosti posameznika, v večini primerov pa so to pomanjkanje delovnih izkušenj, v povprečju nižja raven izobrazbe, zmanjšana

Zaposleni in brezposelni invalidi

zmogljivost, znižana obremenljivost, manjša odpornost na dejavnike stresa in sprememb v delovnem okolju, motivacija in včasih tudi nerealna pričakovanja. Odvisno od konkretnega delodajalca in pogojev za zasedbo delovnih mest, so težave na strani delodajalcev v večini primerov (ne)stabilnost poslovanja, (ne)pripravljenost na spremembe in prilagoditve delovnega procesa ter tudi tukaj nerealna pričakovanja.

● Na stabilnost zaposlovanja invalidov vpliva predvsem kvotni sistem.

Kakšni programi in spodbude aktivne politike zaposlovanja so na voljo invalidnim osebam? »Brezposelni invalidi se, ob izpolnjevanju drugih pogojev, lahko vključujejo v vse aktualne ukrepe in programe aktivne politike zaposlovanja,« odgovarja Kovačeva in dodaja, da se lahko vključujejo tudi v

storitve zaposlitvene rehabilitacije, ki pa so namenjene zgolj brezposelnim invalidom z največ ovirami pri zaposlovanju. »Na podlagi ugotovitev rehabilitacijskega procesa ter ocenjene zaposljivosti so jim ob zaposlitvi na voljo tudi ugodnosti in olajšave iz naslova kvotnega sistema, ki se uveljavljajo pri Invalidskem skladu,« pojasnjuje. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvo za zdravje pa uvažata dve novi (projektni) možnosti, in sicer Podporo pri prehodu mladih invalidov na trg dela ter Poklicno in zaposlitveno rehabilitacijo pri reševanju problematike dolgotrajnih bolniških odsotnosti.

Obe skupini, tako delodajalci kot invalidi, sta izjemno heterogeni, zato je različne osebne izkušnje in zgodbe potrebno interpretirati pazljivo in z občutkom, še poudarja Kovačeva. Na ZRSZ zagovarjajo individualni pristop, stabilne oblike podpore zaposlovanju invalidov, v prvi vrsti pa je spodbujanje proaktivnosti s strani invalidov samih. »Invalidnost ni poklic, zaposlovanje invalidov pa ni dejavnost, potrebno je vlagati v znanja, veščine in kompetence, socialne veščine in prilagodljivost,« je še poudarila sogovornica.

Kvotni sistem za ohranjanje delovnih mest

Poslovodni sekretar ZIPS Tomaž Čučnik navaja Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ki je bil sprejet že leta 2004, leta 2006 pa je bil v slovenski pravni red vpeljan kvotni sistem, ki prispeva k zagotavljanju in ohranjanju delovnih mest

Leto	2020	2021	2022	2023	2024
Vsi zaposleni (31.12.)	847.279	923.590	930.232	948.539	941.366
Vsi zaposleni invalidi (31.12.)	34.939	35.406	35.640	35.989	35.450
Delež invalidov med zaposlenimi (31.12.)	4,12 %	3,83 %	3,83 %	3,79 %	3,77 %
Vsi brezposelni	87.283	65.969	53.181	48.353	47.038
Vsi brezposelni invalidi	12.185	10.589	8.751	7.785	6.947
Delež invalidov med brezposelnimi (31.12.)	13,96 %	16,05 %	16,46 %	16,1 %	14,77 %
Število novih zaposlitev brezposelnih invalidov	2.828	3.003	2.452	2.289	2.243

Vir: ZIPS

za invalide. Omogoča torej zaposlovanje posebno občutljive in ranljive skupine delavcev in je še posebej pomembno zaradi preprečevanja diskriminacije invalidov na trgu dela, zaradi njihovih osebnih okoliščin, pri čemer omenja tudi 14. člen Ustave RS. »Ob uvedbi kvotnega sistema je zakonodajalec delodajalcem omogočil odpuščanje invalidov, medtem, ko so bili ti dotlej absolutno zaščitena kategorija,« poudarja. Hkrati s tem pa je uvedel sankcioniranje delodajalcev, ki invalidov ne zaposlujejo, oziroma ne v zadostnem številu in kot protiutež sankcioniranja nedoseganja kvote uvedel nagrajevanje delodajalcev, ki zaposlujejo več invalidov, kot je to predpisano.

Trenutno znaša nagrada za vsakega delavca s statusom invalida, ki ga delodajalec zaposli nad predpisano kvoto, 20 odstotkov minimalne plače mesečno, dodatno pa je za vsakega od teh delavcev lahko oproščen še plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. »Na ta način pridobljena sredstva pa mora porabiti strogo namensko in sicer za subvencioniranje plače zaposlenih invalidov ali prilagajanje delovnih mest, torej pokrivanje dodatnih stroškov, ki izhajajo iz zaposlitve invalida.«

Zavezanec za izpolnjevanje kvote po 1. odstavku 62. člena ZZRZI je vsak delodajalec, ki je pravna ali fizična oseba, registrirana v Republiki Sloveniji, tako v javnem kot v zasebnem sektorju, z najmanj 20 zaposlenimi, zavezanci za kvoto pa niso tuje diplomatsko in konzularno predstavništvo, invalidsko podjetje in zaposlitveni center. »Ocenjujemo, da smo glede najnižjega števila zaposlenih delavcev pri delodajalcih, ki so zavezanci h kvotnemu sistemu zaposlovanja invalidov, primerljivi z drugimi državami članicami EU. Takšno rešitev je zakonodajalec vpeljal v dogovor s socialnimi partnerji,« merilo za zavezanost komentira Čučnik.

Zaposlovanje invalidov in ohranjanje delovnih mest zanje spodbuja Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad RS, in sicer tako, da odloča o finančnih spodbudah za delodajalce, ki zaposlujejo invalide oziroma spremlja izpolnjevanje kvote zavezancev za kvoto in odloča o obveznostih delodajalcev, ki predpisane kvote ne dosegaajo.

Na stabilnost zaposlovanja invalidov vpliva predvsem kvotni sistem (Foto: Pexels)

Višine kvot po dejavnostih določa ESS

Višina kvot po posameznih dejavnostih iz standardne klasifikacije dejavnosti je skladno s tretjim odstavkom 62. člena ZZRZI različna, navaja Čučnik in pojasni: »Višine kvot po dejavnostih predlagajo socialni partnerji oziroma Ekonomsko socialni svet. Višine kvot po posameznih dejavnostih so določene z vladno Uredbo o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov. Kvota je odvisna od dejavnosti delodajalca in je lahko različna, vendar ne more biti nižja od dveh odstotkov in ne višja od šestih. Tako je kvota za posamezne dejavnosti odvisna od števila vseh zaposlenih delavcev in števila zaposlenih invalidov v dejavnosti.«

Če delodajalec ne zaposluje zadostnega števila invalidov, skladno s predpisano kvoto, ima na voljo več možnosti, in sicer se lahko odloči, da bo zaposlil ustrezno usposobljenega brezposelnega invalida. »Namesto zaposlitve invalida lahko delodajalec plača prispevek v poseben sklad za spodbujanje zaposlovanja invalidov. Namen zakona, ki je zapisan v prvem odstavku 2. člena ZZRZI, je zaščita ranljive skupine in povečanje

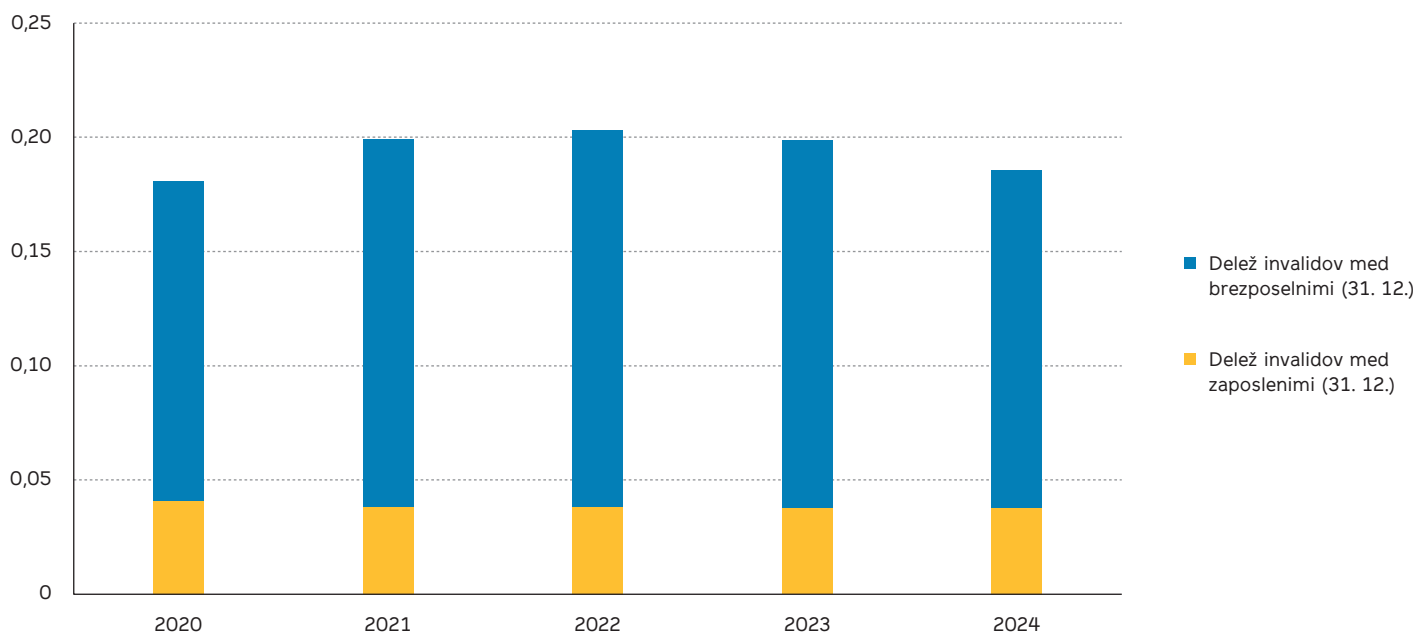
zaposljivosti invalidov oziroma vzpostavitev pogojev za njihovo enakovredno udeležbo na trgu dela z odstranjevanjem ovir in ustvarjanjem enakih možnosti. Zato delodajalci, za katere velja dolžnost zaposlovanja invalidov, lahko izberejo tudi nadomestno izpolnitev kvote, kar je urejeno v 64. členu ZZRZI,« navaja Čučnik. Tako se za izpolnitev kvote šteje tudi sklenitev pogodbe o poslovnem sodelovanju z zaposlitvenim centrom ali invalidskim podjetjem.

● V invalidskem podjetju je vzpostavljeno skrbno strokovno mentorstvo in tako lahko več pozornosti namenijo zagotavljanju bolj varnega in prilagojenega delovnega okolja.

Šele v primeru, ko delodajalec kvote ne izpolni z zaposlitvijo invalida ali nadomestno izpolnitvijo kvote, je dolžan mesečno ob izplačilu plač obračunati in plačati v Sklad prispevek za spodbujanje zaposlovanja invalidov v višini 70 odstotkov minimalne plače za vsakega invalida, ki bi ga bil dolžan zaposliti za izpolnitev predpisane kvote, pravi Čučnik in navaja prvi odstavek 65. člena ZZRZI. »Tako je zakonodajalec sam upošteval in določil različne možnosti izpolnitve kvote, prav tako je določitev višine

Leto	2020	2021	2022	2023	2024
Vsi zaposleni v IP	11.528	11.562	11.695	11.374	11.141
Vsi zaposleni invalidi v IP	5.865	5.981	6.026	5.884	5.736
Vsi zaposleni v zaposlitvenih centrih	1.023	1.087	Ni podatka	1.217	1.240
Vsi zaposleni invalidi v zaposlitvenih centrih	752	793	Ni podatka	907	911

Vir: ZIPS

Delež invalidov med zaposlenimi in brezposelnimi

oz. odstotka v okviru kvote pogojil z dejavnostjo in prenesel pooblastilo za določitev višine le-te na Ekonomsko socialni svet in Vlado, kot pravni okvir določitve pa navedel podzakonski akt oziroma Uredbo,« razlaga sogovornik.

Naš sistem je odgovor na potrebe delavcev

Čučnik komentira, da se v Sloveniji lahko pohvalimo s stabilnim zakonodajnim okvirom, ki zagotavlja dober sistem zaposlovanja invalidov in definiranih spodbud saj se je le ta model razvijal več kot 70 let in prav bi bilo, da se ga razvija naprej in dograjuje v smislu zagotavljanja spodbudnega poslovnega okolja in uspešnega delovanja invalidskih podjetij: »Glavna prednost slovenskega sistema je odgovor na potrebe delavcev, ki se soočajo z invalidnostjo. Ker je invalidnost za razliko od ostalih omejujočih osebnih okoliščin s katerimi se srečujejo delavci na trgu dela, trajna ovira, ki je z leti ne 'prerastemo' ampak ta le še napreduje, je potreben sistem, ki zagotavlja stalno podporo in ni le trenutna politika, program ali začasni projekt.«

Razvoj modela imamo podrobno definiran v dokumentu Strategija razvoja invalidskih podjetij do leta 2030, ki je bil pripravljen na ZIPS. V strategiji so definirani cilji in aktivnosti, ki so ključni, da bi invalidska podjetja lahko uspešno sledila svoji viziji razvoja in uresničevala svoje poslanstvo. ZIPS deluje kot most med invalidskimi podjetji, državo in širšim družbenim okoljem.

Čučnik razlaga, da kvotni sistem zaposlovanja invalidov, podobno kot v drugih državah članicah Evropske unije, na drugačen način ureja zaposlovanje invalidov kot težje zaposljivih delavcev in jim s tem omogoča vključevanje v delovne procese, s čimer si sami lahko zagotavljajo socialno varnost: »Kvotni sistem zaposlovanja invalidov, torej obvezo delodajalcev, da zaposlujejo določen odstotek invalidov od skupnega števila vseh zaposlenih delavcev, pozna večina držav članic EU.«

Kako so kvotni sistemi urejeni v drugih državah EU?

Kvotni sistem zaposlovanja invalidov velja za zasebni in javni sektor, zavezanci pa so delodajalci, ki imajo najmanj 15 zaposlenih v Italiji, najmanj 19 zaposlenih delavcev pa je spodnja meja v Nemčiji in Franciji, v Avstriji pa je na primer spodnja meja zaposlenih delavcev pri delodajalcih, ki so zavezanci h kvotnemu sistemu zaposlovanja invalidov 25. Sogovornik navaja razpon kvot od 2 odstotka v Španiji do 7 odstotkov v Italiji. Nekatere države težje invalide upoštevajo v kvotnem sistemu dvojno ali trojno. »Zavezanci h kvotnemu sistemu zaposlovanja invalidov v državah članicah kvote izpolnjujejo od 50 do 70 – odstotno,« odgovarja sogovornik.

Posebne oblike zaposlovanja invalidov

Za invalide, ki se ne morejo zaposliti na odprtem trgu pa so namenjene posebne oblike zaposlovanja invalidov, invalidska podjetja in zaposlitveni centri. »Invalidska podjetja so običajne gospodarske družbe, ki zaposlujejo vsaj 40 odstotkov invalidov, ki se ne bi mogli zaposliti pri običajnem delodajalcu. V povprečju pa teh zaposlujejo preko 50 odstotkov. Invalidska podjetja zaposlujejo približno 12 tisoč delavcev, od tega polovico (težjih) invalidov,« opisuje Čučnik in pojasnjuje, da ne glede na takšno kadrovske strukturo s pomočjo državnih spodbud enakovredno nastopajo na trgu in zagotavljajo primerna, predvsem pa stabilna in varna delovna mesta za invalide. V zadnjih letih je sicer število zaposlenih invalidov v invalidskih podjetjih nekoliko upadlo, in sicer iz 5.865 konec leta 2020 na 5.736, kolikor jih je bilo v takšnih podjetjih zaposlenih konec lanskega leta.

Zaposlitveni centri so posebna oblika zaposlitve in so ustanovljeni z namenom zaposlovanja najtežjih invalidov, ki imajo posebno odločbo Zavoda RS za zaposlovanje, da so zaposljivi le na zaščitnih delovnih mestih. »Takšna zaposlitev invalida je zaposlitev na delovnem mestu in v delovnem okolju, posebej prilagojenem delovnim sposobnostim in potrebam invalida ter invalidu na takšnem delovnem mestu zagotavlja tudi strokovno podporo,« navaja Čučnik. Zaščitena delovna mesta zagotavljajo predvsem zaposlitveni centri, lahko pa tudi invalidska podjetja, ki takšna delovna mesta posebej opredelijo v

svojih aktih. »Zaposlitveni centri zaposlujejo izključno invalide na zaščitene delovnih mestih ter strokovno osebje. Skupaj zaposlujejo približno 900 najtežjih invalidov ter 300 strokovnih delavcev,« sogovornik navede še nekaj statističnih podatkov. Po podatkih ZIPS je bilo konec leta 2020 v zaposlitvenih centrih zaposlenih 752 invalidov, do konca leta 2024 pa je njihovo število naraslo na 911.

Mentorstvo in prilagojeno delovno okolje

Za pridobitev statusa invalidskega podjetja se po Čučnikovih besedah podjetja odločajo predvsem z namenom, da omogočijo primerne zaposlitev osebam z invalidnostjo, ki jih v drugih podjetjih zaradi pomanjkanja znanja, predsodkov, neznanja ali pa intenzivnosti in drugačne narave dela delovnega mesta težko zagotovijo: »V invalidskem podjetju je vzpostavljeno skrbno strokovno mentorstvo in tako lahko več pozornosti namenijo zagotavljanju bolj varnega in prilagojenega delovnega okolja, vključevanje invalidov v lažje, predvsem pa bolj prilagojene delovne procese njihovi invalidnosti ob hkratni skrbi za njihovo boljše socialno vključenost.«

Invalidi so po sogovornikovih besedah lahko odlični delavci, če jim omogočimo primerne delovne pogoje in spodbujamo k njihovi rasti na področjih, kjer jih lahko dosežejo. »S spoštljivim mentorstvom raste njihova samozavest in zadovoljstvo pri delu ter zavzetost. Dostikrat izražajo neprecenljivo hvaležnost za omogočeno delovno izkušnjo kar se izkazuje tudi skozi njihove delovne rezultate.«

Naši skupni izzivi so v iskanju in usklajevanju potreb delodajalca in pričakovanju ter zmožnosti invalidov, opazajo na ZIPS. »Brezposelni invalidi imajo dostikrat pomanjkanje ustreznih kompetenc in motivacije za njihov razvoj. Tako invalidi, kot tudi delodajalci se soočajo s številnimi predsodki, ki jih je potrebno razrešiti, če želimo, da do zaposlitve sploh pride in da je ta uspešna. Prvi cilj pa je, da mora biti uspešna dolgoročno,« pojasnjuje Čučnik.

Obstoječe bonitete komaj še zadoščajo

V zadnjem času sicer mnogo invalidskih podjetij opozarja, da obstoječe bonitete komaj še zadoščajo za izenačitev položaja invalidskih

podjetij s podjetji, ki ne zaposlujejo ranljivih delavcev. »Zahteve trga in konkurenčnosti se v zadnjih letih bistveno zaostrujejo, kar od podjetij zahteva vedno intenzivnejše prilagajanje ter investiranje v tehnološki razvoj in posodabljanje. Invalidska podjetja s svojimi zaposlenimi temu vedno težje sledijo, saj invalidi na svojih delovnih mestih le stežka ustvarijo dovolj dodane vrednosti, da bi zagotovili podjetju možnosti za razvoj in konkurenčnost,« opazja sogovornik.

Mnoga tuja podjetja, ki na področje zaposlovanja invalidov gledajo bolj pragmatično, kot pa domača podjetja, ki ohranjajo visoko stopnjo družbene odgovornosti ne glede na dobičkonosnost, ukinjajo svoja invalidska podjetja, ki so mnogokrat v lokalnem okolju dolga leta zagotavljala delovna mesta generacijam delavcev, opozarja sogovornik. Na ZIPS zato menijo, da bi bilo za vzdrževanje mednarodno primerljivega uspešnega sistema potrebno zagotoviti dodatne vire za namene razvoja invalidskih podjetij in ohranitev njihove konkurenčnosti, če želimo, da ohranijo svojo pomembno vlogo na področju zaposlovanja (najtežjih) invalidov.

Posebna skrb zaposlenim s posebnimi zdravstvenimi potrebami

Mag. Srečko Gorenjak, direktor, CETIS-GRAF d.o.o.

Eno od invalidskih podjetij je tudi družba CETIS-GRAF, tiskarsko in storitveno podjetje za zaposlovanje invalidov, d.o.o., s sedežem v Celju, ki je del Skupine CETIS, ki obsega 9 družb. »Družba je že leta 1992 na osnovi sklepa vlade pridobila status invalidskega podjetja in je vpisana v Register invalidskih podjetij. Poslovanje družbe obsega proizvodne in pomožne storitve s področja tiskarstva. Konec leta 2024 je družba

zaposlovala 27 delavcev; od tega nad 50 odstotkov invalidov,« pojasnjuje **mag. Srečko Gorenjak**, direktor družbe CETIS-GRAF d.o.o. Pri poslovanju družbe CETIS-GRAF poleg Zakona o gospodarskih družbah in drugih predpisov upoštevajo tudi Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.

Družba po besedah Gorenjaka načrtuje nadaljnjo specializacijo, prestrukturiranje oziroma dopolnitev proizvodnega programa v sodelovanju z nadrejeno in sestrsko družbo: »Nadaljevala bo z zaposlitveno rehabilitacijo invalidov. Skladno s pozitivno zakonodajo in opredeljeno strategijo bo družba še naprej omogočala usposabljanje in zaposlovanje invalidov.«

● *Posebna skrb se namenja zaposlenim s posebnimi zdravstvenimi potrebami, vključno z invalidi.*

CETIS-GRAF zagotavlja, da so vsa delovna mesta, oprema in delovni pogoji prilagojeni delovni zmožnosti invalidov, pri čemer sodeluje z medicino dela in strokovnjaki za varnost in zdravje pri delu: »Pri načrtovanju investicij v nove stroje in obnovo prostorov upoštevamo potrebe invalidov ter prilagajamo delovno okolje, da omogočimo njihovo varno in učinkovito delo. Stopnjo invalidnosti določa ZPIZ, delodajalec pa dosledno spoštuje vse omejitve in pravice, ki izhajajo iz odločb o invalidnosti.« Zaposleni so vključeni v preventivne in obdobjne zdravstvene preglede. »Posebna skrb se namenja zaposlenim s posebnimi zdravstvenimi potrebami, vključno z invalidi, katerih delovna mesta in oprema so prilagojeni njihovim zmožnostim,« sklene sogovornik.

Z rastjo poslovanja več kot potrojili tudi število zaposlenih

»Podjetje Arcont IP d.o.o. je pridobilo status invalidskega podjetja v letu 2000. Glede na tehnološko opremo in procese v proizvodnji stavbnega pohištva, PVC in ALU oken in vrat ter pripadajočih drugih izdelkov se je takrat ocenilo, da gre za dovolj ugodne delovne pogoje, ki omogočajo delo tudi osebam

z zmanjšano delazmožnostjo. V kombinaciji s še ostalimi storitvenimi dejavnostmi oz. delovnimi mesti v strokovnih in drugih službah v podjetju je to bil dovolj velik delež delovnih mest za pridobitev statusa invalidskega podjetja,« ključne razloge, da so se v okviru hčerinske družbe odločili za pridobitev statusa invalidskega navaja **mag. Metka Svetec Šooš**, vodja področja za kadrovske in splošne zadeve v Arcont IP d.o.o.

Pred 25 leti je podjetje štelo nekaj čez 50 zaposlenih, kakovost izdelkov in storitev sta po besedah sogovornice že kmalu postavila podjetje v sam vrh slovenskih proizvajalcev stavbnega pohištva, kjer se je obdržalo vse do danes: »Obseg poslovanja na programu stavbnega pohištva se je zaradi zaupanja kupcev in dobre prodaje skozi leta povečevalo. Danes izdelamo letno več kot 150 tisoč visokokakovostnih izdelkov v lastni proizvodnji. prav tako smo dodali nove dejavnosti, predvsem lasersko obdelavo pločevin,

Mag. Metka Svetec Šooš, vodja področja za kadrovske in splošne zadeve, Arcont IP d.o.o.

● *Zadovoljstvo in zavzetost zaposlenih vidimo kot predpogoj za to, da lahko na trg ponudimo najboljše izdelke in storitve.*

pripravo elektro kablov za instalacije, urejanje okolice in druge. Število zaposlenih se je več kot potrojilo, enako tudi število delovnih mest za invalide.«

V podjetju težijo k optimalni skladnosti posameznikove delazmožnosti in kompetenc na eni strani ter delovnih pogojev delovnega mesta na drugi strani. »In to zna občasno biti kar velik izziv, ki pa se ga s premišljenim načrtom uvajanja in mentoriranja ter ustreznimi prilagoditvami v procesu da uspešno premagati,« pojasnjuje Svetec Šooševa, kadrovski izzivi zaradi pomanjkanja razpoložljivega kadra na trgu, ki so danes stalnica vseh delodajalcev, pa so po njenih besedah seveda prisotni tudi v invalidskih podjetjih. »Prednosti v poslovanju invalidskega podjetja vidimo v manjši fluktuaciji in dodatnih sredstvih, ki jih lahko namenimo v investicije za razvoj in širitev podjetja oz. nova delovna mesta.«

»Podjetje Arcont IP d.o.o. je ob postopni, preudarni rasti obsega poslovanja vselej usmerjeno predvsem v iskanje priložnosti za ustvarjanje novih delovnih mest za invalide, bodisi znotraj glavnega prodajnega programa

bodisi z nadgrajevanjem ponudbe izdelkov in storitev,« razlaga. Posledično je iskanje, zaposlovanje in vključevanje invalidov v njihovo delovno okolje stalnica. Trenutno imajo 170 zaposlenih, zaradi uspešnega poslovanja in rasti obsega poslovanja pa tudi nekaj prostih delovnih mest, kjer poteka iskanje in selekcija kadra.

Pričakujejo posluh države za izzive

Kako ocenjuje trenuten regulatorni okvir glede invalidskih podjetij ter kako spodbude in programe, ki so za invalide na voljo v okviru aktivne politike zaposlovanja države? »S trenutno regulativo smo zadovoljni in upamo, da tako ostane tudi v prihodnje,« odgovarja in dodaja, da si v povezavi z morebitnimi spremembami pogojev poslovanja invalidskih družb ne želijo enostranskih odločitev s strani države. »S tem v zvezi zato pričakujemo posluh države za izzive invalidskih podjetij in vključenost v presojo smiselnosti in upravičenosti kakršnihkoli zakonskih sprememb,« pojasnjuje.

Če je delovno mesto ustrezno, invalidne osebe po izkušnjah Svetec Šooševa pri delu nimajo posebnih izzivov oz. nič kaj drugačnih od vseh ostalih delavcev. »Na samem trgu dela pa opazimo, da se nemalokrat izgubijo zaradi pomanjkanja samozavesti, izgubijo voljo, rabijo zunanjo spodbudo in strokovno podporo nekoga, ki jim pokaže druge možnosti, priložnosti za nadaljnjo delovno aktivnost navkljub zmanjšani delazmožnosti.«

Sogovornica pojasnjuje, da v svoje procese permanentno vgrajujejo sodobne prakse na področju organizacijske kulture, managementa kadrov, voditeljstva, ugodnega delovnega okolja in se vsa leta trudijo biti ne samo konkurenčen ponudnik stavbnega pohištva na trgu, pač pa tudi konkurenčen delodajalec. »Zadovoljstvo in zavzetost zaposlenih vidimo kot predpogoj za to, da lahko na trg ponudimo najboljše izdelke in storitve. Zadovoljstvo zaposlenih in strank redno spremljamo. Stalno pridobivanje povratnih informacij in iskanje priložnosti za izboljšave je ključen del naše strategije za doseganje poslovnih ciljev razvoja in rasti. Status invalidskega podjetja pa je ob tržni in razvojni usmerjenosti dodaten dokaz, da ima podjetje Arcont IP d.o.o. v svoje principe delovanja vgrajeno tudi trajnostno in družbeno odgovorno naravnost.«

TRAJNOSTNI MARKETING V TURIZMU

Kako destinacije gradijo zaupanje s pristnim trajnostnim pristopom

Trajnost v turizmu že dolgo ni več le modna beseda, temveč nujen temelj za dolgoročno uspešnost destinacij in ponudnikov. A kako trajnostne prakse prevesti v učinkovito, pristno in predvsem verodostojno komunikacijo ter kako se izogniti praznim obljubam in ustvariti zgodbe, ki temeljijo na resničnih prizadevanjih, ter hkrati navdušiti obiskovalce? O tem smo se pogovarjali z Darjo Brečko Poženel, direktorico kreativnega studia DBP studio – Designing a Better Planet, ki se večinoma posveča trajnostnemu marketingu in razvija modele za trajnostne prakse.

Darja Brečko Poženel, direktorica kreativnega studia DBP studio – Designing a Better Planet

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

● Kako bi najprej opredelili trajnostni marketing v turizmu in v čem se razlikuje od klasičnega turističnega marketinga?

Za izvajanje trajnostnega marketinga je najprej nujno razumevanje in uresničevanje principov trajnostnega turizma. Če se želi turistični ponudnik uvrstiti v to kategorijo in to tudi marketinško podpreti, mora znati te vidike prepoznati in jih predvsem izvajati. Najprej mora upoštevati tri osnovne vidike: okoljski, družbeni in ekonomski vpliv.

V turizmu se običajno začne z okoljskim vidikom. To pomeni, da se ponudnik z zdravo mero samokritičnosti zave trenutnega stanja ter oceni, kako deluje v smislu zmanjševanja ogljičnega odtisa in obremenitve okolja. Pri tem je treba upoštevati več vidikov, ki niso vezani zgolj na ločeno zbiranje odpadkov, ampak tudi na vrsto ukrepov, s katerimi lahko sistematično bistveno zmanjšamo škodljiv vpliv na okolje. Na primer, izbor

produktov, ki jih je mogoče reciklirati ali vključiti v predelavo po sistemu krožnega gospodarstva, ter izbor surovin in materialov, ki omogočajo trajnostno rabo in ponovno uporabo. Od izbora naravnih materialov, kot so les in kamen, do recikliranih materialov, kot so tekstil, papir, predelane kovine, plastika itd.

V pomemben okoljski segment sodi tudi vprašanje energije, od kod jo pridobivamo in s čim se ogrevamo. Ali ponudnik izbira in uporablja trajnostne vire, kot so sončne elektrarne in ogrevanje s toplotnimi črpalkami, ali pa je še vedno vezan na fosilna goriva, ki niso trajnostna.

Pomembno je tudi vprašanje transporta in transportnih poti. Na primer, s sodelovanjem z lokalnimi dobavitelji krepimo dva segmenta trajnostnega delovanja. Z manjšimi razdaljami omogočamo manjši ogljični odtis,

kot če bi surovine naročali iz bolj oddaljenih destinacij. Ob tem pa krepimo podporo lokalni skupnosti, s čimer podpiramo tudi družbeni trajnostni segment. Sodelovanje z lokalno skupnostjo nam lahko pomaga tudi pri skupni zgodbi in krepitvi uspešnosti turistične ponudbe. Ne le, da so lokalni in sezonski pridelki vedno najboljša izbira zaradi svežine in avtohtone pridelave, kar daje izdelkom poseben pečat avtentičnosti, ampak omogočajo tudi zgodbo o povezanosti z lokalno skupnostjo. Lep primer takšnih povezav so destinacije, ki nudijo doživetja v razpršeni ponudbi. Čaj iz posebnih lokalnih zelišč nudijo pri enem ponudniku, lokalne suhomesnate izdelke in domač kruh pa pri drugem, ki se med seboj tudi priporočajo. Tako se zgodba zaokroži in postane zanimiva za obiskovalce, ki lahko doživijo pristno lokalno izkušnjo. Pri tem pa se srečamo tudi z ekonomskimi kriteriji trajnostnosti.

Ti izpostavljajo kriterije, ki zagotavljajo dolgoročno finančno stabilnost destinacije, pravično porazdelitev koristi ter zmanjšujejo negativne vplive na lokalno gospodarstvo.

Tudi pri tem je treba iskati pravo ravnovesje. Če na primer delujemo stoodstotno v smeri zadovoljevanja okoljskih kriterijev, pri tem pa prekomerno izčrpavamo svoje delovne zmožnosti, se lahko izčrpamo. Ali pa, če naša pretirana doslednost za dosego stoodstotno trajnostnega izdelka toliko podraži našo storitev ali produkt, da ga trg ni pripravljen sprejeti, naš model ni več trajnosten. Zato je ves čas treba spremljati ravnovesje med našimi cilji in delovanjem, da ravnamo kar najbolj po svojih zmožnostih.

Pomembno je jasno prepoznati, kaj lahko storimo za zagotavljanje trajnostnih kriterijev in kaj delamo za izboljšanje trenutnega stanja.

Osnova je razumevanje trajnostnih principov delovanja v turizmu, tu se začne graditi zgodba, ki postane temelj marketinga.

Osnova sporočanja je pristnost in resnična podlaga po zgoraj omenjenih kriterijih, pri čemer ne povzročamo šuma v obliki greenwashinga ali buzzwordov. Današnji kupec je občutljiv na kakršnokoli zavajanje, hitro prepozna lažne in zavajajoče informacije ter jih dosledno kaznuje. V današnjem svetu, kjer so ocene in mnenja javna, je krog hitro sklenjen.

Enak princip velja tudi za trajnostni marketing. Če klasični marketing stremi k čim večjemu zaslužku ne glede na obremenitev destinacije in njenih virov, se trajnostni zavezuje k ohranjanju ravnotežja med zmogljivostjo in ponudbo. Pri tem si prizadeva ohraniti privlačnost obiska tudi izven sezone za manjšo obremenitev destinacije in daljša bivanja.

Klasični marketing krepi kratkoročne cilje, sezonske popuste in stremi k čim večjemu obisku. Trajnostni deluje na dolgi rok, vabi k odgovornemu turizmu in ohranja dolgoročne odnose z gosti. Klasični poudarja idealizirano podobo ter blišč in se pogosto ne ujema z realnim stanjem, trajnostni pa temelji na resničnosti, pristnosti in trajnosti.

Kot omenjeno, pri klasičnem načinu lokalne zgodbe ostajajo v ozadju in za ponudnika niso pomembne, trajnostni pa izpostavlja lokalno skupnost in sodelovanje, lokalne obrti, kulinarike ter skrbi, da več prihodkov ostane lokalno in je manj odpliva kapitala.

Razlike so tudi pri meritvah uspešnosti. Klasični je osredotočen zgolj na število obiskovalcev, nočitev, prodajo in prihodke. Trajnostni pa tudi na vpliv na okolje, zadovoljstvo lokalne skupnosti, stopnjo lokalne vključenosti, uravnoteženost obiskov in dolgoročno ohranitev virov. Enako velja za etični vidik: klasični ga zanemarija, trajnostni pa skrbi, da ni zavajanja, ohranja iskreno komuniciranje ter upošteva omejitve destinacije. Pri tem brez zadržkov sporoča tudi omejitve glede rabe okoljsko pomembnih elementov ponudbe.

Na kratko – klasični marketing se osredotoča na hitre učinke, trajnostni pa gradi odporne, dolgoročne sisteme, ki koristijo destinaciji na dolgi rok in skrbijo predvsem za kakovost, ne le kvantiteto.

● *Sodelovanje z lokalno skupnostjo nam lahko pomaga tudi pri skupni zgodbi in krepitvi uspešnosti turistične ponudbe.*

● **Kako pomembno vlogo imajo pri tem trajnostni certifikati za destinacije in ponudnike? Ali so predvsem »marketinško orodje« ali realna zaveza k izboljšavam?**

Certifikati igrajo pomembno vlogo, saj postavljajo visoke kriterije, po katerih se lahko ravna ponudniki takšnih destinacij. So nekakšna uravnilovka njihovega delovanja in obiskovalcem izkazujejo verodostojnost ponudbe. Pomembno je, da se ocenjevanja letno obnavljajo, saj se tako kontinuirano vzdržuje določen nivo, ki bi sicer sčasoma lahko padel. To se lahko hitro zgodi, saj je za vzdrževanje trajnostne kondicije potrebna samodisciplina in doslednost. Cilj pa je, da se ta nivo tudi izboljšuje. Brez certifikatov imamo le svojo besedo, s certifikati pa se lahko sklicujemo na oceno zunanjih, neodvisnih in nepristranskih strokovnjakov s tega področja ter tako jamčimo za kredibilnost naše ponudbe.

● **Velikokrat je certifikate treba obnavljati. Kako naj ponudniki in destinacije to uporabijo v komunikaciji s svojimi gosti?**

Zanimivo vprašanje, saj se dejansko redko komunicira o opravljenem delu, ki ga mora ponudnik opraviti za vzdrževanje določene kriterija in pridobitev certifikata. To je odlična priložnost za zgodbe, ki jih iščemo, ko se sprašujemo, kaj komunicirati v naših novicah, blogih, člankih ali objavah na družbenih omrežjih. Pravzaprav imamo tako na dosegu roke odličen vir kakovostne vsebine

za zgodbo o transparentnosti, naši poti, vzdrževanju in opisu, kako smo to dosegli. Takšnih zgodb je običajno veliko in so zelo zanimive. Seveda je to odvisno od obsega opravil, ki so bila potrebna za pridobitev ali osvežitev certifikata. Na primer, v smislu zgodbe: naš lokalni dobavitelj bio mlečnih izdelkov, s katerim smo bili izjemno zadovoljni, je zaradi upokojitve prenehal s svojo dejavnostjo. Namesto njega smo našli mlado družino, ki je podedovala družinsko posestvo, zapustila življenje in službe v mestu ter se specializirala za izdelavo mlečnih izdelkov iz senenega mleka. Med ponudniki lokalnih dobaviteljev smo izbrali prav njih, saj nam zagotavljajo vrhunske, kakovostne izdelke, ki jih zdaj lahko ponudimo našim gostom.

Opišemo lahko tudi zamenjavo tesnil na oknih, spremembo transportne poti, izboljšanje postopkov čiščenja z ekološkimi čistili, zamenjavo vzmetnic, zaposlitev nove osebe za specifično storitev ipd. Vsak detajl lahko prinese novo, tako želena zgodbo, ko se sprašujemo, kaj objaviti. S tem ohranjamo našo zgodbo živo, obiskovalcem pa sporočamo transparentnost in kredibilnost.

● *Vsak delček naših izkušenj, ponudbe, nastanka izdelkov in storitev predstavlja dragocen vir za avtentično zgodbo.*

● **Kje opazite največje razlike med občinami ali regijami, ki so se resno lotile trajnostnega turizma, in tistimi, ki so še na začetku poti?**

V stopnji trajnostnega delovanja in tudi komuniciranja. Povezano je tudi z velikostjo ekipe, ki lahko za to skrbi. Na primer, manjši ponudniki pogosto nastopajo v več vlogah hkrati in ravno za marketinški del preprosto zmanjka časa. Medtem, ko večji sistemi zaposlujejo ljudi posebej za to področje in je zato tudi komuniciranje bolj frekventno in učinkovito.

● **Katere marketinške prijeme bi priporočili destinacijam, da trajnostni pristop ne ostane le na papirju, temveč ga začutijo tudi obiskovalci?**

Obiskovalci iščejo avtentičnost. Želijo izkusiti lokalno drugačnost in posebnost ter imeti občutek varne izbire, ko govorimo o trajnostnih vrednotah. Če želimo biti v njihovih očeh zanimivi in vredni obiska, moramo najprej poskrbeti za kakovostno in privlačno vsebino. Na temelju kakovostne in resnične ponudbe moramo prepoznati zgodbe, ki ljudem omogočajo, da se z njimi

poistovetijo, odpirajo vrata domišljiji, ustvarjajo povezave, hrepenenja in želje. Dejstvo je, da se ljudje lažje poistovetimo z zgodbo kot s podatki. Pomembno je, da prepoznamo, kar imamo, in izpostavimo prednosti, ki jih to prinaša obiskovalcu. Vsak delček naših izkušenj, ponudbe, nastanka izdelkov in storitev predstavlja dragocen vir za avtentično zgodbo.

Stvarna predstava igra ključno vlogo, tako vsebinsko kot vizualno. Pogosto se zanemari vizualni del, ki ima izjemno pomembno vlogo pri prepoznavanju atraktivne ponudbe. Dizajn ni le dekoracija zgodbe, ampak eno najmočnejših profesionalnih orodij, ki temelji na psihološki osnovi in zna komunicirati s točno določeno ciljno skupino na način, da postane ponudba dvakrat bolj privlačna, kot bi bila sicer. Slab dizajn lahko potopi še tako dobro zgodbo, medtem ko dober dizajn lahko močno dvigne tudi slabšo zgodbo. Ti dve komponenti sta ključni za postavitev temeljev. Čeprav se v Sloveniji raven zavedanja bistveno dviga, nas še vedno včasih preseneti, da ponudnik ne prepozna pomena tega močnega orodja in ne izkoristi te možnosti. Zato je zanj borba na trgu bistveno težja.

V drugi fazi je pomembno, katere prodajne in komunikacijske poti bomo uporabili, da dosežemo željeno javnost. V prvi vrsti moramo biti pripravljeni na komunikacijo v digitalnem okolju, kot so spletne strani, družbena omrežja in turistične platforme, ki nam omogočajo pot do obiskovalcev ali poslovnih partnerjev. Danes je ključen mikš organskih in prodajnih vsebin na družbenih omrežjih. Plačani oglasi oglašujejo aktualno ponudbo, organske objave pa skrbijo za avtentičnost in kredibilnost naše ponudbe. Če v oglasu predstavimo posamezne storitve in izdelke, so organske objave priložnost za prikaz zgodb iz ozadja, ki lahko predstavljajo širšo zgodbo naše destinacije. Prikazi detajlov našega vsakdana in ponudbe pomagajo ustvariti predstavo zelenega izkustva. V detajlih se skriva razlika, ki lahko vpliva na nakupno odločitev. Preko njih lahko ponudimo sanje in izkustvo, po katerem hrepeni obiskovalec. V objavah se s slikami in videoposnetki lahko sprehajamo skozi naše lokacije, po mizah z mamljivo kulinarčno ponudbo, preko nasmejanih obrazov sodelavcev, pridnih rok sobaric ali dobaviteljev. Digitalni komunikacijski kanali so tu, da izkoristimo njihove potenciale, zato jih uporabimo v čim večji meri glede na svoje zmožnosti. Za uspešno prodajo pa ne smemo izpuščati nobenega od njih.

Uspešna digitalna komunikacija nam pripelje gosta na lokacijo, kjer se mora zgodba

nadaljevati v enaki maniri. Tukaj se pravo izkustvo šele začne. Zato morajo biti vse zgodbe tudi v resničnosti nadaljevalne – preko vsebin, tiskovin, darilnih izdelkov, letakov, opreme lokacije in seveda brezhibne kakovostne ponudbe.

● **Ali opazate, da poslovni gostje (npr. v kongresni turizmu) trajnosti pripisujejo večjo težo kot individualni obiskovalci?**

Zavedanje in povpraševanje po trajnostnih ponudnikih sta opazna tako pri poslovnih kot pri individualnih gostih. Po podatkih naših strank pa so te zahteve bolj izrazite pri poslovnih povpraševanjih, kot sta MICE turizem in organizacija športnih dogodkov, kjer je trajnostna ponudba še posebej zaželeno.

● **Kako lahko manjši turistični ponudniki (družinski hoteli, lokalni vodniki, manjše občine) z omejenimi sredstvi učinkovito uporabijo principe trajnostnega marketinga?**

To vprašanje so mi pogosto zastavljali, zato sem na to temo pripravila tudi delavnice posebej za manjše ponudnike, da si lahko čim bolj pomagajo z lastnimi viri.

Dobra novica je, da imajo na voljo kar nekaj dobrih možnosti. Predvsem naj izkoristijo odprte možnosti družbenih omrežij. Na primer, organske objave so brezplačne in velika škoda bi bila, če jih ne bi uporabljali. Družbena omrežja omogočajo razporeditev objav, tako da urednikom ni treba vsak dan delati, ampak lahko vnaprej pripravijo objave, ki jih sistem nato samodejno objavlja po načrtovanem urniku.

Pomagajo si lahko tudi z orodji umetne inteligence, ki jim pomagajo ustvarjati vsebine, ideje za posnetke ter predlagajo urnike za objave, da vse poteka bolj organizirano in gladko.

Moj nasvet je, da si pripravijo seznam po

mesecih, kaj lahko v posameznem obdobju izpostavijo glede na svojo ponudbo. Nato se lahko glede na seznam razporedijo po sezonah in pripravijo natančne ponudbe. Tako lahko pripravijo vsebine za več mesecev vnaprej in jim ni treba ves čas skrbeti za objave.

Priporočam tudi povezovanje z lokalnimi in povezovalnimi ponudniki. Na primer, ponudnik masaž se lahko poveže z dobaviteljem kozmetike in pišeta objave drug za drugega, se pri objavah označujeta, omenjata in tako samodejno pridobita dodatno pozornost. Pri tem ohranjajo zgodbo o lokalni ali storitveni povezavi. Za posebne prodajne ponudbe naj se vsekakor poslužujejo digitalnega oglaševanja.

● **Če bi morali destinacijam dati eno najpomembnejše priporočilo za gradnjo verodostojne trajnostne zgodbe – katero bi bilo?**

V marketingu velja rek, da če ne izstopaš, si neopazen. Če želiš biti slišan in viden, moraš biti avtentičen, pristen in to znati jasno povedati, saj si le tako lahko konkurenčen na trgu. Pod odejo vas nihče ne bo našel ali prepoznal, kako dobri ste. Izstopite iz svoje cone udobja in poskrbite, da boste vidni in glasni.

Predvsem pa nikoli ne nehajte graditi na zgodbah, ki izvirajo iz pristne ljubezni do narave, skrbi za okolje in zavezanosti kakovosti življenja. Ko želimo pripovedovati takšne zgodbe, potrebujemo kakovostno gradivo, ki izhaja iz resničnih, pristnih izkušenj in konkretnih trajnostnih praks.

Zgodbe imajo torej dvojno vrednost: so rezultat naših prizadevanj, dobrih praks in doslednosti pri ohranjanju verodostojne trajnostne pripovedi. Hkrati zagotavljajo nepogrešljivo osnovo za komunikacijske kampanje, zaradi katerih smo pristni, prepričani in resnično zanimivi za obiskovalce.

ZELENO OMREŽJE SLOVENIJE

Z vrhunsko higieno podpiramo Slovensko hišo Milano Cortina 2026

V podjetju KIMI smo ponosni, da nam je bila zaupana odgovorna naloga uradnega dobavitelja higiene Slovenske hiše na zimskih olimpijskih igrah Milano Cortina 2026. K sodelovanju nas je povabil dolgoletni partner Gostinstvo Jezeršek, ki je v sodelovanju z Olimpijskim komitejem Slovenije – Združenjem športnih zvez postal uradni ponudnik catering storitev in veliki partner Slovenske hiše v Cortini.

Dejstvo, da nas kot partnerja na področju higiene prepoznava eden najuglednejših ponudnikov vrhunske kulinarike, potrjuje našo strokovnost in zanesljivost. V času olimpijskih iger, med 6. in 22. februarjem 2026, bomo skupaj skrbeli za vzpostavitev in dosledno izvajanje sistema higiene v Slovenski hiši, osrednjem predstavitvenem prostoru Slovenije na največjem športnem dogodku na svetu.

Slovenska hiša – prostor povezovanja in odličnosti

Slovenska hiša je navdihujoče in večnamensko središče, kjer se v času olimpijskih iger prepletajo šport, gospodarstvo, turizem, kultura, znanost in politika. Obiskujejo jo vrhunski športniki, predstavniki medijev, poslovni partnerji, splošna javnost in navijači. Prav zaradi svoje vloge in mednarodne izpostavljenosti mora delovati brezhibno, tudi na področju higiene.

Kot uradni dobavitelj higiene želimo prispevati k najvišjemu nivoju podpore projektu in

hkrati v Slovensko hišo vnesti jasen pečat trajnosti.

Čisto. Trajnostno. KIMI.

Skupaj z Gostinstvom Jezeršek vzpostavljamo učinkovit in celovit sistem higiene, ki zagotavlja visoko raven čistosti, varnosti in zaupanja. Ker je trajnost eno temeljnih načel podjetja KIMI, bodo v Slovenski hiši uporabljeni izdelki s certifikatom Ecolabel. Ti izpolnjujejo stroge okoljske kriterije, hkrati pa zagotavljajo vrhunsko učinkovitost in stalno vzdrževanje visokih standardov.

KIMI je bil že leta 2011 prvi slovenski proizvajalec profesionalne higiene z Ecolabel certifikatom, danes pa imamo tudi največje število priglasičenih Ecolabel izdelkov v Sloveniji. S tem dokazujemo svojo vodilno vlogo pri razvoju trajnostnih higienskih rešitev ter minimalnem vplivu na okolje tako doma kot v tujini.

Skupne vrednote za skupen cilj

KIMI in Slovenska hiša Milano Cortina 2026 si delimo ključne vrednote: izjemnost, tradicijo, inovativnost, sodelovanje, odprtost do sveta in skrb za dobro počutje uporabnikov. Že 55 let razvijamo in proizvajamo lastne rešitve na področju profesionalne higiene ter kot edini v Sloveniji partnerje aktivno vključujemo v krožno gospodarjenje s ponovno uporabo plastične embalaže.

Ponosni partner Slovenske hiše Milano Cortina 2026

Vrhunska kulinarika se lahko razvija le na temeljih brezkompromisne higiene. Zato z Gostinstvom Jezeršek v Slovenski hiši vzpostavljamo sistem, ki podpira odličnost na vseh ravneh. Ponosni smo, da smo del zgodbe Slovenske hiše Milano Cortina 2026, ter z navdušenjem in odgovornostjo navijamo za slovenske vrhunske športnike.

MAG. ANITA HRAST NAGRADA ZA DRUŽBENO ODGOVORNOST

ESG ni le poročanje, temveč red v poslovanju

Nagrada HORUS že več kot petnajst let spremlja razvoj družbene odgovornosti in trajnostnega poslovanja v Sloveniji. Kaj se je v tem času spremenilo, kje so podjetja danes in zakaj ESG ni zgolj administrativna zahteva, temveč pomemben razvojni vzvod? O tem smo se pogovarjali z mag. Anito Hrast, soustanoviteljico in direktorico IRDO – Inštituta za razvoj družbene odgovornosti.

MAG. VANESA ČANJCI

● Inštitut IRDO nagrado HORUS podeljuje že od leta 2009 kot Slovensko nagrado za družbeno odgovornost in trajnostni razvoj. Kakšen trend opazate v tem obdobju?

HORUS – Slovensko nagrado za družbeno odgovornost in trajnostni razvoj smo decembra 2025 podelili 17-tič zapored, ADRASTOS, tovrstno nagrado za mlade pa tretjič zapored. Z obema nagradama spodbujamo razvoj ozaveščenosti med različnimi ciljnim skupinami o pomenu družbene odgovornosti in trajnostnosti, nagrajujemo pa predvsem dobre prakse – strateške pristope podjetij k vključevanju ESG vidikov (okoljski, družbeni in upravljalški vidiki) v poslovanje in projekte zanje ter tudi za druge organizacije in mlade.

Kot ste omenili, že več kot 300 podjetij, organizacij in posameznikov je v tem obdobju sodelovalo z nami in več kot 20 podpornih partnerjev. Inštitut IRDO smo ustanovili leta 2004 in od takrat se strokovno ukvarjamo s tem področjem, raziskujemo, razvijamo izdelke, storitve, projekte, svetujemo, izobražujemo, povezujemo različne akterje v družbi na tem področju. Smo člani Zelenega omrežja, CER in še mnogih drugih organizacij ter nacionalna partnerska organizacija CSR Europe za Slovenijo.

● Kaj vam natečaj HORUS in nagrajenci povedo o razvoju družbene odgovornosti v Sloveniji?

HORUS in ADRASTOS sta nagradi, s katerimi spremljamo razvoj družbe, zlasti podjetij na tem področju. Ugotavljamo, da je sprejem standardov in zakonodaje na področju trajnostnosti in družbene odgovornosti, torej upoštevanja ESG vidikov (in deloma spoštovanja zakonodajnih zahtev) skozi vse procese, izdelke, storitve podjetij ključnega pomena za inoviranje in širši ter specifičen pogled na ureditev poslovanja podjetja.

Podjetja so v tem obdobju svoje strategije poslovanja že precej spremenila, vedno boljša postajajo, vedno bolj jasni so kazalniki in struktura njihovih trajnostnih poročil in strategij, načrtov.

● Kako je na razvoj ESG vplivalo obdobje zadnjih let in nova regulativa?

V letih 2019–2024 se je zgodila nekakšna eksponentna evolucija usklajevanja in rasti področja ESG, ki je prinesla predvsem urejanje tega področja. Čeprav se trenutno vse še zdi zelo kaotično, pa so s sprejemom zakonodaje in uskladitvijo v enotne standarde (obvezne – ESRS in prostovoljne – VSME) za evropska podjetja veliko naredili v smislu zelenega prehoda.

Podjetja sedaj vedo bolj jasno, kakšna struktura poročila je priporočljiva, kateri standardi so glede na velikost zelo uporabni (ESRS, VSME ...) in kateri drugi so še na voljo v mednarodnem okolju, ki jih še vedno

lahko upoštevajo (SASB, GRI ...). Vse to se kaže skozi prijave pri nagradi HORUS.

Največ težav imajo podjetja z množico različnih zakonodajnih aktov, ki med seboj niso usklajeni, to pa jim povzroča veliko frustracij pri delu, ki pa jih bolj ali manj uspešno premagujejo z vključevanjem v različna izobraževanja – tako pri IRDO inštitutu kot pri Zelenem omrežju Slovenije in drugod.

● Kolikšen je interes za sodelovanje na natečaju HORUS in kaj podjetjem predstavlja največji izziv?

Na natečaj HORUS je letos prispelo podobno število prijav kot v preteklih letih, kar pomeni okrog 15 prijav letno. Podjetja povedo, da je najtežje prijaviti se za strateško nagrado, saj gre za zbiranje podatkov znotraj podjetja, ki je lahko zamudno delo.

To pa jim koristi, saj imajo potem že dobre osnove za pripravo trajnostnega poročila in prenovo poslovne strategije v bolj trajnostno. Pogosto ugotovijo, da imajo že veliko narejenega, le da teh podatkov še niso zbrali po različnih oddelkih in jih prikazali celovito v skupnem dokumentu, kar trajnostno poročilo oziroma strategija sta.

Ko imajo enkrat že vse zbrano in postavljene temelje, lahko zadeve skozi leta samo še nadgradijo, potem dela ni več toliko. Vloge, prejete na razpis HORUS, so res kakovostno pripravljene, vsi finalisti imajo običajno več kot 70 % vseh doseženih točk, kar kaže, da so na trajnostnost dobro pripravljeni.

Mnogi so lahko zelo ponosni na opravljeno delo, mi pa smo na vse HORUS finaliste in nagrajence zagotovo zelo ponosni in hvaležni, da sodelujejo in tako s svojo dobro prakso delujejo z zgledom za druge.

● Kako povezujete družbeno odgovornost z ESG?

Leta 2004 smo se najbolj naslonili na definicijo družbene odgovornosti iz Zelene knjige

Mag. Anita Hrast, soustanoviteljica in direktorica IRDO – Inštitut za razvoj družbene odgovornosti

EU, ki je govorila o tem, da morajo podjetja na prostovoljni osnovi v svoje poslovanje vključevati zavedanje o svojem vplivu na okolje in družbo, zlasti z dobrim odnosom do zaposlenih, okolja, kupcev in dobaviteljev na trgu ter do lokalne skupnosti.

Leta 2010 je ISO organizacija objavila skupno razumevanje in smernice za delovanje na področju družbene odgovornosti – standard ISO 26000:2010 za družbeno odgovornost, ki je res pripomogel k poenotenju razumevanja družbene odgovornosti. Ta standard ni namenjen certificiranju, ampak je uporabljen kot priporočilo za delovanje.

Govori o razumevanju pojmov, zgodovinskem razvoju področja, načelih, ključnih področjih, prepoznavanju družbene odgovornosti in aktiviranju le-te v organizaciji. Velik poudarek daje tudi prepoznavanju ključnih deležnikov in vključevanju le-teh v vse izdelke, procese in storitve organizacije.

Pove pa tudi, da lahko spremenimo samo

tisto, na kar vplivamo in toliko, do koder seže naš vpliv. Doda tudi, kako pomembno je načrtovanje, poročanje, preverjanje poročanja, komuniciranje in vključevanje podjetij in organizacij v strokovne pobude ter mreže, kot so v Sloveniji Zeleno omrežje Slovenije, Mreža za družbeno odgovornost pri Inštitutu Ekvilib, članstvo pri IRDO inštitutu, v CER in drugod.

Ključna načela, ki naj bi jih po tem standardu upoštevali, so odgovornost, transparentnost, etično ravnanje, spoštovanje interesov deležnikov, spoštovanje vladavine prava, spoštovanje mednarodnih norm delovanja in spoštovanje človekovih pravic.

Ključna področja delovanja pa so organizacijsko upravljanje, človekove pravice, delovne prakse, skrb za naravno okolje, poštene poslovne prakse, potrošniki ter vključevanje v skupnost in njen razvoj. Torej so razširili iz leta 2004 opredeljena področja in dodali, da so za svoj vpliv odgovorne vse organizacije, ne samo podjetja.

Shema standarda pokaže, da z družbeno odgovornim delovanjem prispevamo k trajnostnemu razvoju.

● **Ali po vaši oceni obstaja jasna povezava med družbeno odgovornostjo in poslovno uspešnostjo?**

Seveda. Dejansko je zeleni prehod urejanje našega poslovanja tako, da ne razmišljamo samo o tem, kaj in koliko bomo ustvarili s svojim poslovanjem, ampak tudi in predvsem kako – na koga bomo vplivali, kdaj in s čim, kateri so negativni vplivi, ki jih povzročamo drugim (okolju, družbi, gospodarstvu), in kako jih lahko zmanjšamo.

Po drugi strani pa se moramo vprašati tudi, kako družba in okolje vplivata nazaj na naše poslovanje in na našo finančno sliko – kakšna so tveganja in kakšne priložnosti za naše poslovanje to predstavlja.

Tako lažje zmanjšamo stroške, smo bolj učinkoviti, najdemo priložnosti za inoviranje poslovanja, lažje pridobimo nove poslovne partnerje, v skupnosti kaj zgradimo in podobno.

Lepa beseda lepo mesto najde, pravijo, dobro poslovanje pa še več uspeha. In dobro poslovanje v skladu z ESG vidiki zares prinese podjetjem nagrade – ne samo v smislu umetniških del in javnih priznanj, ampak predvsem v smislu zmanjšanja stroškov, povečanja poslovnih priložnosti, zmanjšanja tveganj in povečanja ugleda, kar se vse prikaže tudi v končnem poslovnem izidu podjetja ali organizacije.

Že po Feng Shui vemo, da energija teče, če je red v prostoru. ESG upravljanje je neke vrste poslovni Feng Shui in trenutno glavni poslovni trend – in red poslovanja – v Evropski uniji in širše v svetu.

● **Katere prakse nagrajencev bi po vašem mnenju morale postati standard slovenskega gospodarstva?**

Vsekakor bi moral postati standard strateški pristop k upravljanju trajnosti v podjetjih. Najprej bi bilo treba zavezati vodstvo k upravljanju področja in k trajnostni zavezi.

V podjetju je treba imenovati ustreznega koordinatorskega oziroma pooblaščenega osebo za vodenje področja, ki nato po različnih oddelkih zbere strokovnjake in skupaj z njimi pripravi trajnostno strategijo ter nato tudi poslovno trajnostno poročilo.

Sedaj je praksa namreč takšna, da je celotno poročilo trajnostno – zajema splošne informacije o poslovanju podjetja, oceno dvojne

MAG. ANITA HRAST NAGRADA ZA DRUŽBENO ODGOVORNOST

pomembnosti ter predstavitev ESG področij s pomočjo ključnih ciljev, aktivnosti, KPI-jev in kazalnikov iz posameznih standardov, hkrati pa tudi dodatno finančno poročilo, ki potrjuje vsebino poslovanja.

Naši nagrajenci in večina finalistov to že odlično počnejo. Vedno bolj uporabljajo različne standarde, tudi najnovejše, saj so ti osnova oziroma hrbtenica vzpostavljanja reda v podjetju.

● Kako pomembno je pri tem vključevanje deležnikov?

Zelo pomembno je vključevanje različnih deležnikov, zlasti pri prepoznavanju pomembnih trajnostnih tem iz vseh treh ESG področij. Ključno je, da podjetja določijo, katere teme so zares najpomembnejše, se nanje osredotočijo in na tej osnovi gradijo poslovno strategijo ter nato tudi poročilo.

Povratna informacija, ki jo pridobimo od deležnikov, je z vidika komuniciranja zlata vredna, saj nam lahko prinese ideje, kako izboljšati in inovirati poslovanje ter kje prihraniti. Prakse nagrajencev HORUS to zelo jasno dokazujejo – in tudi to, da tam, kjer je red, pride tudi uspeh.

● Kako podjetja po vaših izkušnjah razumejo novo evropsko ESG regulativo?

Najprej se res zdi, da gre samo za obremenitev. In seveda je – saj moramo nekaj narediti drugače, kot smo delali prej. K temu nas zavezuje zakonodaja, ki je trenutno sicer nekoliko manj stroga, kot je bilo sprva načrtovano, tudi zaradi sprejetih Omnibus paketov, pa tudi dobre prakse drugih podjetij, s katerimi se primerjamo.

Standardi, ki postajajo pri poslovanju vse bolj pomembni, izkazujejo našo urejenost. Zaradi tega poslovni partnerji z nami raje sodelujejo, banke ponujajo ugodnejše pogoje za posojila in podobno.

Podjetja ESG regulativo v osnovi dobro razumejo – zlasti velika podjetja. Manjša nekoliko manj, a je še vedno preveč zmede in premalo časa za študij obsežnih gradiv.

● Kako preprečiti, da ESG ne postane zgolj administrativna obremenitev?

Trenutna prizadevanja gredo v smer poenostavitve zakonodaje in medsebojnega usklajevanja različnih regulativ, da bi se ustvarila enotna navodila za poročanje in da bi se zahteve zmanjšale. To je za podjetja sicer zelo dobrodošlo, a hkrati nekoliko zmanjša evropska prizadevanja za učinkovit zeleni prehod.

Težava je tudi v tem, da smo bili že leta 2023 »vrženi« v študij novih evropskih standardov za trajnostno poročanje (ESRS), namenjenih velikim podjetjem. To je zahtevalo precej časa, energije in tudi finančnih sredstev za izobraževanje lastnih strokovnjakov.

V prvotni različici so bili ESRS precej obsežni, danes so na priporočilo mnogih poenostavljeni. Kljub temu predstavljajo dobro osnovo za vzpostavljanje reda in so po mnenju nekaterih celo bolj razumljivi kot prostovoljni standardi za mala in srednje velika podjetja (VSME).

Če na vse to pogledamo s širše perspektive, postane jasno, da ESG ni zgolj obremenitev, temveč odlična naložba v uspešnost podjetja. Administrativne obremenitve zmanjšamo z dobrim izobraževanjem in s pomočjo ustreznih svetovalcev, saj nam znanje omogoča, da vemo, kaj je res pomembno in česa ne smemo administrativno preobremenjevati.

● *V prihodnje se bo moralo zavedanje o pomenu ESG prenesti tudi na negospodarstvo, v vladne institucije in v civilno družbo.*

● Kako vidite razvoj ESG in družbene odgovornosti v Sloveniji v naslednjih desetih letih?

Razvoj tega področja spremljam že več kot dvajset let. Če smo na začetku šele orali to področje in sejali seme ozaveščenosti in znanja – tako pri IRDO kot pri Zelenem omrežju Slovenije ter Ekvilibu – lahko danes vidimo, da je polje postalo zeleno in da zorijo prvi sadeži.

Vedno več je ponudnikov izobraževanj in svetovanj, saj se je zaradi spremenjene zakonodaje in poslovnih trendov povečalo tudi povpraševanje – in tako bo tudi v prihodnje.

● Kakšno vlogo imajo pri tem konkretni projekti in podpora države?

Veseli me, da lahko sodelujemo v projektu ESG Pospešek, ki ga financira Podnebni sklad. Gre za ukrep »Trajnostno poročanje MSP«, ki ga izvajajo Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport ter Slovenski podjetniški sklad preko Gospodarske zbornice Slovenije s partnerji.

Doslej se je usposabljanj v štirih modulih udeležilo že več kot 360 malih in srednje velikih podjetij, nekaterim modulom pa se je še vedno mogoče pridružiti. Kmalu bo objavljen tudi vavčer za sofinanciranje priprave trajnostnih poročil za MSP-je, zato podjetjem svetujem, da ga izkoristijo.

Veliko je na področju trajnostne transformacije slovenskih podjetij naredil tudi Spirit Slovenija, zlasti pri velikih podjetjih, pa tudi številna druga strokovna združenja iz gospodarstva in negospodarstva.

● Kaj bi si v prihodnje še želeli na sistemski ravni?

Želim si, da bi bilo področje na ravni države ustrezno regulirano in da bi imeli na nivoju Vlade RS imenovano pristojno službo ali agencijo, ki bi celovito spremljala in urejala področje ESG – ne zgolj delno po posameznih temah.

Slovensko gospodarstvo je bilo doslej zelo napredno, sledilo je svetovnim trendom in upoštevalo številne standarde, zlasti GRI. Zaveda se, da je ESG nova oblika poslovanja – ko se sprašujemo predvsem, kako nekaj naredimo, na koga vplivamo in kakšne posledice ima to za vse nas.

● Kako pomembno je, da se zavedanje o ESG razširi tudi zunaj gospodarstva?

V prihodnje se bo moralo zavedanje o pomenu ESG prenesti tudi na negospodarstvo, v vladne institucije in v civilno družbo. Z izobraževanjem in komuniciranjem lahko na tem področju naredimo zelo veliko.

Ko spremenimo zavedanje, lahko spremenimo tudi način delovanja. Spremeniti se je težko, če ne vemo, zakaj bi se. Večja kot je sprememba, več energije potrebujemo, da se nanjo navadimo.

● Za konec – kakšno sporočilo bi dali podjetjem in posameznikom?

Nova realnost je tukaj in zdaj – ne samo za podjetja, temveč za vsakega posameznika, ki soustvarja podjetja, organizacije, družine in družbo. Ne gre samo za zeleni ali poslovni prehod, temveč za novo stopnjo zavedanja na Zemlji – za naš celovit pogled na življenje, delo in naravo ter za razumevanje, kako smo vsi med seboj povezani in soodvisni.

Vsak napredek zahteva napor. V tem primeru pomeni predvsem poznavanje in udeležanje ESG vidikov v praksi. Vsem nam želim veliko razumevanja, poguma in uspeha na tej poti.

ZAKONODAJNA NOVOST NA TRGU DELA

Preglednost plač:

nova realnost enakega plačila v Sloveniji

Enako plačilo za enako delo ali delo enake vrednosti že dolgo ni več nova ideja. Kljub temu razlike v plačah med ženskami in moškimi v praksi vztrajajo – pogosto prikrito, neopazno in brez jasnih pojasnil. Evropska unija je zato leta 2023 sprejela Direktivo (EU) 2023/970 o preglednosti plač, ki prvič sistematično uvaja pravico do informacij, obveznost poročanja in jasne mehanizme za odpravo plačnih razlik. Direktiva pomeni pomemben premik: od splošnega načela k konkretnim obveznostim delodajalcev. Slovenija jo bo morala prenesti v svoj pravni red do junija letos, podjetja pa bodo prve učinke občutila že leto kasneje. Podjetja se bodo zato letos že pripravljala, saj bo prva skupina poročala že prihodnje leto.

MAG. VANESA ČANJTI

Poseben zakon in jasna pravila

Direktiva bo v Sloveniji prenesena s posebnim zakonom, ki je trenutno v pripravi na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Namen zakona je vzpostaviti enoten okvir za preglednost plač, pravice zaposlenih in obveznosti delodajalcev, hkrati pa določiti nadzor in postopke v primeru ugotovljenih neskladij. Gre za področje, ki presega klasično delovnopravno regulacijo – neposredno se dotika tudi organizacijske kulture, sistema nagrajevanja in zaupanja znotraj delovnih okolij.

Obveznosti vseh podjetij

Ne glede na velikost bodo morali vsi delodajalci izpolniti nekatere temeljne zahteve. Med najpomembnejšimi je vzpostavitev plačnih struktur, ki temeljijo na objektivnih in spolno nevtralnih merilih. To pomeni, da morajo biti plače utemeljene na znanju, spretnostih, delovnem naporu, odgovornosti,

delovnih pogojih in drugih relevantnih dejavnikih – ne pa na osebnih okoliščinah.

Zaposleni bodo imeli pravico zahtevati:

- podatek o svoji osebni plači,
- podatek o povprečnih plačah po spolu za primerljive kategorije delovnih mest.

Pomembna novost se nanaša tudi na trg dela. Kandidati bodo morali že ob objavi delovnega mesta dobiti informacijo o začetnem plačilu ali plačnem razponu, delodajalci pa kandidatov ne bodo smeli več spraševati, kakšno plačo so prejeli pri prejšnjem delodajalcu. Namen je jasen: omogočiti bolj enakovredno in informirano pogajanje.

Poročanje o plačilni vrzeli

Direktiva uvaja tudi obvezno poročanje o plačilni vrzeli med spoloma, ki bo veljalo za večje delodajalce:

- podjetja z 250 ali več zaposlenimi bodo prvič poročala do 7. junija 2027 in nato vsako leto,

- podjetja s 150 do 249 zaposlenimi bodo poročala vsaka tri leta, prav tako od leta 2027 dalje,
- podjetja s 100 do 149 zaposlenimi bodo s poročanjem začela leta 2031.

Poročila bodo posredovana Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki jih bo objavilo na svoji spletni strani, s čimer se uvaja tudi element javne primerljivosti.

Posebej pomemben je mehanizem, ki se sproži, kadar razlike niso zgolj statistične. Če se izkaže, da je v posamezni kategoriji delavcev plačilna vrzel med spoloma večja od 5 odstotkov in zanjo ni objektivne utemeljitve, bo moral delodajalec skupaj s predstavniki zaposlenih izvesti skupno oceno plačilnih struktur.

To ni enkratna vaja, temveč proces: pregled, razumevanje vzrokov in uvedba ukrepov, ki zagotovijo enako plačilo za enako delo oziroma delo enake vrednosti. Direktiva s tem jasno sporoča, da preglednost sama po sebi ni dovolj – slediti morajo tudi konkretni ukrepi.

Podpora, ne le obveznosti

Na Ministrstvu se zavedajo, da nova pravila prinašajo tudi izzive. Zato bo v okviru projekta PAY DAY – Podpora pri izvajanju Direktive EU o preglednosti plačil pripravljena metodologija za spolno nevtralno vrednotenje delovnih mest ter brezplačno informacijsko orodje, ki bo delodajalcem pomagalo pri izračunu plačilnih razlik in izpolnjevanju poročevalskih obveznosti.

Cilj teh ukrepov je, da preglednost plač ne postane zgolj administrativna naloga, temveč orodje za izboljšanje sistemov nagrajevanja.

URŠKA BUTOLEN GORENJE

Ko trajnost postane temelj strategije

Gorenje in skupina Hisense Europe sta v zadnjih letih močno okrepila strateško usmerjenost v trajnostno poslovanje, kar potrjuje tudi najvišje, platinasto priznanje EcoVadis. V globalni konkurenci več kot 150 tisoč ocenjenih podjetij je v najvišji 1 % uvrščenih le peščica, med njimi tudi Gorenje. Hkrati podjetje prejema tudi slovenski certifikat Green Star, sistematično uvaja mednarodne standarde, investira v razogljčenje in krožno gospodarstvo ter krepí odgovornost v celotni dobavni verigi. O tem, zakaj trajnost danes ni več »dodatek«, temveč strateška usmeritev z neposrednim vplivom na razvoj podjetja, smo se pogovarjali z Urško Butolen, vodjo korporativnega upravljanja trajnosti v Gorenju.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

● **Gorenje je prejelo platinasto priznanje EcoVadis, s čimer se uvršča med najbolj trajnostno uspešna podjetja na svetu. Kaj pomeni ta dosežek za vas in podjetje?**

Trajnostno poslovanje je v našem podjetju med ključnimi strateškimi usmeritvami, zato smo zelo ponosni na doseženo najvišje, platinasto priznanje EcoVadis, ki je rezultat dolgih let dela in truda. EcoVadis je ocenil že več kot 150.000 podjetij in samo najboljši 1% podjetij na svetu prejme platinasto medaljo. Ta dosežek odraža predanost in zavezanost skupine Hisense Europe in Gorenja pri spodbujanju trajnosti, ne samo kot vrednote, temveč kot osrednjega dela našega delovanja. Postopek pridobivanja certifikata vključuje temeljito preverjanje politik, praks in dejanske uspešnosti podjetja na področju trajnosti. Ocena se nato oblikuje na dveh ravneh, v primerjavi s podjetji iz iste panoge ter v primerjavi z vsemi podjetji, vključenimi v ocenjevanje. Ker gre za zelo strog in uveljavljen postopek, velja EcoVadis ocena za enega najpomembnejših standardov na področju trajnosti v poslovnem svetu. Podjetjem nudi ne le priznanje za dosežke, temveč tudi konkretne povratne informacije in smernice za nadaljnje izboljšave.

Hkrati smo že četrto leto prejeli tudi slovenski certifikat za trajnostno upravljanje, Green star. Še posebej nam je v ponos, da gre za slovenski certifikat, saj s tem dokazujemo našo zavezanost izboljševanju lokalnega okolja, hkrati pa tak certifikat omogoča bolj neposredno primerjavo med podjetji znotraj naše države ter izpostavlja tiste značilnosti in izzive, ki so specifični za slovenski trg. Z obema priznanjema dokazujemo tako na globalni kot na lokalni ravni, da s trajnostnim razvojem mislimo resno, in verjamemo, da lahko prav s takšnimi pobudami krepimo transparentnost, spodbujamo izmenjavo dobrih praks ter si kot podjetja medsebojno pomagamo pri premikih v bolj trajnostno prihodnost.

● **Tudi sami ste konec leta 2025 prejeli priznanje Trajnostni lider. Čestitke za ta dosežek! Kaj vam to priznanje pomeni?**

Prejem nagrade Trajnostni lider mi pomeni potrditev, da smo na pravi poti. Na poti, kjer uvajamo spremembe in dosegamo vidne rezultate. Želim spodbuditi razumevanje trajnostnega razvoja kot pristopa, ki je dolgoročno vzdržan le, če temelji na sočasnem razvoju podjetij, družbe in okolja. Verjamem,

da morajo podjetja to celovito razumevanje, ki vključuje gospodarsko uspešnost, družbeno odgovornost in okoljsko učinkovitost, prepoznati kot svojo priložnost. Ko bo to postalo del njihovega razmišljanja, bodo tudi odločitve v smeri trajnosti lažje in pogostejše. Pomembno je, da se s takšnimi nagradami kot je nagrada Trajnostni lider prepozna in spodbuja posameznike z voljo in vizijo. A še pomembneje je razumeti, da za vsakim posameznikom stoji ekipa, ki ključno prispeva k doseganju ciljev.

● **Kako v podjetju trajnost povežete z dolgoročnim poslovnim uspehom podjetja in ne le kot ločeno dejavnost?**

Trajnost v podjetju razumemo kot pozitivno učinkovitost, kot optimizacijo virov, proces in vpliva naših izdelkov, pri čemer stremimo k optimizaciji porabe energentov, vključujoč vodo, in časa za naše stranke ob zagotavljanju pričakovane učinkovitosti pri opravljanju temeljne naloge. In tako ravnamo tudi v podjetju, tako pri zasnovi aparatov, kot v samem proizvodnem procesu. Trajnostne pobude uvajamo v obliki pilotnih projektov, s katerimi demonstriramo pozitivne učinke, in jih nato uvedemo kot del rednega delovnega procesa, vključimo jih v interne procese in politike. Trajnost razumemo kot uravnoteženo delovanje in napredek na treh ključnih stebrih: okoljskem, socialnem in ekonomskem, zato mora imeti vsak dober trajnostni projekt vedno tudi pozitivne učinke za podjetje. Seveda je potrebno ozaveščanje, da lahko vidimo širšo sliko, in tudi posredne pozitivne učinke, vendar ko to dosežemo, trajnost enostavno postane del rednega dela.

● **Z novo sončno elektrarno ste povečali delež lastne proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Kakšen učinek ima to na energetska neodvisnost in ogljični odtis podjetja?**

Postopno razogljčenje in prehod na obnovljive vire energije je del naše energetske in trajnostne strategije. Investicija v sončno elektrarno neposredno prispeva k zmanjšanju ogljičnega odtisa podjetja, v obsegu 2, in

Urška Butolen, vodja korporativnega upravljanja trajnosti v Gorenju

s k postopnemu doseganju ciljev Pariškega podnebne sporazuma, in hkrati krepimo našo odpornost na nihanja cen energentov ter geopolitične motnje v dobavi energije. Ukrep je del širšega prehoda k bolj trajnostnemu poslovanju, ki vključuje postopno elektrifikacijo voznega parka, uvedbo hranilnikov električne energije in zamenjavo obstoječih energentov z alternativnimi viri. Prednostno se osredotočamo na ukrepe znotraj podjetja, kot je na prvem mestu povečanje energetske učinkovitosti in sekundarno, lastna proizvodnja elektrike iz obnovljivih virov, saj verjamemo, da imajo ti ukrepi največji in najbolj trajen učinek na zmanjšanje emisij. Za izravnavo emisij se zaenkrat ne odločamo. Tak pristop je skladen z načelom, da so najprej potrebni ukrepi pri viru, šele nato pa razmislek o drugih oblikah razogljičenja.

● **Kako potekajo projekti ponovne uporabe vode in testiranje recikliranih materialov v proizvodnji ter kakšni so prvi rezultati?**

Pri ponovni uporabi vode je eden glavnih izvivov ta, da je sveža voda še vedno relativno poceni, medtem ko so sistemi za reciklažo vode tehnološko zahtevni in investicijsko dragi. Hkrati naši procesi – predvsem testiranje aparatov – zahtevajo vodo visoke

kakovosti, kar pomeni dodatne postopke čiščenja in stabilno kakovost reciklirane vode. Zaradi tega stroški ponovne uporabe pogosto presegajo stroške obstoječe porabe sveže vode. Kljub temu rešitve aktivno preučujemo, saj se zavedamo, da se lahko razmere hitro spremenijo in da bo vodna učinkovitost v prihodnje postajala vse pomembnejša – tako z vidika stroškov kot regulative.

Tudi pri uporabi recikliranih materialov se soočamo z izzivi. Ključni problem predstavlja zagotavljanje kontinuirane kakovosti, ki je potrebna za zagotavljanje kakovosti izdelkov. Reciklati so pogosto dražji od primarnih surovin zaradi dodatnih postopkov zbiranja, sortiranja in predelave. Kemični reciklati sicer omogočajo boljše kakovost in bolj enakomerne karakteristike, vendar so zaradi kompleksnosti postopka še dražji. Poleg tega se pri mehanskih reciklatih pogosto pojavljajo tudi vizualna odstopanja, zato ostaja pomemben vidik tudi ozaveščenost potrošnikov o trajnostnih prednostih uporabe recikliranih materialov. Kljub tem omejitvam verjamemo, da bodo tehnološki napredek, izboljšave v dobavnih verigah in spremembe potrošniških pričakovanj omogočili širšo in konkurenčnejšo uporabo

reciklatov v prihodnje. Že danes aktivno sodelujemo z dobavitelji in iščemo rešitve, ki združujejo kakovost, trajnost in izvedljivost v industrijskem merilu.

● **Hisense Europe je uvedel nagrado Supplier Award za dobavitelje. Kakšna so merila za podelitev in kako nagrada spodbuja trajnostne prakse v dobavni verigi?**

Nagrade dobaviteljem podeljujemo v štirih kategorijah: zanesljivost dobave, kakovost, inovativnost in trajnost. Merila so usklajena z vrednotami, ki jih cenimo pri dobaviteljih, z nagrado pa želimo izpostaviti dobre prakse, motivirati partnerje ter spodbuditi pozitivne spremembe v dobavni verigi. Nagrada za trajnost gre dobaviteljem, ki izstopajo po okoljskih praksah, spoštovanju človekovih pravic, delovnih pogojih in upravljanju trajnosti v lastni verigi. Nagrado za inovacije prejmejo ključni partnerji v razvoju materialov in rešitev. Kakovost nagrajujemo pri dobaviteljih z nizkim deležem reklamacij, visoko stabilnostjo in zanesljivo dobavo zahtevnih materialov. Nagrada za nabavo pa prepoznava odlično upravljanje odnosov, cenovno učinkovitost in strateško usklajenost.

Poleg podelitve smo v zadnjih letih zaostriili tudi splošna merila. Uvedli smo skrbni pregled in višje standarde na okoljskem in socialnem področju. Dogodek Supplier Awards tako predstavlja dodatno raven prepoznanja dobaviteljev, ki pomembno prispevajo k uspehu skupine Hisense Europe. V hitro spreminjajočem se globalnem okolju je to tudi način, kako okrepiti zaupanje in dolgoročne odnose s tistimi, ki postavljajo nove standarde v panogi.

● **Kakšen vpliv imajo certifikati SA8000 in ISO 50001 na vsakodnevno upravljanje trajnosti, etike in energetske učinkovitosti v podjetju?**

V podjetju smo že leta certificirani po standardih kakovosti, varstva okolja in varstva in zdravja pri delu, torej ISO 90001, ISO 14001 in EMAS, ter ISO 45001. V zadnjem letu pa smo v naš sistem upravljanja dodali še dva nova standarda, in sicer standard za upravljanje z energijo ISO 50001 in standard družbene odgovornosti SA8000. ISO 50001 smo uvedli kot nadgradnjo obstoječega spremljanja in upravljanja z energijo. Že prej smo redno analizirali porabo in uvajali ukrepe za večjo učinkovitost, zdaj pa smo ta prizadevanja povezali v celovit in mednarodno priznan sistem. Standard nam omogoča bolj strukturiran pristop: jasno opredeljene cilje, odgovornosti, metode spremljanja ter sistematično iskanje možnosti za izboljšave. To nam omogoča večjo primerljivost podatkov, boljše načrtovanje ukrepov ter lažje utemeljevanje

URŠKA BUTOLEN GORENJE

energetskih odločitev v proizvodnji in investicijah. SA8000 smo uvedli kot sistematično nadgradnjo področij, ki smo jih že prej urejali preko zakonodaje, internih pravil in rednega socialnega dialoga. Standard nam omogoča bolj jasn in preverljiv okvir za zagotavljanje urejenih delovnih razmer. V praksi pomeni, da imamo natančno opredeljene postopke za upravljanje delovnega časa, varnosti in zdravja pri delu, preprečevanje kršitev ter obravnavo morebitnih nepravilnosti. S tem smo obstoječe prakse povezali v enoten, neodvisno preverjen sistem, ki povečuje preglednost, zmanjšuje tveganja in krepi zaupanje zaposlenih ter poslovnih partnerjev.

Ključno pri vseh navedenih standardih pa je, da vključujejo zunanjo presojo in verifikacijo. Ne gre le za interno ocenjevanje, temveč za neodvisen pogled od zunaj, ki nam pomaga prepoznati tudi tisto, česar sami morda ne zaznamo. Takšna preverljivost ima večjo težo tudi pri naših partnerjih in deležnikih, saj ne gre zgolj za našo lastno interpretacijo ali obljubo, ampak za priznano in mednarodno uveljavljeno potrditev, da delujemo skladno z jasno določenimi pravili. V času, ko se pojavlja poplava najrazličnejših zavez, izjav in neformalnih pristopov k trajnosti, smo se v podjetju zavestno odločili, da za vsako ključno področje izberemo en standard, ki mu dosledno sledimo – na področju kakovosti, okolja, varnosti, energije in delovnih pogojev. S tem zagotavljamo sistematičnost, primerljivost in predvsem dejanske učinke. Na ta način se izognemo tudi ad-hoc pristopom, kjer bi odzivno sledili posameznim pričakovanjem ali pritiskom, brez dolgoročne strukture. Naš pristop temelji na uveljavljenih merilih, ki jih lahko dokažemo, merimo in nadgrajujemo.

● **V podjetju imate donacijsko politiko za podporo lokalnim skupnostim. Katere pobude trenutno podpirate in kako prispevajo k trajnostnemu razvoju okolja, v katerem delujete?**

V Gorenju imamo dolgoletno tradicijo odgovornega sodelovanja z lokalnim okoljem in podporo razvoju skupnosti, v katerih delujemo. V lanskem letu smo sprejeli tudi formalno politiko donacij, s katero smo vzpostavili bolj pregleden, ciljno usmerjen in vsebinsko premišljen sistem. Politika donacij nam omogoča, da sredstva usmerjamo tja, kjer lahko s svojim prispevkom ustvarimo dolgoročne učinke. Opredelili smo tri ključna področja: (1) podpora in dobrobit zaposlenih, (2) krepitev lokalnega okolja ter (3) podpora projektom, ki spodbujajo trajnostni razvoj v smislu učinkovitosti in ozaveščanje o trajnostnih tematikah. Vzpostavili smo tudi interni donacijski odbor, ki vse prejete

prošnje presoja na podlagi enotnih meril in skladnosti z našimi prednostnimi področji. S tem smo zagotovili večjo transparentnost odločanja in doslednost v razdeljevanju sredstev.

● **Kako je trajnost integrirana v korporativno upravljanje Hisense Europe in kakšen vpliv ima na strateške odločitve podjetja?**

Trajnost je pri Hisense Europe integrirana neposredno v korporativno upravljanje, saj je v neposredni pristojnosti izvršnega podpredsednika uprave. To pomeni, da je umeščena v sam vrh odločanja in ima status ene od prednostnih usmeritev podjetja. S tem je jasno sporočilo, da trajnost ni podpora ali spremljevalna funkcija, ampak enakovreden del strateškega razmisleka in vodenja podjetja.

Na ravni skupine imamo sprejeto trajnostno strategijo, ki usmerja naše cilje in aktivnosti na različnih področjih – od energetske učinkovitosti in krožnega gospodarstva do odgovornega ravnanja z zaposlenimi in dobavitelji. Ključno pri tem je, da je strategija oblikovana tako, da neposredno podpira dolgoročne strateške cilje podjetja. Ne gre za ločen dokument, ampak za okvir, ki ga uporabljamo pri presoji investicij, razvoju produktov, oblikovanju dobavnih verig in postavljanju internih prioritet.

Trajnost je tudi ena izmed ključnih strateških usmeritev matične družbe Hisense, kar pomeni, da imamo jasno podporo na najvišji ravni skupine. Povezanost med lokalnimi in globalnimi usmeritvami zagotavlja usklajenost, pa tudi večjo težo pri uresničevanju ciljev.

Podpora top managementa je pri tem ključnega pomena. Brez jasnega lastništva in odločne podpore vodstva bi bilo težko zagotoviti, da so trajnostne teme dejansko vključene v odločitve – ne samo na ravni deklaracij, ampak v konkretnih procesih in načrtih. Dejstvo, da je za to področje neposredno odgovorno vodstvo, omogoča hitrejša odločanja, večjo usklajenost med oddelki in jasnejšo usmeritev za vse zaposlene.

● **Kako vključujete zaposlene v trajnostne pobude in kako to prispeva k razvoju kulture podjetja ter motivaciji ekipe?**

Ključna stvar je ozaveščenost zaposlenih. Dejstvo je, da je top management večinoma dobro informiran in razume, zakaj delamo v tej smeri. Največji izziv imamo običajno pri srednjem vodstvu, kjer pogosto pride do napačnega razumevanja, kaj trajnost sploh pomeni v praksi. Zato veliko vlagamo v izobraževanje – imamo interna usposabljanja,

delimo dobre prakse prek internega portala in poskušamo stvari čim bolj konkretizirati, predvsem na področjih, kjer ima vsak posameznik neposreden vpliv, kot so poraba energentov, ravnanje z materiali in podobno.

Pomembno je tudi, da imamo ožjo ekipo zaposlenih iz različnih ključnih področij – proizvodnje, nabave, razvoja, logistike, vzdrževanja, energetike in HR – ki sodelujejo pri pripravi ukrepov in vodijo posamezne trajnostne projekte. Delamo po principu pilotnih projektov: najprej nekaj preizkusimo v manjšem obsegu, pokažemo, da stvar deluje in ima učinek, nato pa to prenesemo v redno delo. S tem se izognemo površinskemu uvažanju ukrepov – ne prevzemamo vsega, kar se sliši trajnostno, ampak najprej preverimo, če zadeva dejansko deluje pri nas. In prav tak pristop se je pokazal kot najučinkovitejši tudi pri vključevanju sodelavcev – ko ljudje vidijo konkretne rezultate in razumejo, zakaj nekaj uvajamo, je motivacija bistveno večja, sodelovanje pa bolj aktivno in iskreno.

● **Kakšni so naslednji koraki Hisense Europe pri zmanjševanju okoljskega odtisa, trajnostnem razvoju in izboljševanju odgovornosti v prihodnjih letih?**

V prihodnjih letih bomo v Hisense Europe nadaljevali s sistematičnim zmanjševanjem okoljskega odtisa ter krepitvijo trajnostnega razvoja in odgovornosti znotraj celotne skupine. Naše aktivnosti bodo usmerjene v optimizacijo procesov, kjer bomo s pomočjo umetne inteligence dosegali večjo učinkovitost. Uspešne trajnostne prakse bomo prenašali tudi na druge družbe v skupini, hkrati pa nadgrajevali sodelovanje z dobavitelji, z namenom dviga okoljskih in družbenih standardov v verigi vrednosti. Velik poudarek bomo namenili razvoju trajnostno zasnovanih izdelkov ter krožnemu gospodarstvu. Pripravljamo tudi ciljno usmerjeno komunikacijsko kampanjo, s katero želimo okrepiti ozaveščenost zaposlenih, partnerjev in uporabnikov o pomenu trajnostnega ravnanja. Pomemben del naših prihodnjih načrtov predstavlja prenova energetske strategije, ki bo vključevala razogljčenje, prehod na obnovljive vire in celostno upravljanje porabe energije. Ocenjujemo, da smo v zadnjem obdobju na področju trajnosti dosegli pomemben napredek, vendar se tu ne ustavljamo. Naši cilji so dolgoročni, razvoj pa usmerjamo naprej z jasno vizijo nadaljnjega izboljševanja in odgovornega delovanja.

UPRAVLJANJE TRAJNOSTNOSTI

Kdo je kdo na področju ESG?

V Elanu, d.o.o., je trajnostnost del DNK, pravi Lara Šarabon Štojs, koordinatorka trajnostnega razvoja. Trajnostna področja so integrirana v vsakodnevno poslovanje in sprejemanje odločitev. Pri tem sledijo prepoznanim vplivom, tveganjem in priložnostim iz matrike dvojne pomembnosti. Zavedajo se, da je za uspešno izvajanje trajnostnih projektov potreben širok spekter veščin.

● Kako je v vašem podjetju organizirano področje trajnostnosti (ESG)?

Trajnostnost je v Elanu že od ustanovitve naprej način delovanja in del našega DNK. Čutimo globoko spoštovanje ter odgovornost za ohranjanje pristnega gorskega okolja in tesne povezanosti z lokalno skupnostjo. V Elanu že več let deluje strokovni tim za področje trajnostnosti, ki ga sestavljajo strokovnjaki posameznih področij (od nabave, ravnanja z okoljem, R&D oddelki itd.). Temu sem se v vlogi povezovalnega člana pridružila kot koordinatorka za trajnostnostni razvoj. Oddelka ne vodimo ločeno, integriran je v vsakodnevno poslovanje in sprejemanje odločitev. Je del načina, kako oblikujemo izdelke, vodimo poslovanje, upravljamo dobavno verigo in sodelujemo s partnerji. Ker smo vertikalno integriran proizvajalec, neposredno vplivamo na ključna področja, kot so poraba energije, izboljšave procesov, materiali in življenjska doba izdelkov. Naš trajnostnostni okvir se osredotoča na področja, kjer lahko Elan najbolj smiselno prispeva h globalni poti zelenega prehoda. Usmerja nas pri reševanju okoljskih izzivov, krepi trajnostnega poslovnega modela in vključevanju ESG načel v naše delovanje. Ker so spremembe neizogibne, nenehno stremimo k inovacijam, ki izboljšujejo naš način dela in povečujejo pozitiven vpliv. Sledimo našim vrednotam in dognanjem iz matrike dvojne pomembnosti.

● Kaj je vaš fokus na področju trajnostnosti (ESG)?

Naš cilj je združiti visokokakovostne, inovativne izdelke z odgovornimi okoljskimi in družbenimi praksami ter tako prispevati k bolj zdravemu načinu življenja in bolj zdravemu planetu. Naša trajnostnostna strategija je osredotočena na tri glavne stebre: planet in viri, upravljanje in gospodarstvo, ljudje in skupnosti. Za vsak steber opredeljujemo osrednja področja, cilje in ukrepe za kratko-, srednjeročno in dolgoročno obdobje.

Izpostavila bi nekaj naših projektov. Izračunavamo ogljični odtis obsegov 1, 2 in 3. Izračune smo verificirali in s tem pridobili jasen vpogled v naš odtis in identificirali primarna področja možnih izboljšav. Pristopili smo k pobudi SBTi in se s tem zavezali k postopnemu zmanjševanju ogljičnega odtisa. Uporabljamo 100-% električno energijo, pridobljeno iz obnovljivih virov. Na strehah Elana imamo cca. 7.000 sončnih panelov (2,8 MW). Z lastno sončno elektrarno smo v letu 2024 zagotovili približno 25 % skupne porabljene električne energije. Preostalih 75 % električne energije dokupujemo iz obnovljivih virov, kar imamo podprto s certifikati dobavitelja. Na nivoju smučarske industrije pod okriljem Zveze evropske industrije športne opreme (FESI) sodelujemo z ostalimi smučarskimi proizvajalci in dobavitelji v »Winter Sports Sustainability Network«

združenju, v okviru katerega deluje več delovnih skupin. Gre za skupno pobudo, ki bo povečala znanje in sodelovanje na področju trajnosti in krožnosti v industriji zimskih športov. Prizadevamo si razvijati partnerstva, ki temeljijo na medsebojnem zaupanju, spoštovanju in skupnih vrednotah. V sklopu svoje zavezanosti k odgovornemu in etičnemu poslovanju smo sprejeli Elanov kodeks ravnanja, katerega namen je zagotoviti, da vsi akterji v dobavni verigi delujejo skladno z njegovimi temeljnimi načeli. V letu 2025 smo izvedli kar 58 donacij in podprli več projektov, med drugim projekt Šolar na smuči ter donacijo smuči slovenski osnovni šoli. Ob Elanovi 80. obletnici delovanja smo Smučarski zvezi Slovenije podarili 80 parov tekmovalnih smuči za perspektivne mlade smučarke in smučarje.

● Katere trajnostne kompetence so za vas ključne?

Za uspešno izvajanje trajnostnih projektov je potreben širok spekter veščin: strokovna usposobljenost, obvladovanje upravljanja in analize podatkov, dosledno projektno vodenje, učinkovita komunikacija ter aktivno vključevanje ključnih deležnikov ob visokih etičnih standardih. Ključno je tudi kakovostno povezovanje okoljskih, družbenih in upravljavskih vidikov ter iskanje inovativnih rešitev.

DOLORES KORES NLB: BANKE IN TRAJNOSTNOST

»Naš cilj je **biti zanesljiv partner** pri trajnostni preobrazbi gospodarstva«

V času, ko trajnostne zahteve postajajo ključni del evropske regulative in poslovnega odločanja, se banke znajdejo v središču zelenega prehoda. Ne le kot finančne institucije, temveč kot strateški usmerjevalci razvoja gospodarstva. NLB Skupina je v zadnjih letih trajnostnost vpela v svojo poslovno strategijo, znatno razširila ponudbo zelenih finančnih produktov in se zavezala k doseganju neto ničelnih emisij do leta 2050.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

O tem, kako ESG načela oblikujejo poslovne procese, kaj pomenijo za stranke in kako banka podpira trajnostno preobrazbo podjetij v regiji, smo govorili z Dolores Kores, vodjo trajnostnega razvoja v NLB Skupini.

● Kako NLB vgrajuje načela ESG v svojo poslovno strategijo in odločanje na najvišji ravni upravljanja?

NLB Skupina je trajnostnost vpela v celotno Strategijo 2030. ESG vplivi, tveganja in priložnosti so vključeni v poslovne procese, kar pomeni, da so postali sestavni del odločanja, upravljanja in vsakodnevnega poslovanja. Načela ESG upoštevamo tako pri oblikovanju poslovne strategije, kot pri upravljanju tveganj in sprejemanju odločitev na najvišji ravni. Uprava in Nadzorni odbor pa imata ključno vlogo pri potrjevanju in nadzoru izvajanja strateških ciljev ter trajnostnih politik. NLB obravnava trajnostnost namreč tudi kot poslovno priložnost za ustvarjanje dolgoročne vrednosti in ob tem upošteva ESG tveganja, ki so integrirana v okvir upravljanja tveganj. Napredek NLB na področju trajnostnosti potrjujejo tudi mednarodne ocene, kot je na primer ESG rating Morningstar Sustainalytics. S tem NLB ne le izpolnjuje pričakovanja deležnikov, temveč aktivno prispeva k trajnostnemu razvoju in krepitvi odpornosti gospodarstva v regiji.

● Kateri trajnostni cilji so za vašo banko v tem trenutku najpomembnejši in kako merite napredek pri njihovem doseganju?

NLB Skupina trajnostne cilje uresničuje prek treh stebrov: trajnostnega poslovanja, trajnostnega financiranja in prispevka k družbi. V okviru vsakega stebra imamo postavljene cilje, ki so povezani z okoljskimi, družbenimi in upravljavskimi dejavniki. Ključni strateški cilji so podnebna nevtrálnost, kar pomeni zaveza k doseganju neto ničelnih emisij do leta 2050 s postopno dekarbonizacijo portfelja in zmanjšanje emisij iz lastne dejavnosti. S trajnostnim financiranjem podpiramo razogljičenje gospodarstva, hkrati pa s financiranjem naložb, kot so nakup električnih in hibridnih vozil, vlaganjem v obnovljive vire energije ter energetske prenovi ali nakup energetske učinkovitih nepremičnih, spodbujamo tudi fizične osebe k aktivnemu sodelovanju v trajnostnem prehodu. S prilagojeno ponudbo tako prispevamo in spodbujamo stranke k zelenemu prehodu celotne družbe. Za banko je pomembno tudi ustrezno upravljanje tveganj, zato velik poudarek dajemo tudi ustreznemu upravljanju ESG tveganj. Ob vsem tem je eden izmed pomembnih ciljev tudi ta, da podpiramo projekte preko sponzorstev in donacij. S tem zajemamo širok spekter deležnikov, ki v okviru svojih aktivnosti prispevajo k dobrobiti celotne skupnosti.

Vse zastavljene cilje redno objavljamo in spremljamo njihovo realizacijo v trajnostnem poročilu. Od leta 2025 je to poročilo skladno z zakonodajo del letnega poročila banke, sicer pa NLB svoja poročila o trajnosti

objavlja od leta 2020. Pred sprejetjem zakonodaje in uvedbo Evropskih standardov o trajnostnem poročanju je NLB poročala o svojih trajnostnih dosežkih, skladno z GRI standardi, kasneje še TCFD. Od leta 2021 pa tudi skladno z zahtevami UN PRB (Organizacija združenih narodov – načela za odgovorno bančništvo), katere člani smo od leta 2020. S tem NLB zagotavlja, da svoj aktiven prispevek k trajnostnemu razvoju v regiji predstavlja transparentno, skladno z regulatornimi zahtevami ter s tem krepi zaupanje deležnikov.

● Trajnost je ena izmed komponent digitalne preobrazbe.

● Kako se v NLB razvija ponudba zelenih finančnih produktov?

V NLB verjamemo, da je trajnostna preobrazba nujna, in k temu lahko močno prispeva tudi finančni sektor. Zato smo v zadnjih letih sistematično razvijali ponudbo zelenih finančnih produktov, ki našim strankam omogočajo prehod v nizkoogljično gospodarstvo. Z zavezo, da bomo do leta 2030 v maloprodajnem in korporativnem bančnem financiranju namenili 1,9 milijarde evrov za trajnostno financiranje, si NLB Skupina prizadeva postati pomemben katalizator trajnostne preobrazbe v domači regiji. Eden

Dolores Kores, vodja trajnostnega razvoja v NLB Skupini

pomembnejših korakov je bila izdaja zelene obveznice v višini 500 milijonov evrov. Pridobljena sredstva smo usmerili v financiranje projektov na področju obnovljivih virov energije, zelenih stavb, čistega transporta in energetske učinkovitosti. To je razvidno tudi iz drugega poročila o alokaciji in vplivih, objavljenega junija 2025. V njem navajamo, da je portfelj financiranih primernih projektov v okviru zelene obveznice dosegel 615 milijonov evrov, kar izhaja iz 2.909 odobrenih financiranj. Ti projekti so imeli konkretne učinke zmanjšanja emisij CO₂ za več kot 263 tisoč ton.

Poleg obveznic širimo portfelj zelenih kreditov in leasing produktov, ki podpirajo trajnostne investicije podjetij in gospodinjstev. Na strateški ravni smo se leta 2023 zavezali k ciljem neto ničelnih emisij in že določili cilje za ključne sektorje, kot so energetika, nepremičnine, železo in jeklo. V letošnjem letu smo te cilje razširili na cestni tovorni promet, leasing osebnih vozil in kmetijstvo.

Naš cilj je jasen: biti zanesljiv partner pri trajnostni preobrazbi gospodarstva, zagotavljati transparentnost in merljive učinke naših financiranj ter spodbujati razvoj regije v smeri trajnostne prihodnosti.

● **Kako kot finančna institucija spodbujate trajnostno preobrazbo slovenskega gospodarstva, zlasti malih in srednjih podjetij?**

Podjetja se v vedno bolj reguliranem okolju

● *NLB Skupina si prizadeva postati pomemben katalizator trajnostne preobrazbe v domači regiji.*

vse bolj zavedajo, da je trajnostni prehod nujen in ne zgolj priporočljiv. Evropska zakonodaja, zlasti uredba o poročanju po načelih trajnosti, zahteva, da podjetja jasno opredelijo svoj vpliv na okolje, družbo in upravljanje. Tisti, ki teh meril ne bodo izpolnjevali, bodo težje dostopali do financiranja. Oteženo pa bo tudi sodelovati v mednarodnih dobavnih verigah in ohranjati zaupanje investorjev. Obenem pa velika podjetja od svojih dobaviteljev že danes zahtevajo izpolnjevanje standardov, s katerimi podjetja izkazujejo trajnost. To pa pomeni, da morajo tudi manjša podjetja postati del trajnostne verige, če želijo obstati na trgu.

NLB Skupina je v letu 2024 za financiranje trajnostnih projektov gospodarskih družb, mikro podjetij in posameznikov v regiji namenila kar 438 milijonov evrov. S tem NLB ne uresničuje le svoje trajnostne strategije, ampak konkretno podpira podjetja pri investicijah v obnovljive vire energije, energetske učinkovitost, trajnostno mobilnost in druge trajnostne rešitve. NLB ob tem ponuja individualno svetovanje in pomoč pri

iskanju optimalnih finančnih mehanizmov. Tako se pri vsakem projektu upoštevajo njegove posebnosti, tržni pogoji in dolgoročna vzdržnost.

Nabor projektov, ki jih podjetja lahko realizirajo s pomočjo trajnostnega financiranja pri NLB, vključuje energetske učinkovite preno-vo in gradnjo. Pa tudi namestitve toplotnih črpalk, naložbe v proizvodnjo energije iz sonca, vode ali vetra, vzpostavitev hranilnikov energije, elektrifikacijo voznega parka in druge rešitve z nizkimi emisijami. Pri tem je pomembno, da NLB ne nudi zgolj virov, temveč skupaj s podjetjem išče sinergije med investicijami in njihovo donosnostjo, kar dolgoročno pomeni nižje operativne stroške in višjo tržno vrednost podjetja.

Podjetja, ki vlagajo v trajnostne tehnologije, ne pridobijo le ugodnih finančnih pogojev, temveč tudi povečajo svojo tržno vrednost, ugled pri potrošnikih in zaupanje vlagateljev. Poleg tega trajnostne naložbe pogosto ustvarjajo prihranke že po nekaj letih uporabe – bodisi prek zmanjšane porabe energije bodisi prek učinkovitejših logističnih procesov. NLB ponuja trajnostno financiranje z ugodnejšimi pogoji od redne ponudbe, s svetovanjem in razumevanjem potreb stranke oz. investitorja pa podpiramo in pomagamo podjetjem na njihovi poti k trajnostni preobrazbi in dolgoročni stroškovni učinkovitosti.

DOLORES KORES NLB: BANKE IN TRAJNOSTNOST

● Katere panoge v Sloveniji po vašem mnenju trenutno kažejo največji potencial za zeleni prehod in kako jih lahko banka pri tem učinkovito podpre?

Največji potencial za zeleni prehod v Sloveniji trenutno vidimo v energetiki in obnovljivih virih energije, gradbeništvu in nepremičninah, transportu in mobilnosti ter v dejavnostih, ki temeljijo na načelih krožnega gospodarstva. Te panoge smo vključili v svoje načrte razogljčenja, hkrati pa smo se zavezali, da bomo do leta 2030 z 1,9 milijarde evrov podprli prehod na nizkoogljično gospodarstvo.

Podporo zagotavljamo s paletto ciljnih finančnih produktov: od zelenih hipotekarnih kreditov za energetske učinkovite prenove in trajnostno gradnjo, do financiranja poslovnih objektov z visokimi energetske standardi. Financiramo tudi projekte sončnih in vetrnih elektrarn, hranilnikov energije ter digitalizacije energetske omrežij, spodbujamo elektrifikacijo voznih parkov in razvoj trajnostne mobilnosti. Pogosto so finančni produkti dopolnjeni s strokovnim svetovanjem in izobraževanjem, ki podjetjem pomagajo izkoristiti priložnosti zelenega prehoda.

● Kakšen vpliv imajo evropske regulative, kot sta CSRD in taksonomija EU, na poslovanje banke in vaše odločitve pri kreditiranju?

Evropske regulative zagotovo spodbujajo celotno družbo k trajnostnemu prehodu in vplivajo tako na poslovanje banke kot tudi na gospodarstvo na splošno. CSRD je močno pospešila resen pristop k sistematičnemu obvladovanju s trajnostjo povezanih vsebin, medtem ko je taksonomija EU kompas na podlagi katerega imamo lahko vzpostavljene jasne kriterije o ustreznosti produktov, ki so skladni z zelenim prehodom. Evropska politika z upočasnitvijo implementacije CSRD in hkrati zniževanjem pragov za zavezanca izpolnjevanja teh poročevalskih zahtev ne dela nobene usluge. Zmanjšanje birokratskih zahtev v tem primeru ne bo povečala konkurenčnosti gospodarstva. Dejstvo pa je, da za ustrezno spremljanje in pristope k zmanjševanju škodljivih emisij moramo zbrati podatke, jih obdelovati in na teh podlagah potem tudi iskati rešitve. Klimatske spremembe se pospešeno odvijajo pred našimi očmi in podjetja, ki se ne bodo ustrezno prilagodila na nove podnebne razmere, ne bodo preživel. Zato me zelo veseli, da vedno več podjetij, med njimi so tudi majhna in srednja podjetja, to razumejo in se ne glede na zahteve direktiv in zakonodaje odločajo za investicije, ki prispevajo k hitrejšemu zelenemu prehodu. Trg je namreč že spoznal, da danes morda dražja naložba v prihodnosti lahko pomeni večjo energijsko neodvisnost, konkurenčno

prednost in hkrati pozitiven prispevek k okolju. Podjetja, ki želijo na dolgi rok konkurirati na evropskih in tudi svetovnih trgih se tega dobro zavedajo. Za banko so relevantne še druge evropske regulative, predvsem pa zahteve Evropske centralne banke, ki zelo jasno opozarja na tveganja povezana z okoljem in klimatskimi spremembami. NLB se tega dobro zaveda, zato je obvladovanje tveganj, ki so povezana s klimatskimi spremembami pomemben del našega poslovanja.

● Kako v banki vključujete ESG dejavnike v ocenjevanje kreditnega tveganja in investicijskih odločitev?

ESG dejavniki so del naših notranjih modelov za ocenjevanje kreditnega tveganja, bonitetnih ocen in investicijskih strategij. Izvajamo skrbni pregled in ocenjevanje podjetij z ESG vidikov, ki vključuje podnebna (fizična in prehodna) tveganja ter druge okoljske vidike, kot so biotska raznovrstnost, odpadki in onesnaževanje. Ta analiza nam omogoča razumevanje vpliva ESG dejavnikov na obstoječe kategorije finančnih tveganj.

NLB Skupina je v krovnem okviru upravljanja kreditnega tveganja uvedla orodja za prepoznavanje, merjenje in upravljanje ESG tveganj. To vključuje postopek odobritve kredita, upravljanje kreditnega portfelja in postopek vrednotenja zavarovanj. Celovit mehanizem ocenjevanja in spremljanja ESG tveganj v NLB Skupini je sistem upravljanja okoljskih in družbenih tveganj (ESMS - Environmental and Social Management System), katerega glavna cilja sta ugotavljanje in upravljanje izpostavljenosti NLB Skupine tveganjem ESG njenih strank ter spodbujanje njihovih dobrih okoljskih in družbenih poslovnih praks. Sistem je v celoti vključen v postopke odobravanja in spremljanja kreditov v NLB Skupini ter se

redno posodablja z razvojem zakonodaje, zahtev regulatorjev in razvojem praks na trgu v povezavi z ESG. Zbiranje podatkov ESG je vključeno v postopke KYC (poznav svojo stranko). Z vprašalniki in neposredno komunikacijo s strankami zbiramo različne podatke o začetnem tveganju ESG posla, vrsti posla in vrednosti posla. Zbiranje podatkov ESG je tudi sestavni del postopkov spremljanja poslov in strank ter ozaveščanja strank o tveganjih ESG.

● NLB Skupina je v krovnem okviru upravljanja kreditnega tveganja uvedla orodja za prepoznavanje, merjenje in upravljanje ESG tveganj.

● Kako zagotavljate etično kulturo in integriteto v banki, od korporativnega upravljanja do vsakodnevne dela zaposlenih?

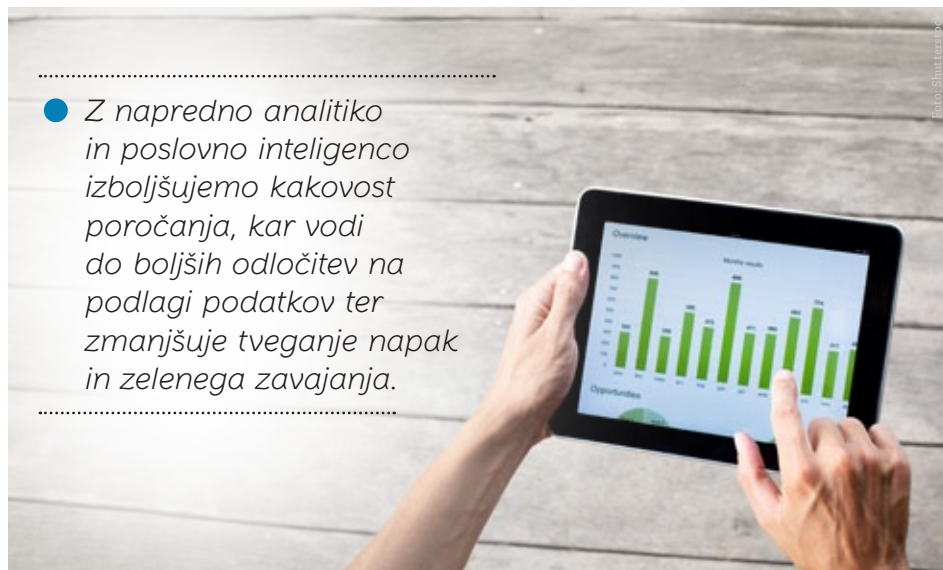
V NLB Skupini verjamemo, da je etična kultura temelj zaupanja in dolgoročne uspešnosti. Naša zaveza k integriteti se začne na najvišji ravni korporativnega upravljanja in se odraža v vsakodnevem ravnanju vsakega zaposlenega. Etično ravnanje je opredeljeno v Kodeksu ravnanja NLB Skupine, ki določa temeljna načela, kot so poštenost, odgovornost, spoštovanje sodelavcev in strank, preprečevanje nasprotij interesov ter skladnost z zakonodajo. Kodeks je zavezujoč za vse zaposlene in organe upravljanja. Uprava in Nadzorni svet delujeta po načelu, da vodstveni delavci s svojim zgledom spodbujajo odgovorno poslovno ravnanje,

odprto komunikacijo in ničelno toleranco do neetičnih praks. Politika integritete in skladnosti ter redna usposabljanja članov upravnih odborov zagotavljajo, da so etična načela vključena v strateške odločitve in kriterije uspešnosti. Zaposleni imajo na voljo praktične smernice za ravnanje v skladu s Kodeksom, ki pokrivajo področja, kot so spoštovanje sodelavcev, preprečevanje nesprejemljivih praks, odgovorno ravnanje s sredstvi ter družbena odgovornost. Vzpostavljen je robusten sistem za prijavo in obravnavo kršitev, vključno z zaščito prijaviteljev, ter postopki za preiskavo notranjih in zunanjih škodljivih ravnanj. Etična kultura v NLB ni zgolj formalnost, temveč način delovanja. Z jasnimi pravili, stalnim izobraževanjem, odprto komunikacijo in ničelno toleranco do kršitev zagotavljamo, da integriteta ostaja temelj našega poslovanja – od strateških odločitev do vsakodnevnih interakcij.

● **Kakšno vlogo ima finančna pismenost pri vaši družbeni odgovornosti, in kako jo spodbujate med različnimi skupinami prebivalstva?**

Finančna pismenost je temelj finančne varnosti in vključevanja. V NLB Skupini jo obravnavamo kot eno ključnih področij naše družbene odgovornosti, saj verjamemo, da je znanje o financah predpogoj za trajnostno gospodarsko rast in dobrobit posameznika. Organiziramo delavnice, spletne seminarje in kampanje, namenjene mladim, družinam in podjetnikom. Poseben poudarek dajemo digitalnim veščinam za upravljanje financ. Za različne skupine prebivalstva razvijamo vsebine, ki pokrivajo osnovne in napredne teme – od vsakodnevnega upravljanja denarja do dolgoročnega načrtovanja. Morda bi izpostavila aktivnosti v NLB Muza – bančnem muzeju, ki deluje tudi kot center finančne pismenosti. V letu 2024 je Muza zabeležila 8.131 obiskovalcev, med njimi 2.688 učencev; obiskovalci skozi digitalne igre in kvize osvajajo šest stopenj upravljanja osebnih financ. Poleg rednega programa je Muza pripravila začasno razstavo »Denar in kriminal«, ki se osredotoča tudi na zaščito pred kibernetiskim kriminalom; ogledalo si jo je 2.000 obiskovalcev. Ker spletne prevare postajajo vse bolj pereč problem, jim tudi banke posvečamo izjemno veliko pozornost. Na tem mestu bi izpostavila medbančno kampanjo pazi.se, ki jo banke in hranilnice že nekaj let izvajamo skupaj prek Združenja bank Slovenije. V letu 2025 je NLB pričela s kampanjo FINO!. To je pobuda NLB Skupine za dvig finančne pismenosti med mladimi in širšo javnostjo. S sloganom »FinO! je vedeti več o financah« na interaktiven način približuje osnovne finančne koncepte prek kvizov, dogodkov in digitalnih vsebin. Cilj kampanje

● *Z napredno analitiko in poslovno inteligenco izboljšujemo kakovost poročanja, kar vodi do boljših odločitev na podlagi podatkov ter zmanjšuje tveganje napak in zelenega zavajanja.*

je opolnomočiti posameznike z znanjem, ki jim pomaga sprejemati odgovorne finančne odločitve ter graditi varnejšo prihodnost.

● **Kako se trajnostna načela odražajo v digitalni preobrazbi banke?**

NLB Skupini digitalizacijo v okviru trajnostnega razvoja ne razumemo zgolj kot tehnološko posodobitev, temveč kot priložnost za zmanjšanje okoljskega odtisa, povečanje učinkovitosti in odgovorno upravljanje podatkov. Naše pobude vključujejo na primer projekt brezpapirnega poslovanja, ki je usmerjen v 50-odstotno zmanjšanje porabe papirja do konca tega leta ter avtomatizacijo procesov, ki izboljšujejo uporabniško izkušnjo in hkrati zmanjšujejo vpliv na okolje. Digitalna preobrazba nam omogoča tudi napredno upravljanje ESG podatkov, kar je ključno za transparentno poročanje in skladnost z mednarodnimi standardi. S tem krepimo zaupanje deležnikov in podpiramo odločitve na podlagi podatkov, kar prispeva k trajnostni finančni uspešnosti. Digitalna orodja nam že pomagajo pri vključevanju trajnostnih načel v vsakodnevno poslovanje in pri doseganju ciljev, njihova vloga pa se bo povečevala. Prepričani smo, da je trajnost ena izmed komponent digitalne preobrazbe.

● **Kako ocenjujete vlogo umetne inteligence pri doseganju trajnostnih ciljev in odgovornega bančništva?**

Umetna inteligenca je odlično orodje za optimizacijo procesov, vendar je naš cilj, da njena uporaba presega zgolj učinkovitost. V NLB Skupini jo razvijamo in uporabljamo skladno z etičnimi načeli, regulativo ter jasno opredeljenimi notranjimi kontrolami. Pri tem zagotavljamo najvišje standarde varovanja podatkov in skladnost z zakonodajo (npr. GDPR), kar dodatno krepi zaupanje naših strank in vseh deležnikov, hkrati pa na ta

način tudi podpiramo zeleni prehod, ki je v središču naše strategije do leta 2030. Umetna inteligenca nam omogoča več kot spremljanje trajnostnih ciljev – omogoča njihovo uresničevanje z večjo natančnostjo, hitrostjo in odgovornostjo. Njena uporaba je usmerjena v povečanje učinkovitosti, transparentnosti in zanesljivosti podatkov. Z napredno analitiko in poslovno inteligenco izboljšujemo kakovost poročanja, kar vodi do boljših odločitev na podlagi podatkov ter zmanjšuje tveganje napak in zelenega zavajanja. Poleg tega ima UI vedno večjo vlogo pri obvladovanju tveganj, povezanih s trajnostjo. Z odgovorno uporabo umetne inteligence ne le optimiziramo procese, temveč ustvarjamo dodano vrednost za stranke in skupnost. Poudariti moramo tudi, da vse rešitve temeljijo na načelu človeškega nadzora in transparentnosti algoritmov, kar preprečuje pristranskost ter zagotavlja odgovorno odločanje.

Na ta način zmanjšujemo tveganja, krepimo zaupanje deležnikov ter prispevamo k trajnostnemu razvoju in odgovornemu bančništvu.

● **Kje vidite največje priložnosti in tveganja za slovenski bančni sektor v naslednjih petih letih v kontekstu ESG?**

Slovenski bančni prostor skupaj z ostalim gospodarstvom vstopa v obdobje pomembnih sprememb, ki jih bodo v naslednjih letih zaznamovali digitalizacija, hitre družbeno-politične spremembe in tudi zeleni prehod. V banki se dobro zavedamo odgovornosti, da usmerjamo kapital v projekte z visoko dodano vrednostjo za okolje in družbo. Verjamem, da se bo še naprej povečevalo povpraševanje po financiranju energetske prenove, obnovljivih virov energije ter prehodnih projektih podjetij. Hkrati pa bomo vse bolj pozorni tudi na tveganja, ki so povezana s klimatskimi spremembami.

TADEJ GOSAK MARLES

»Dobra hiša je rezultat dobrega procesa«

V času, ko se evropska gradbena industrija sooča z zahtevami po večji trajnostnosti, učinkovitosti in predvidljivosti, Marles dokazuje, da je mogoče združiti dolgoletno tradicijo z naprednimi tehnologijami in inovativnimi pristopi. Podjetje, ki letos praznuje eno najuspešnejših obdobj zadnjega desetletja, je svojo prelomnost zgradilo na jasni strategiji, dosledni digitalizaciji ter kulturi odgovornosti in sodelovanja, pravi Tadej Gosak, direktor podjetja.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

● **Leto 2025 je za Marles eno najuspešnejših v zadnjem desetletju. Kaj po vašem mnenju najbolj zaznamuje ta prelomni trenutek v razvoju podjetja?**

Prelom je posledica strategije, ki smo jo zastavili pred tremi leti in jo dosledno izvajali: jasen fokus na razvoju, digitaliziran tok od zasnove do montaže in odgovorno upravljanje rokov ter kakovosti. Smo najbolj izkušen ponudnik montažnih hiš v regiji, a bistveno je, da se nismo ustavili pri izkušnjah. Učili smo se napredovati, razvijati in postavljati trende. V tem letu smo nenehno zbliževali tri ključne sile: proizvodnjo, razvoj in prodajo v enoten proces, ki kupcu prinaša predvidljivost, nam pa omogoča, da projekte načrtujemo in izvedemo hitreje ter z manj tveganji.

● **V Marlesu pogosto poudarjate štiri temeljne vrednote: srčnost, zeleno-vativnost, zgrajeno, da traja in odličnost. Kako se te vrednote danes konkretno uresničujejo v vašem poslovnem modelu?**

Vrednote nas usmerjajo pri vsakodnevnem delu in sprejemanju odločitev. Naš odnos do kupcev, sodelavcev, poslovnih partnerjev kaže na to, da nam je mar in da delamo z veseljem. Odgovorni smo do znanja, ki se je v Marlesu razvilo v več kot stoletnem delovanju in se kaže v tipiziranih in preverjenih detajlih, usposobljenih ekipah in stalnem

nadzoru kakovosti. Inoviramo z mislijo na okolje s ciljem razvijati snovno in energetske premišljene objekte, ki jih gradimo za več generacij.

● **Marles ima več kot 125-letno tradicijo. Kako ohranjate ravnovesje med dediščino in potrebami sodobnega trga?**

Dediščina nam pove, zakaj detajl deluje; sodobni trg nas uči, kako ga narediti ponovljivega, izmerljivega in hitreje vgradljivega. Standardov izkušenj ne spreminjamo, načine izvedbe pa stalno izboljšujemo.

● **Trajnostnost je v središču vaše identitete. Kaj za vas pomeni »trajnost v praksi« – ne le kot marketinški koncept, ampak kot način poslovanja?**

Trajnost v praksi je, ko lahko pokažemo manj odpadkov na gradbišču, stabilno bivalno klimo, nižjo rabo energije in dokazljivo zrakotesnost. Je tudi sledljivost materialov, odgovorna izbira dobaviteljev, varna delovna mesta in objekti, ki dolgo ostanejo zdravi za uporabnike.

● **Kje vidite največji prispevek Marlesa k zelenemu prehodu Slovenije?**

V dveh točkah: prva je prenos dela gradnje v tovarno, kjer nastaja manj odpadkov in več kakovosti; druga je les kot premišljeno uporabljen konstrukcijski material, ki znižuje

ogljčni odtis in omogoča hitrejšo pot do energetske varčnih domov, šol, zdravstvenih postaj in turističnih objektov.

● **Kako zagotavljate, da so tudi vaši dobavitelji in partnerji vključeni v trajnostno verigo vrednosti?**

Z jasnimi tehničnimi merili, dogovorjenimi kontrolnimi točkami in dolgoročnimi odnosi. Partnerje vključimo zgodaj: uskladimo tehnične rešitve, roke in sledljivost. Merila so znana, preverjanje redno, odgovornost pa skupna.

● *Za Marlesovo hišo stojijo predani, strokovni in srčni ljudje, ki se vsak dan trudijo za najboljši rezultat.*

● **Linija FRESH je prva reciklabilna linija montažnih hiš v Sloveniji. Lahko razkrijete več o tem, kako ste se lotili razvoja in kaj to pomeni za prihodnost gradnje?**

FRESH smo zasnovali kot modularni in krožen sistem: gradniki so zasnovani tako, da jih je mogoče vzdrževati, zamenjati in reciklirati. S tem pospešimo pripravo v tovarni, skrajšamo čas montaže in izboljšamo udobje bivanja (zrakotesnost, prezračevanje, akustika). Ključno je bilo povezovanje. Pri razvoju smo sodelovali z Mertelj Vrbinc arhitekti, kar je potrdilo pomen interdisciplinarne zasnove, ter prejeli potrditev, nagrado German Design Award. Za prihodnost to pomeni, da bo hiša še bolj prilagodljiva, servisna in krožna, brez kompromisov pri udobju in arhitekturi.

● **V zadnjih dveh letih ste zaključili investicijski cikel v vrednosti več kot 2,3 milijona evrov, namenjen digitalizaciji in posodobitvi proizvodnje. Kaj konkretno se je spremenilo v načinu dela?**

Proizvodnja je bolj natančna in hitrejša. Naši

Tadej Gosak, direktor podjetja Marles

.....
 ● *Naš odnos do kupcev, sodelavcev, poslovnih partnerjev kaže na to, da nam je mar in da delamo z veseljem.*

sodelavci delajo varneje in lažje—fizične ponovitve prevzemajo stroji, les skladiščimo pregledneje, nov izrezn center dviguje natančnost, kar pomeni manj napak in brezhibno montažo. Rezultat so krajši cikli, več ponovljivosti in mirnejši potek tako v tovarni kot na gradbišču.

● **Vpeljali ste tudi CRM-sistem in prenovili pot stranke pod sloganom »Pot do novega doma«. Kaj so bile ključne lekcije tega procesa?**

Stranka potrebuje jasnost in redno komunikacijo. Koraki so bili pri nas kot pionirju montažne gradnje dolgo vzpostavljeni. Zapisali smo jih, poenotili dokumentacijo in jih podprli s CRM, ki pomaga slediti povpraševanjem in komunikaciji. Ko so koraki pregledni, roki potrjeni in odgovorne osebe znane, je odločitev vseh v procesu lažja. Dobra hiša je rezultat dobrega procesa.

● **Nedavno ste sklenili strateško partnerstvo s Samsungom. Kako se prepletata napredna tehnologija in trajnostna gradnja v tem sodelovanju?**

Sodelovanje omogoča, da že v zasnovi hiše predvidimo učinkovite naprave in pametne rešitve za nadzor porabe, kakovosti zraka in udobja. Tako dobimo objekt, ki ni le energetsko varčen, temveč tudi preprost za upravljanje in pripravljen za prihodnje nadgradnje.

● **Kakšen pomen imajo tovrstna partnerstva za razvoj slovenske industrije pametnih, trajnostnih domov?**

Povezava znanja z vrhunskimi tehnologijami

pospeši razvoj in dvigne standard celotni panogi. Kupec dobi preverjeno celoto, industrija pa zagon za nove rešitve. Strinjam se z mislimi g. Wostnerja: z odprtim sodelovanjem presegamo krog sledilcev in soustvarjamo inovacije v evropskem merilu.

.....
 ● *Na digitalnem področju gremo korak bliže popolnoma sledljivemu projektu od prve skice do primopredaje.*

● **Del investicij ste namenili tudi razvoju zaposlenih. Kako gradite kulturo, ki spodbuja trajnostno razmišljanje in inovativnost znotraj podjetja?**

Kulturo gradimo z zgledom. Vsak vodja nosi odgovornost za kakovost in učenje, vsaka ekipa ima prostor za konkretne predloge izboljšav. Usposabljanja so usmerjena v stroko in varno delo, vodenje pa temelji na sodelovanju in jasni komunikaciji. Ko ljudje razumejo, zakaj nekaj delamo, pride tudi inovativnost.

Ponosni smo na napredni certifikat Družbeno odgovoren delodajalec (DOD), ki z rednim preverjanjem utrjuje standarde našega notranjega sodelovanja. To je jasen signal tudi stranki: za njeno hišo stojijo predani, strokovni in srčni ljudje, ki se vsak dan trudijo za najboljši rezultat.

● **Katere kompetence bodo po vašem mnenju ključne za prihodnje generacije zaposlenih v lesni in gradbeni industriji?**

Razumevanje lesa in fizike stavb, branje digitalnih modelov, natančnost v proizvodnji in montaži ter mehke veščine: komunikacija, odgovornost in zanesljivost. Tehnika je osnova, sodelovanje je vezivo.

● **V letu 2026 načrtujete nova vlaganja v znanje, digitalizacijo in modularne rešitve. Katere projekte boste posebej poudarili?**

Nadgradili bomo ponudbo na izvoznih trgih—preveliki smo samo za Slovenijo. Nadaljujemo razvoj konstrukcijskih sistemov, ki odgovarjajo prihodnjim vremenskim razmeram in zahtevam kupcev, vlagamo v izobraževanje ekip ter v še bolj pretočne procese v proizvodnji. Na digitalnem področju gremo korak bliže popolnoma sledljivemu projektu od prve skice do primopredaje.

● **Kako vidite vlogo Marlesa v prihodnjem desetletju – ne le v Sloveniji, temveč tudi v evropskem prostoru trajnostne gradnje?**

Marles ostaja zanesljiv nosilec lesene montažne gradnje v regiji. Doma ostajamo pionir in ponosno BEST Buy izbira. V tujini želimo biti partner, ki investitorju prinese dokazljivo kakovost, predvidljiv rok in trajnost, ki stoji na meritvah. Naša vloga je jasna: graditi domove, soseske, naselja in javne objekte, ki ljudem prinašajo udobje in varnost, skupnostim pa nižjo porabo energije in trajno vrednost.

Ko ESG postane vprašanje ljudi, skladnosti in konkurenčnosti

Trajnostnost in ESG sta v zadnjih letih iz regulatorne zahteve prerasla v pomemben dejavnik poslovne uspešnosti. Podjetja se vse pogostejše soočajo z vprašanji, kako razumeti nove zakonodajne okvire, kako jih prenesti v prakso ter hkrati ohraniti konkurenčnost, inovativnost in zadovoljstvo zaposlenih. V tem kompleksnem okolju postajajo znanje, kompetence in razumevanje širšega konteksta trajnostnega razvoja odločilni. Akademija Zelena Slovenija se je uveljavila kot pomemben prostor za prenos praktičnega znanja s področja trajnostnosti in ESG v slovenskem prostoru. S celostnim pristopom, poudarkom na aplikativnih rešitvah ter razumevanjem izzivov podjetij različnih velikosti povezuje zakonodajo, strategijo in vsakodnevno poslovno prakso. O vlogi izobraževanja, razvoju trajnostnih kompetenc ter o tem, kako ESG nagovarja tudi kadrovske in kulturne izzive organizacij, smo se pogovarjali s Tanjo Pangerl, vodjo Akademije Zelena Slovenija.

● Kako bi opisali vlogo Akademije Zelena Slovenija v času, ko ESG zahteve postajajo del vsakodnevnega poslovanja podjetij?

Akademija Zelena Slovenija je most med zakonodajo, strategijo in prakso. Naše poslanstvo je podjetjem pomagati razviti konkretne ESG kompetence, ki jih potrebujejo za skladnost, hkrati pa za tržno uspešnost in dolgoročno konkurenčnost. Ključno je, da trajnost ne ostane ločena funkcija, temveč postane del odločanja, procesov in kulture podjetja.

● Katere kompetence podjetja danes najbolj potrebujejo na okoljskem področju?

Na okoljskem stebru se podjetja najpogostejše soočajo z izzivi, kot so upravljanje ogljičnega odtisa, razumevanje podnebnih tveganj in priložnosti ter prehod v krožno gospodarstvo. Letos je zaradi uveljavitve zakonodaje s področja embalaže in odpadne embalaže to še posebej vroča tema. Pomembna znanja vključujejo tudi energetske menedžment, trajnostno rabo virov, okoljsko skladnost

ter razumevanje okoljskih zahtev v dobavnih verigah. V akademiji te vsebine vedno obravnavamo skozi praktične primere in konkretne poslovne odločitve.

● Socialni vidiki ESG pogosto zahtevajo drugačen pristop. Kako jih obravnavate?

Res je. Marsikje so družbeni vidiki razvoja pomembnejši od okoljskih. Življenje in posel pač delamo ljudje! Socialne kompetence so tesno povezane s človekovo osebnostjo, vrednotami, odnosi in organizacijsko kulturo. V ospredju so teme, kot so razvoj zaposlenih, varno in zdravo delovno okolje, vključenost in enake možnosti, pa tudi odgovorni odnosi z lokalnim okoljem in deležniki. Podjetja se vse bolj zavedajo, da so motivirani in vključeni zaposleni ključni dejavnik uspešne trajnostne preobrazbe. Tem temam dajemo osrednjo pozornost in imamo tudi zelo zanimiv program za podjetja.

● Lahko kaj več poveste o tem programu? Program INNERWORKS je odgovor na vse

izrazitejše izzive na področju organizacijske kulture, odnosov in dobrega počutja zaposlenih. Je znanstveno in vrednotno utemeljen program za razvoj zdrave notranje kulture, miselne odpornosti in močnih timov. Program izhaja iz spoznanja, da številne organizacije kljub dobrim sistemom, procesom in pogojem dela izgubljajo vrednost zaradi izgorelosti, notranjih konfliktov, pasivne agresije, izgube smisla ter visoke fluktuacije, zlasti med mladimi talenti in ključnimi kadri. To kaže, da izzivi pogosto ne izvirajo iz sistema samega, temveč iz notranjega stanja posameznikov in odnosov v organizaciji.

INNERWORKS temelji na spoznanjih nevroznanosti, psihologije in sodobnega voditeljstva ter na vrednotnem okviru, ki človeka razume kot celostno bitje. Program je zasnovan kot strukturiran proces, ki se začne z diagnozo osebnih in timskih vzorcev, nadaljuje z osebno in timsko prenovno ter se zaključi z integracijo novih uvidov v vsakodnevno delovanje. Njegovo ključno sporočilo je, da se trajna sprememba organizacijske kulture začne pri posamezniku – z razumevanjem lastnih miselnih in čustvenih vzorcev ter z gradnjo psihološke varnosti, zaupanja in odgovornega voditeljstva v timih.

● Kako konkretno trajnostni pristopi vplivajo na motivacijo in razvoj zaposlenih?

Zaposleni danes želijo več kot zgolj zaposlitev — želijo smisel, vključenost in možnost razvoja. ESG pristopi omogočajo podjetjem, da oblikujejo bolj vključujoče delovno okolje, jasnejše razvojne poti, večjo transparentnost in občutek pripadnosti. Posebej pomembno je razumeti razlike med generacijami: mlajši zaposleni pogosto pričakujejo drugačne oblike vodenja, večjo fleksibilnost in jasne vrednote. Trajnostna strategija, ki vključuje tudi izobraževanje zaposlenih, lahko pomembno prispeva k večji motivaciji in dolgoročni zvestobi.

● Kako Akademija podpira podjetja na področju upravljanja in skladnosti?

Tanja Pangerl, vodja Akademije Zelena Slovenija

Na upravljalškem stebru so ključne kompetence povezane z razumevanjem ESG regulative, vključno s poročanjem, oceno dvojne pomembnosti, upravljanjem tveganj ter odgovornostmi vodstev. Podjetjem pomagamo razumeti, kako ESG vključiti v strateško upravljanje, procese odločanja in notranje kontrole. Poseben poudarek namenjamo prenosu zahtev zakonodaje v realne poslovne prakse. Področje poslovnega ravnanja pa se povezuje predvsem z dobaviteljskimi verigami, spoštovanjem človekovih pravic, kibernetično varnostjo in drugimi temami.

● **Trajnost in ESG danes nista več rezervirana le za velika podjetja. Kako to spremembo občutijo mala in srednje velika podjetja?**

Mala in srednje velika podjetja so danes pod vse večjim pritiskom — ne le zakonodajnim, finančnim, temveč tudi tržnim. Čeprav niso formalno zavezana k poročanju, so del dobavnih verig večjih sistemov, sodelujejo z bankami, investitorji in kupci, ki vse pogosteje zahtevajo transparentne ESG podatke, trajnostne zaveze in konkretne dokaze o odgovornem poslovanju. Prav zato je izobraževanje na področju trajnostnosti za MSP ključno: omogoča jim, da se pravočasno pripravijo, razumejo zahteve in jih prevedejo v priložnosti, ne zgolj v strošek.

● **Katere trajnostne kompetence so za MSP še posebej pomembne?**

Pri MSP je ključno, da razvijejo celostno razumevanje ESG, ne le posameznih tem. To pomeni osnovno razumevanje zakonodaje, okoljskih vplivov lastnega poslovanja,

družbenih odgovornosti ter upravljanja tveganj. Pomembne so tudi kompetence s področja krožnega gospodarstva, embalaže, ravnanja z odpadki in energetske učinkovitosti. Vse družbene teme, ki so aktualne za veliko gospodarstvo, so enako ključne tudi za manjše subjekte. Akademijska Zelena Slovenija te vsebine povezuje v logične, razumljive sklope, prilagojene realnim zmožnostim manjših ekip.

● **Ena od posebnosti Akademije je tudi prilagojen pristop podjetjem. Kako to poteka v praksi?**

Naš pristop temelji na razumevanju konkretnega okolja podjetja. Pogosto začnemo z analizo kompetenc, ki vključuje tudi mehke vidike — vodenje, kulturo, komunikacijo in pripravljenost na spremembe. Nato skupaj oblikujemo izobraževalne vsebine, ki podpirajo tako poslovne cilje kot razvoj zaposlenih. Izobraževanja niso namenjena le strokovnjakom za trajnost, temveč tudi vodjem, kadrovskim službam in širšemu krogu zaposlenih. Programi so lahko v obliki delavnic, seminarjev — on-line ali v živo, webinarjev ali celostnih izobraževalnih poti.

● **Katere vsebine in programe Akademija pripravlja v letu 2026?**

Leto 2026 bo za Akademijo Zelena Slovenija vsebinsko zelo dinamično in usmerjeno v ključne izzive, s katerimi se soočajo slovenska podjetja. Že v začetku leta smo naslovili nova pravila trajnostnega in ESG poslovanja ter pričakovanja, ki jih prinaša leto 2026, v nadaljevanju pa se posvečamo

tudi prenovljenemu sistemu ravnanja z odpadki. Pomemben del programa predstavljata pomladno in jesensko strokovno srečanje Zelenega omrežja Slovenije — prvo bo osredotočeno na upravljanje korporativne kulture v podjetjih in organizacijah, drugo pa na trajnostne zaveze blagovnih znamk in njihovo verodostojnost.

Vzporedno pripravljamo vrsto izobraževanj, ki naslavlajo zelo konkretna vprašanja iz prakse, od zakonodaje s področja embalaže in odpadne embalaže ter uporabe uredbe EUDR v praksi do embalažnih trendov, inovativnih rešitev in vloge umetne inteligence. Posebno pozornost namenjamo tudi trajnostnemu in ESG financiranju, upravljanju ESG podatkov ter vključevanju ustreznih tehnoloških rešitev v obstoječe informacijske sisteme podjetij. Program dopolnjevamo z vsebinami s področja energije, upravljanja dobavnih verig in krožnega gospodarstva, pri čemer vse teme obravnavamo skozi aktualne primere in jih prilagajamo konkretnim potrebam udeležencev.

● **Kaj bi izpostavili kot ključno dodano vrednost Akademije Zelena Slovenija?**

Naša največja dodana vrednost je povezovanje znanja s prakso. Udeleženci ne dobijo le informacij, temveč razumevanje, kako ESG uporabiti kot orodje za boljše odločanje, večjo odpornost in inovativnost. Trajnostne kompetence niso več izbira, temveč nujen del sodobnega poslovanja — in prav tu Akademija Zelena Slovenija podjetjem stoji ob strani.

PROJEKT ALIENS-SOC

Vplivi elektroenergetskega sektorja na druge kritične infrastrukture in pomen kibernetске varnosti

Naraščajoča povezanost energetskega in informacijskega sektorja je eden ključnih dejavnikov odpornosti sodobne družbe. Električna energija kot osnovni pogoj delovanja digitalne družbe podpira vse druge ključne sektorje – od zdravstva in oskrbe z vodo do financ in prometa. Ta medsebojna povezanost pa je razkrila nove razsežnosti ranljivosti. Kibernetски napadi na energetske sisteme niso več izolirani tehnični incidenti, temveč so se razvili v potencialne krize nacionalne varnosti, ki lahko ohromijo bistvene storitve in ogrozijo gospodarsko stabilnost.

DR. UROŠ SVETE, DR. TILÉN GORENŠEK

Evropska unija je ta tveganja prepoznala in se odzvala z integrirano arhitekturo politik, ki združuje zakonodajo, operativno pripravljenost in usklajeno odzivanje na krize. Direktiva o varnosti omrežij in informacij (NIS2), Akt o kibernetiki odpornosti (CRA) ter Akt o kibernetiki solidarnosti (Uredba (EU) 2025/38) skupaj tvorijo zakonodajni steber kibernetike varnosti v Uniji. Sektor električne energije – proizvodnja, prenos in distribucija – ostaja prednostna domena, saj motnje v njem povzročajo verižne učinke v drugih sektorjih (ENISA, 2024; Ouyang, 2014).

Digitalizacija, ki jo zaznamujejo pametna omrežja, industrijski krmilni sistemi (ICS) in sistemi SCADA (sistem za nadzor in zbiranje podatkov), je ustvarila nove kibernetiko-fizične izzive (Lee et al., 2016). Tradicionalni modeli odpornosti, osredotočeni zgolj na redundanco in fizično zaščito, morajo danes vključevati tudi obvladovanje kibernetičnih tveganj kot del upravljanja infrastrukture.

Konceptualni okvir: soodvisnost in sistemsko tveganje

Soodvisnosti med ključnimi infrastrukturami lahko razvrstimo na fizične, kibernetike, geografske in logične (Rinaldi et al., 2001). Elektroenergetski sektor vključuje vse štiri oblike soodvisnosti: fizične odvisnosti, kjer izpad elektrike ustavi bistvene storitve; kibernetike odvisnosti prek daljinskega digitalnega nadzora; geografske odvisnosti zaradi skupnega okolja; in logične odvisnosti, ki izhajajo iz predpisov ali tržnih povezav.

Kibernetike grožnje te povezave izkoriščajo, saj lokalne motnje spreminjajo v čezsektorske okvare. Koncept sistemskega tveganja (Evropska komisija in NATO, 2023) poudarja, da odpornost ne more temeljiti zgolj na robustnosti posameznih sistemov, temveč mora obravnavati omrežno povezanost in širjenje motenj.

Ta pristop odraža doktrino odpornosti EU, ki spodbuja upravljanje tveganj, medsektorsko usklajevanje in mehanizme solidarnosti za hitro skupno odzivanje. Poročilo ENISA Threat Landscape 2024 (ENISA, 2024) ugotavlja, da kibernetiki incidenti v energetske sektorju naraščajo tako po pogostosti kot po zahtevnosti – kar zahteva strukturne, ne le reaktivne ukrepe.

Metodologija in analitični pristop

Analiza združuje politične dokumente, empirične študije primerov in tehnična poročila o incidentih iz virov ENISA (2024), CISA (2022), Mandiant (2022), Cherepanov (2017) in akademske literature ter iz njih oblikuje celovit pregled povezav med energijo in kibernetiko varnostjo. Uporabljene so tri dopolnjujoče se metode:

1. Analiza politik – presoja skladnosti med okviri EU in nacionalnimi predpisi;
2. Sistemski analiza – kartiranje soodvisnosti in povratnih zank;
3. Scenarijska analiza – ocena učinkov kibernetičnih napadov na elektroenergetsko infrastrukturo.

Poglavja 4–6 obravnavajo soodvisnosti, grožnje in blažilne ukrepe, poglavja 7–9 pa študije primerov in priporočila za politike.

Medsektorske odvisnosti in vplivi

Soodvisnost elektroenergetskega sektorja z drugimi ključnimi infrastrukturami je večrazsežna. Ouyang (2014) ugotavlja, da se izpadi v elektroenergetskem omrežju eksponentno prenašajo na prometne, vodne in telekomunikacijske sisteme. Rinaldi et al. (2001) podobno opozarjajo, da prepleteni kibernetiki in operativni sistemi ustvarjajo zapletene, nelinearne ranljivosti, ki jih tradicionalni modeli tveganj pogosto podcenjujejo.

Kibernetiko-fizična povezanost

Digitalizacija pametnih omrežij omogoča avtomatizacijo v realnem času, a hkrati povečuje izpostavljenost napadom. Manipulacija krmilne logike lahko sproži verižne izpade ali fizične poškodbe, kot sta to pokazala Industroyer in CrashOverride (Cherepanov, 2017; Mandiant, 2022).

Odvisnost od podatkov in ranljivost SCADA

Zanesljivost omrežja temelji na neprekinjenem prenosu podatkov med terenskimi napravami in nadzornimi centri. CISA (2022) opozarja, da lahko že manjše motnje integritete podatkov povzročijo nestabilnost sistema. Prehod v oblak in oddaljeno vzdrževanje dodatno širita napadalno površino.

Ekonomske in regulativne povezave

Tržne platforme, algoritmično trgovanje in mehanizmi odziva na povpraševanje temeljijo na stalnem pretoku podatkov. Kibernetiki incident v elektroenergetskih trgih lahko zato sproži finančno nestanovitnost v več sektorjih.

Družbeni učinki

Izpadi električne energije vplivajo na zdravstvo, varnost in komunikacije. Odpornost mora zato vključevati institucionalno redundanco, pripravljenost skupnosti in medsektorsko interoperabilnost politik (Evropska komisija in NATO, 2023).

Kibernetike grožnje elektroenergetskemu sektorju

Elektrodistribucijska podjetja so glavna tarča zaradi strateškega pomena in zastarele tehnologije nadzora. Napadalci – tako državni kot kriminalni – danes združujejo digitalne, fizične in psihološke učinke svojih dejanj.

Tipologija groženj

Kibernetiki napadi v energetiki se delijo na motenje, zavajanje in uničenje (Lee et al., 2016).

- Motenje – napadi DDoS (napad, pri katerem napadalci preobremenijo spletno ali nadzorno storitev z ogromnim številom zahtevkov) ali izsiljevalska programska oprema, ki zaustavi delovanje.
- Zavajanje – manipulacija podatkov ali vmesnikov za prikrivanje vdora.
- Uničenje – zlonamerna programska oprema, ki povzroči fizične poškodbe (Industroyer).

Razvoj incidentov

Od napadov na ukrajinsko elektroenergetsko omrežje (2015–2016) do incidenta Colonial Pipeline (2021) se je kompleksnost napadov povečala – od izvidništva do usklajenih manipulacij nadzora. Mandiant (2022) to označuje kot premik od naključnih vdorov k strateškemu motenju ključne infrastrukture.

Posebne ranljivosti sektorja

Zastareli SCADA-sistemi, lastniški protokoli in omejeni cikli posodobitev ustvarjajo trajne ranljivosti. ENISA (2024) ugotavlja, da se v operativnih okoljih redko izvajajo sistematični pregledi ranljivosti, zato napadalci izkoriščajo nepopravljene naprave.

Kontekst hibridnih groženj

Sodobne operacije združujejo kibernetične napade, informacijsko vojskovanje in posege v dobavne verige. Zato je treba sektor obravnavati tudi z vidika stratežnega odvrčanja in diplomacije odpornosti (Evropska komisija in NATO, 2023).

Kibernetična varnost kot mehanizem blažitve

Kibernetična varnost danes deluje kot tehnološki in upravljalni instrument. Blaži sistemska tveganja z ukrepi preprečevanja, prilagajanja in obnove.

Operativna odpornost: Po ENISA (2024) in CISA (2022) cikel odpornosti vključuje zaznavanje, zajezitev, obnovo in učenje. Podjetja morajo uvesti načelo ničelnega zaupanja, segmentacijo omrežij in vzpostaviti centre za združevanje obveščevalnih podatkov.

Integracija politik: Direktivi NIS2 in CRA določata minimalne standarde, a odločilna je usklajenost med državami članicami. Akt o kibernetični solidarnosti (Uredba (EU) 2025/38) uvaja evropsko kibernetično rezervo, ki omogoča usklajen čezmejni odziv.

Človeški in organizacijski vidiki: Človeška napaka ostaja glavni vzrok incidentov. Uspostavljanje, certificiranje in odgovorno vodenje so ključni elementi. Rinaldi et al. (2001) poudarjajo, da je sposobnost organizacijskega prilagajanja enako pomembna kot tehnična redundanca.

Študije primerov in scenariji

- Ukrajina 2015–2016: prvi potrjeni primer kibernetično povzročenega izpada električnega omrežja (Cherepanov, 2017).
- Colonial Pipeline 2021: pokazal verižne gospodarske učinke digitalnega vdora.
- Simulacija ENISA 2024: razkrila zamude in pomanjkanje usklajenosti v čezmejnem odzivu (ENISA, 2024).

Elektrodistribucijska podjetja so glavna tarča zaradi strateškega pomena in zastarele tehnologije nadzora.

Primeri dokazujejo, da kibernetični incidenti v enem sektorju hitro prerastejo v transnacionalne krize, kar potrjuje modele soodvisnosti (Ouyang, 2014).

Priporočila za politike in upravljanje

1. Institucionalna koordinacija: stalne skupine za usklajevanje med energetske in kibernetičnim sektorjem pod okriljem ENISA.
2. Nprestano testiranje: redne vaje (red-team/blue-team) v nacionalnih prenosnih operaterjih.
3. Spodbude za izmenjavo podatkov: vzpostavitev pravnega okvira za varno in anonimizirano deljenje informacij o incidentih.
4. Merila odpornosti: vključitev kazalnikov kibernetične odpornosti v mehanizem Energetske unije.
5. Razvoj kadrov: uvedba evropskih standardov za usposabljanje in certificiranje strokovnjakov za varnost OT-sistemov.

Ti ukrepi premikajo sektor k prediktivni in prilagodljivi varnostni drži ter krepijo strateško avtonomijo EU.

Sklep

Sektor električne energije stoji na presečišču tehnologije in odpornosti. Digitalizacija briše meje med kibernetičnim, fizičnim in družbenim prostorom. Evropski zakonodajni okvir

zagotavlja trdno osnovo, vendar je njegova učinkovitost odvisna od dosledne izvedbe in skupne odgovornosti.

Kibernetična varnost je strateška naložba, ki zagotavlja varnost digitalnega gospodarstva in stabilnost sodobne družbe.

LITERATURA

- CISA. (2022). Strategic Plan 2023–2025. Cybersecurity and Infrastructure Security Agency. <https://www.cisa.gov/resources-tools/resources/2023-2025-strategic-plan>
- Cherepanov, A. (2017). Win32/Industroyer: nova doba kibernetičnega vojskovanja, usmerjena v industrijske krmilne sisteme. ESET. https://web-assets.esetstatic.com/wls/2017/06/Win32_Industroyer.pdf
- DHS ICS-CERT. (2017). Letno poročilo ICS-CERT (FY 2016/2017). U.S. Department of Homeland Security. <https://archive.org/details/5981924-National-Security-Archive-Department-of-Homeland>
- ENISA. (2024). ENISA Threat Landscape 2024. Evropska agencija za kibernetično varnost. <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2024>
- Evropska komisija in NATO. (2023). Končno poročilo delovne skupine EU–NATO o krepitvi odpornosti kritične infrastrukture. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/el/ip_23_3564/IP_23_3564_EN.pdf
- Lee, R. M., Assante, M. J., & Conway, T. (2016). Analiza kibernetičnega napada na ukrajinsko elektroenergetsko omrežje. E-ISAC / SANS. https://media.kasperskycontenthub.com/wp-content/uploads/sites/43/2016/05/20081514/E-IS-AC_SANS_Ukraine_DUC_5.pdf
- Mandiant. (2022). M-Trends 2022: poročilo o globalnih kibernetičnih grožnjah. <https://services.google.com/fh/files/misc/m-trends-report-2022-en.pdf>
- Ouyang, M. (2014). Pregled modeliranja in simulacij medsebojno odvisnih ključnih infrastruktur. Reliability Engineering & System Safety, 121, 43–60. <https://doi.org/10.1016/j.res.2013.06.040>
- Rinaldi, S. M., Peerenboom, J. P., & Kelly, T. K. (2001). Prepoznavanje, razumevanje in analiza medsebojnih odvisnosti ključne infrastrukture. IEEE Control Systems Magazine, 21(6), 11–25. <https://doi.org/10.1109/37.969131>

Dnevno sveže informacije ESG

www.zelenaslovenija.si

številni primeri
dobrih praks

strokovni članki in
nasveti s področja
trajnostnosti

video
izobraževanja

Portal www.zelenaslovenija.si vam
poleg dnevno svežih **aktualnih
novic** s področja **trajnostnosti**
nudi tudi prebiranje **revije ESG**,
poslušanje **podcastov**, ogled
izobraževanj ter udeleževanje
webinarjev in **strokovnih konferenc**.

E S G

Pripravljeni na **zahteve, izzive** in **priložnosti** trajnostnosti (ESG)

Za zakonodajno skladnost,
tržno konkurenčnost,
kreativno agilnost in
dolgoročno uspešnost

STORITVE
NA KLJUČ

Izkušena strokovna ekipa
storitve izvaja na ključ.

- Priprava poročila o trajnostnosti, skladna z ESRS
- Izdelava analize vrzeli z zakonodajnimi, tržnimi in drugimi zahtevami s področja trajnostnosti
- Priprava matrike dvojne pomembnosti
- Snovanje trajnostne (ESG) strategije in strategije razogljichenja
- Izračun ogljičnega odtisa in analiza LCA
- Delavnice in izobraževanja s področja trajnostnega razvoja v praksi po vaši meri

Več informacij: info@fitmedia.si, tel.: 03/42 66 700